การศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ในประเทศไทยผ่านดนตรี
กรณีศึกษานายทวีศักดิ์ หน่อคำ

STUDY OF THE TRANSMISSION OF TAI YAI CULTURE
IN THAILAND THROUGH MUSIC , CASE STUDY OF TAWEESAK NAWKAM

สรธัญ พวกดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2563

การศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ในประเทศไทยผ่านดนตรี
กรณีศึกษานายทวีศักดิ์ หน่อคำ

สรธัญ พวกดี

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

STUDY OF THE TRANSMISSION OF TAI YAI CULTURE IN THAILAND THROUGH MUSIC , CASE STUDY OF TAWEESAK NAWKAM

SORATHAN PUAKDEE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of MASTER OF ARTS

(Ethnomusicology)

Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

2020

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ในประเทศไทยผ่านดนตรี

กรณีศึกษานายทวีศักดิ์ หน่อคำ

ของ

สรธัญ พวกดี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ จำนงค์สาร)

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์จรัญ กาญจนประดิษฐ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพิกา รอดสการ)

ชื่อเรื่อง	การศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ในประเทศไทยผ่านดนตรี กรณีศึกษานายทวีศักดิ์ หน่อคำ
ผู้วิจัย	สรธัญ พวกดี
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2563
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. สุรศักดิ์ จำนงค์สาร

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ที่อยู่ในประเทศไทยผ่านดนตรีไทใหญ่ของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาวัฒนธรรมไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านดนตรีของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ และศึกษารูปแบบของดนตรีที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า คนไทใหญ่บางส่วนย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ยุคสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้ตั้งถิ่นฐานทางตอนเหนือของประเทศไทย และบางส่วนก็เข้ามาในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เข้ามาเพื่อทำงานหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว ในปัจจุบันไทใหญ่ในกรุงเทพมหานครมีแหล่งชุมชนไทใหญ่หลายที่ แหล่งชุมชนใหญ่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่คือที่ สาธุประดิษฐ์ และแหล่งที่สำคัญอีกที่หนึ่งคือ โรงเรียนตุ่ม ต้น ไต ซอยนวมินทร์ 145 แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่ม เป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งโดยชุมชนไทใหญ่ที่อยู่ในประเทศไทย รวมตัวกันเพื่อสร้างแหล่งอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของชาติพันธุ์ไทใหญ่ ทั้งด้าน ภาษา ดนตรี และนาฏศิลป์ ให้สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการถ่ายทอดให้กับชาวไทใหญ่รุ่นใหม่ที่อยู่ในประเทศไทย และไม่หลงลืมวัฒนธรรมชาติพันธุ์ของตนเองเนื่องด้วยครูทวีศักดิ์ หน่อคำ เป็นนักดนตรีไทใหญ่ที่ย้ายมาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย เป็นเวลานาน และต้องการที่จะปลูกฝังสำนึกทางชาติพันธุ์ ความเข้าใจทางวัฒนธรรมไทใหญ่ให้กับคนไทใหญ่ในชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญ จึงได้ถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ผ่านบทเพลง 6 บทเพลง ได้แก่ เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงจีสอง เพลงหยอบหย่อน เพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง ทั้ง 6 บทเพลงพยายามนำเสนอสิ่งที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ต้องการถ่ายทอดให้คนไทใหญ่ในชุมชนได้ 3 ด้าน คือ โอกาสที่ดีในการประกอบอาชีพ อาหารประจำชาติพันธุ์ และความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่รูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมมีโครงสร้างหลักอยู่ 3 ทำนอง ได้แก่ ทำนองตั้ง ทำนองขึ้น และทำนองลงบรรเลงซ้ำ โดยมีการขับร้องไปพร้อมกับดนตรี และเมื่อร้องจบในแต่ละเที่ยว ดนตรีจะบรรเลงรับโดยทำนองที่บรรเลงจะต้องบรรเลงให้เหมือนกับทำนองร้อง จนจบเพลงลักษณะของจังหวะจะมี 2 ประเภท คือ จี 1 และ จี 2 ทั้ง 2 ประเภทจะต่างกันคือ จังหวะ จี 1 จะเป็นการบรรเลงที่ไม่มีจังหวะกำกับ และ จังหวะ จี 2 การบรรเลงที่มีจังหวะกำกับ บันไดเสียงของบทเพลงทั้ง 6 มีบันไดเสียงเดียวทั้งเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงภายในบทเพลง บันไดเสียงที่พบมีดังนี้ บันไดเสียง มี ได้แก่เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า และเพลงจีสอง บันไดเสียง ที ได้แก่ เพลงตะรอหมากเป้า บันไดเสียง ลา ได้แก่ เพลงหยอบหย่อน บันไดเสียง ซอล ได้แก่เพลงล่องโคง รูปแบบของคำร้องในแต่ละบทเพลงจะไม่ได้กำหนดจำนวนคำ หรือจำนวนพยางค์ แต่จะให้ความสำคัญที่คำสุดท้ายของประโยคจะต้องสัมผัสกับคำสุดท้ายของประโยคถัดไป การถ่ายทอดวัฒนธรรมของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ นั้นต้องการปลูกฝัง สร้างสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ เพิ่มเติมสัมภาระทางวัฒนธรรมไทใหญ่ให้กับเยาวชนในชุมชนไทใหญ่ในประเทศไทย เพื่อมิให้หลงลืมความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ และวัฒนธรรมดั้งเดิมประจำชาติ

คำสำคัญ : สัมภาระทางวัฒนธรรม, การถ่ายทอดวัฒนธรรม, ชุมชนไทใหญ่ในประเทศไทย

Title	STUDY OF THE TRANSMISSION OF TAI YAI CULTURE IN THAILAND THROUGH MUSIC , CASE STUDY OF TAWEESAK NAWKAM
Author	SORATHAN PUAKDEE
Degree	MASTER OF ARTS
Academic Year	2020
Thesis Advisor	Dr, Surasak Jamnongsarn

This research is to study the cultural transmission of Tai Yai people in Thailand through the music of Taweesak Nawkham. The objective is to study Tai Yai culture transmitted through the music of Taweesak Nawkham and to study the musical styles used to transmit culture. The results of the study showed that some of the Tai Yai people settled in Thailand in the Rattanakosin period in the north of Thailand, while some lived and worked in Bangkok. At present, there are many Tai Yai communities in Bangkok. The main place is Sathu Pradit and Tom Ton Tai school at Nawamin 145. It preserves the Tai Yai culture for the new generation of Tai Yai people. Taweesak Nawkham is a musician who is knowledgeable about Tai Yai music. Therefore, using music to transmit the culture and cultivate patriotism in the Tai Yai community. There are six songs in total, as follows: Tasri songs, Tournow songs, Yopyan songs, Tarawmarkpao songs, and Longkong songs. All six types of songs can be divided into three topics as follows: career opportunities, national foods, and patriotism. The song structure has three main melodies: the Trang, Khun and Long melodies. It is a musical performance with singing at the end of the melody. The music is played like a singing melody and played repeatedly. Tai Yai songs has two rhythms, which were called a Geenung and Geesong. In terms of the scale, there is no scale change in these songs. For example, Tasri songs, Tournow songs and Geesong songs are all in E major scales. Tarawmarkpao songs are in a B major scale, Yopyan songs were in the A major scale and Longkong songs are in a G major scale. The pattern of the lyrics is focused on the last word. The last word of each melody is connected to the next. The transmission of the culture of Taweesak Nawkham aims to increase patriotism and music culture into the wider culture of the Tai Yai community in Thailand to preserve Tai Yai culture.

Keyword : Cultural baggage, Transmission of the culture, Tai Yai community

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ.ดร. สุรศักดิ์ จำนงค์สาร ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความรู้ แนวคิดต่าง ๆ ให้กับผู้วิจัยจนสามารถทำให้ปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วง ตลอดจนกรรมการผู้สอบปริญญานิพนธ์ และอาจารย์สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ทุกท่านที่ได้มอบความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอบขอพระคุณครูหน่อคำ สีป้อ ครูอาจารย์และนักเรียนที่โรงเรียนตุ่ม ต้น ไต ซอย นวมินทร์ 145 ที่ได้ให้ข้อมูลทางดนตรีและวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่กับผู้วิจัย

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร. จักรพงษ์ กลิ่นแก้ว ที่ได้ช่วยแนะนำสถานที่เก็บข้อมูลภาคสนามตลอดจนให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของคนไทใหญ่

ผู้วิจัยขอยกย่องบรรพชนชาวไทใหญ่ที่ได้รับการสืบทอดวัฒนธรรมทางดนตรีประจำชาติพันธุ์มาสู่รุ่นปัจจุบัน และกำลังดำเนินการสืบทอดวัฒนธรรมต่อไป เป็นเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณในความเมตตา อัธยาศัยดี และความมีน้ำใจไมตรี ของชาวไทใหญ่ที่มีต่อผู้วิจัย ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณ คุณพ่อชัชชัย พวกดี และคุณแม่สายใจ พวกดี ซึ่งได้อบรมสั่งสอน ให้กำลังใจคอยแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการสนับสนุนการศึกษาเล่าเรียนจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

สรธัญ พวกดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญ ..... ช

สารบัญรูปภาพ ..... ฌ

บทที่ 1 บทนำ 1

จุดมุ่งหมายของการวิจัย 3

ความสำคัญของการวิจัย 3

ขอบเขตในการวิจัย 3

นิยามศัพท์เฉพาะ 4

กรอบแนวคิด 5

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 6

1. เอกสารและบทความทางวิชาการ 6

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 11

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 15

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย 22

วิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล 22

ขั้นรวบรวมข้อมูล 22

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม 23

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล 23

การจัดทำข้อมูล 23

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 24
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล 25
1. วัฒนธรรมไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลง 25
1.1 บทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม 27
1.2 วัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านดนตรี 51
2. รูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม 55
2.1 โครงสร้างของบทเพลงไทใหญ่ที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ได้นำมาถ่ายทอดวัฒนธรรม 55
2.2 บันไดเสียง วิเคราะห์บันไดเสียงของแต่ละบทเพลง 75
2.3 รูปแบบการประพันธ์เนื้อร้อง วิเคราะห์โครงสร้างในการประพันธ์คำร้อง 77
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ 91
สรุปผลการวิจัย 91
อภิปรายผลการวิจัย 104
ข้อเสนอแนะ 105
บรรณานุกรม 107
ประวัติผู้เขียน 110

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างหลักของเพลงทาสี ถั่วเน่า และจีสอง 73
ภาพประกอบ 2 โครงสร้างเพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง 74
ภาพประกอบ 3 โครวงสร้างเพลงหยอบหย่อน 75
ภาพประกอบ 4 โครงสร้างคำประพันธ์ของเพลงทาสี ถั่วเน่า (เฉพาะเที่ยวที่ 1)..... 81
ภาพประกอบ 5 โครงสร้างคำประพันธ์ของเพลงทาสี ถั่วเน่า และจีสอง 82
ภาพประกอบ 6 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงทาสี 83
ภาพประกอบ 7 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงถั่วเน่า 84
ภาพประกอบ 8 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงจีสอง..... 85
ภาพประกอบ 9 โครงสร้างคำประพันธ์ของเพลงหยอบหย่อน..... 86
ภาพประกอบ 10 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงหยอบหย่อน 87
ภาพประกอบ 11 โครงสร้างคำประพันธ์ของเพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง 88
ภาพประกอบ 12 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงตะรอหมากเป้า 88
ภาพประกอบ 13 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงล่องโคง 89
ภาพประกอบ 14 บทร้องเพลงทาสี 92
ภาพประกอบ 15 บทร้องเพลงถั่วเน่า 93
ภาพประกอบ 16 บทร้องเพลงตะรอหมากเป้า 95
ภาพประกอบ 17 บทร้องเพลงจีสอง..... 96
ภาพประกอบ 18 บทร้องเพลงหยอบหย่อน 97
ภาพประกอบ 19 บทร้องเพลงล่องโคง 98

บทที่ 1
บทนำ

วัฒนธรรมคือรูปแบบกิจกรรมของมนุษย์ที่เรียนรู้ สั่งสมประสบการณ์ความรู้ความสามารถภูมิปัญญาที่ทำให้มนุษย์สามารถดำรงอยู่ในสังคมนั้นๆได้ และเป็นโครงสร้างทางสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมมีความสำคัญ ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่ผู้คนในกลุ่มสร้างขึ้นร่วมกัน และใช้กันภายในกลุ่มของตนสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและความเหมาะสมต่อการดำรงชีพของตน วัฒนธรรมรูปแบบต่างๆต้องมีการสั่งสม สืบทอดไปยังรุ่นต่อไปและส่งเสริมให้แพร่หลายไปยังชนกลุ่มอื่นนอกจากกลุ่มของตน วัฒนธรรมส่วนหนึ่งสามารถถ่ายทอดออกผ่าน ดนตรี วรรณกรรม ภาพวาดจิตรกรรม ละคร หรือภาพยนตร์ เพื่อถ่ายทอดหรือส่งต่อให้กับคนรุ่นถัดไป

วัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคอาจได้รับอิทธิพลจากการติดต่อกับภูมิภาคอื่น เช่น การเป็นอาณานิคม การค้าขาย หรือการย้ายถิ่น เป็นต้น ในการย้ายถิ่นไปยังต่างแดนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆนั้นจะหอบหิ้วเอาวัฒนธรรมเดิมของตนเองไปด้วย เมื่อย้ายถิ่นฐานจากมาตุภูมิไปยังดินแดนใหม่แล้ว กลุ่มคนเหล่านี้จะมีวัฒนธรรมเหมือนเดิม เนื่องจากมีความคิดยึดโยงกับดินแดนบ้านเกิดของตนและมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม เมื่อย้ายถิ่นฐานไปทำให้เอกลักษณ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองนั้นยังคงอยู่ จะเห็นได้ชัดจากประเทศไทย ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายที่ดำรงอยู่ตามเมืองต่างๆ และในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆเหล่านั้นยังคงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของตนไว้

ประเทศไทยมีภูมิประเทศติดกับประเทศต่างๆ ได้แก่ ลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ กัมพูชา และมาเลเซีย ประเทศที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศไทยมากที่สุดคือสาธารณรัฐแห่งสภาพสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ซึ่งมีกลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆมากมายหลายกลุ่ม ส่วนหนึ่งที่ประสบปัญหาการเปลี่ยนแปลงการปกครองของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์เกิดความไม่สงบภายในประเทศจึงอพยพมายังประเทศไทย และอีกส่วนหนึ่งยังคงอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีความขัดแย้งทางด้านการเมืองภายในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์อย่างชัดเจนคือกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นฐานอยู่ทางเหนือของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์คือรัฐฉาน มีพื้นที่ติดกับทางตอนใต้ของประเทศจีนและภาคเหนือของประเทศไทย เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงขอเอกราชจากอังกฤษ ชาวไทใหญ่ที่มีกำลังทหารน้อยกว่าสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ทำให้ชาวไทใหญ่

ส่วนหนึ่งย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศข้างเคียง และอยู่ทางตอนเหนือของประเทศไทย บริเวณจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และส่วนหนึ่งยังคงดำรงอยู่ในรัฐฉานประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ไทใหญ่ในประเทศไทยบางส่วนได้ย้ายถิ่นฐานมาในประเทศไทยด้วยสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การสู้รบระหว่างผู้ต่อต้านกับรัฐบาลสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และระยะหลังมีการย้ายถิ่นฐานมากขึ้นเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ชาวไทใหญ่จึงได้เข้ามายังประเทศไทยโดยมาทางตอนเหนือของประเทศไทย ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน แต่เนื่องจากทางรัฐบาลของประเทศไทยไม่มีการจัดการกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามายังประเทศไทยที่ชัดเจน ทำให้ชาวไทใหญ่จำนวนมากย้ายถิ่นเข้ามาสู่เมืองต่างๆในประเทศไทยรวมถึงกรุงเทพมหานคร ชาวไทใหญ่ที่มาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯจะตั้งบ้านเรือนใกล้กับวัด เนื่องจากเดิมชาวไทใหญ่มีความคิดยึดโยงกับถิ่นฐานเดิมคือผูกพันกับศาสนาพุทธ ปัจจุบันชาวไทใหญ่ในกรุงเทพฯ มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ทำการค้านักธุรกิจและลูกจ้างแรงงาน มีศูนย์รวมจิตใจของชาวไทใหญ่อยู่ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมสาธุประดิษฐ์ ก่อตั้งขึ้นเพื่อประกอบพิธีทางศาสนาของพระสงฆ์และกิจกรรมร่วมกันทางสังคม นอกจากนั้นชาวไทใหญ่ในกรุงเทพยังร่วมกันก่อตั้งมูลนิธิพระแสงธรรม เพื่อให้ความช่วยเหลือชาวไทใหญ่ที่ประสบปัญหาทางด้านต่างๆ เรียกได้ว่าเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ (ปิลันธน์ ไทยสรวง, 2559)

นอกจากศูนย์ปฏิบัติธรรมสาธุประดิษฐ์ที่เป็นแหล่งรวมวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่แล้ว ยังมีสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ เป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งเพื่อสอนภาษาและดนตรีนาฏศิลป์ของชาวไทใหญ่ เพื่อสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ ชื่อโรงเรียน “ตุ่ม ต้น ไต” ณ นวมินทร์ 135 เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ เป็นโรงเรียนวัฒนธรรมไทใหญ่ที่เปิดสอนวัฒนธรรมทางภาษาของไทใหญ่ และดนตรีนาฏศิลปไทใหญ่ เกิดเป็นโครงสร้างในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางภาษาและดนตรีนาฏศิลป์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่เปิดให้กลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองและคนกลุ่มอื่นที่สนใจในวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่เข้าไปศึกษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองไว้

ความพยายามอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ มีหลายวิธีและหลายมิติ การเรียนรู้จากครอบครัว ผู้ใหญ่ หรือบุคคลอื่นๆที่มีวัฒนธรรมประเพณีสั่งสมไว้ และถ่ายทอดออกมาในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ดนตรีเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม ดนตรีถือเป็น

เครื่องมือที่นักดนตรีใช้ในการแสดงออกซึ่งตัวตน ความคิด และสำนึกวัฒนธรรมต่างๆที่ตนเองคิด เพื่อส่งสารหรือถ่ายทอดความคิดให้กับผู้ฟังได้รับรู้ ซึ่งเป็นมิติหนึ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ เป็นชาวไทใหญ่ที่ย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในประเทศไทยและเป็นหนึ่งในผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านดนตรีไทใหญ่มาจากครูดนตรีของชาวไทใหญ่ในรัฐฉาน จนมีความรู้ ความชำนาญในด้านดนตรีไทใหญ่ และได้นำความรู้ทางดนตรี ถ่ายทอดให้กับชาวไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ณ โรงเรียน ตุ่ม ต้น ไต

ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ได้ใช้ภูมิปัญญาความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีให้กับลูกศิษย์และได้ประพันธุ์เพลงไว้ 6 เพลง ได้แก่ เพลงท่าสี ถั่วเน่า จีสอง หยอบหย่อน ตะรอหมากเป้า ล่องโคง ซึ่งทั้ง 6 เพลงมีเนื้อหาที่บ่งบอกความเป็นไทใหญ่ วัฒนธรรม ปัญหาความคิด และสำนึกความเป็นชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ที่ถ่ายทอดออกมาผ่านดนตรี

ผู้วิจัยจึงสนใจการใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ความคิด สำนึกความเป็นชาติพันธุ์ ผ่านบทเพลงทั้ง 6 เพลงของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ เพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาและเป็นแนวทางในการศึกษาดนตรีในมุมมองที่ดนตรีถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงตัวตนต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลงของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ
2. เพื่อศึกษารูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรม ความคิด สำนึกทางวัฒนธรรมภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ถูกถ่ายทอดผ่านดนตรีของตนเอง ซึ่ง ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ได้ใช้ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในการถ่ายทอดความคิดของตนเอง ให้ชาวไทใหญ่ด้วยกันรับรู้ถึงสำนึกความเป็นไทใหญ่ ดนตรีจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อส่งต่อสำนึกทางวัฒนธรรม ดังนั้นจึงสามารถรับรู้ความคิด สำนึกทางวัฒนธรรมต่างๆ ผ่านเสียงดนตรีที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำได้ประพันธ์ขึ้น

ขอบเขตในการวิจัย

- ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านดนตรีไทใหญ่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีไทใหญ่คือ ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

- ศึกษาเพลงที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำได้ประพันธ์ขึ้น ทั้งหมด 6 เพลง ได้แก่ เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงจีสอง เพลงหยอบหย่อน เพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง

- ศึกษาวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลงทั้ง 6 บทเพลงข้างต้น

- การศึกษาทำนองเพลง ผู้วิจัยบันทึกทำนองเพลงเป็นโน้ตไทย

- การบันทึกเนื้อร้อง จะบันทึกเป็นภาษาไทใหญ่ พร้อมทั้งเขียนกับกำการออกเสียงของแต่ละคำให้ใกล้เคียงกับเสียงที่ได้ยินมากที่สุด

นิยามศัพท์เฉพาะ

- จี 1 เป็นรูปแบบจังหวะของดนตรีไทใหญ่ที่เป็นลักษณะการลอยจังหวะ คือ ไม่จังหวะกำกับ แต่จะเคาะจังหวะหลังจากจบวรรคเพลงในแต่ละวรรค

- จี 2 เป็นรูปแบบจังหวะที่มีการเคาะจังหวะหนัก-เบา ทำนองเพลงดำเนินไปอย่างมีจังหวะ

กรอบแนวคิด

การถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ในประเทศไทยผ่านดนตรี

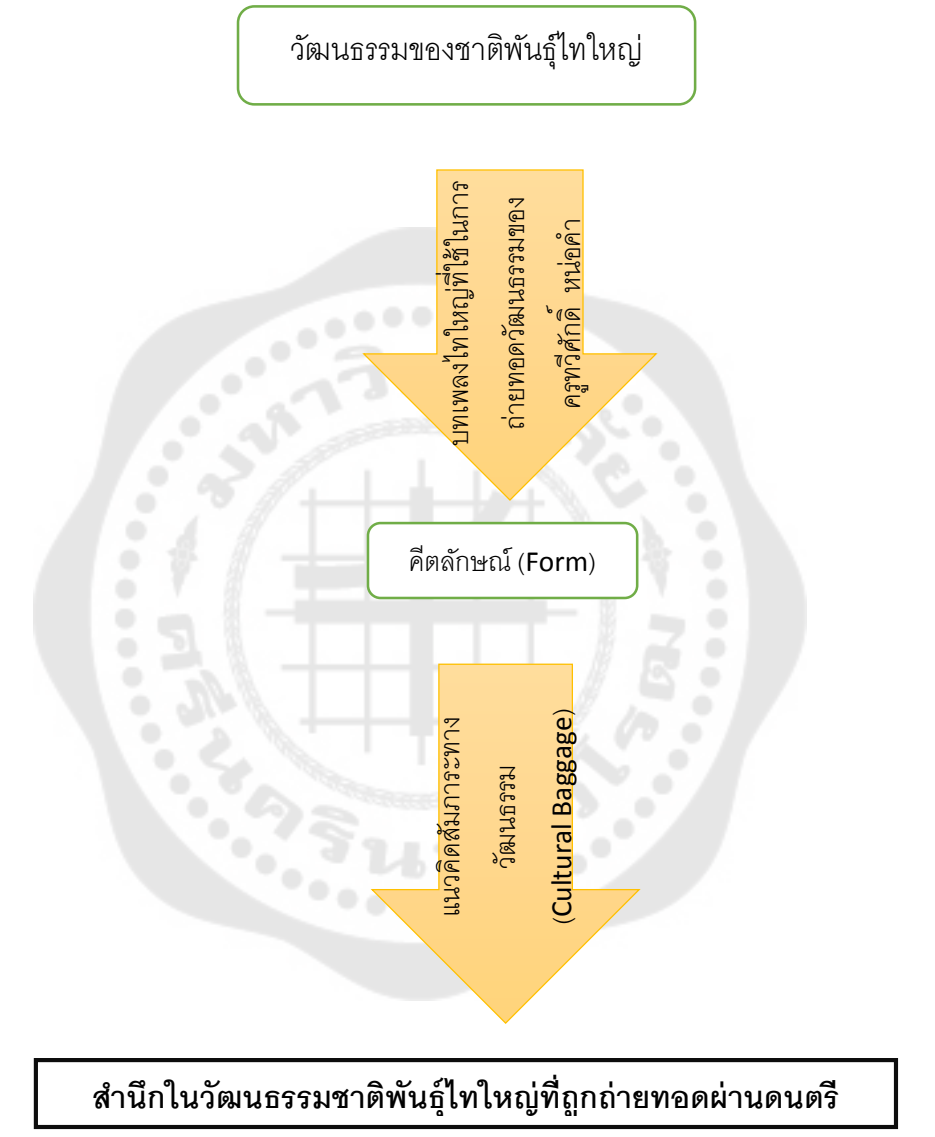

สำนึกในวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านดนตรี

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ในประเทศไทยผ่านดนตรี กรณีศึกษาครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารและบทความทางวิชาการ
    1.1 ชาวไทใหญ่ในประเทศไทย
    1.2 ดนตรีจ้าดไต
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
    3.1 การย้ายถิ่นและคนพลัดถิ่น
    3.2 สัมภาระทางวัฒนธรรม
    3.3 การขัดเกลาทางวัฒนธรรม

1. เอกสารและบทความทางวิชาการ

1.1 ชาวไทใหญ่ในประเทศไทย

ปณิธิ อมาตยกุล (2547, น. 84) สาเหตุที่เป็นแรงผลักดันให้ชาวไทใหญ่ย้ายออกจากถิ่นฐานเดิม สืบเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้นำของเมียนมา บรรดาเจ้าฟ้าไทใหญ่และผู้นำจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้ประชุมทำสนธิสัญญาปางโหลง มีสาระสำคัญว่ากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆจะอยู่ร่วมกันกับสหภาพเมียนมาเป็นเวลา 10 ปี ประเทศอังกฤษจึงให้เอกราชแก่ประเทศเมียนมา แต่รัฐบาลเมียนมาไม่ยอมให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆแยกตัวออกมา ต้องการสร้างความเป็นรัฐชาติเมียนมาขึ้นเหนือกลุ่มชาติพันธุ์ จึงใช้อำนาจปกครองเดิม ส่งกองกำลังทหารไปประจำอยู่ตามเมืองต่างๆ จึงเกิดความรุนแรงจากการสู้รบเนื่องจากชาวไทใหญ่ในรัฐฉานรวมตัวกันก่อตั้งกองกำลังกู้ชาติต่อสู้กับเมียนมาเพื่อทวงคืนความชอบธรรม หวังให้ดินแดนของตนกลับคืนมา และการสู้รบนี้ทำให้เดือดร้อนต่อการดำรงชีพ และสูญเสียอิสรภาพ ขาวไทใหญ่จึงพากันแอบหลบหนี โดยนำสิ่งของจำเป็นติดตัวมาเพื่อไม่ให้เป็นที่ผิดสังเกตของทหารเมียนมา เข้ามาตามป่าโดยใช้เส้นทางขนานไปกับแนวรบ เนื่องจากเป็นเส้นทางที่ปลอดจากทหารเมียนมา และมี

จุดหมายอยู่ที่ ท่าขี้เหล็ก ซึ่งเป็นจุดที่สามารถข้ามมายังประเทศไทยได้อย่างสะดวก หลังจากอพยพเข้ามาแล้วจึงไปรวมกับกลุ่มที่อพยพมาก่อนจากนั้นจึงย้ายไปแสวงหาที่อยู่อาศัยใหม่ หลังจากนั้นจะมีบางส่วนอพยพเข้ามาตามเส้นแบ่งเขตชายแดนบริเวณอำเภอฝาง จังหวัด เชียงใหม่ และอำเภอแม่สะเรียงจังหวัดแม่ฮ่องสอน

แรงผลักดันให้ย้ายออกจากถิ่นฐานเดิมอีกประการหนึ่งคือ ความบีบคั้นทางสังคม เนื่องจากรัฐบาลเมียนมาประกาศให้ทหารเมียนมาสามารถเกณฑ์แรงงานชาวบ้านมาใช้กิจการกองทัพได้โดยไม่ต้องจ่ายค่าแรงทำให้ชาวไทใหญ่ส่วนมากถูกข่มเหงจากทหารเมียนมา ถูกนำมาใช้แรงงานในการสร้างถนน สร้างค่าย หรือเป็นลูกหาบในการขนถ่ายอาวุธและเสบียงอาหารของกองทัพ

สาเหตุอีกประการหนึ่งคือเป็นแรงจูงใจให้ชาวไทใหญ่ย้ายเข้ามาในเมืองไทยเนื่องมาจากการอยู่ที่รัฐฉานนั้นหางานทำยาก ถูกเก็บภาษีอย่างหนัก ต้องจ่ายสามส่วนเหลือเก็บหนึ่งส่วนจึงคิดที่จะย้ายมาหางานทำในเมืองไทย และการที่ชาวไทใหญ่ได้ดูละครไทย จึงเห็นสภาพความเป็นอยู่ต่างๆในเมืองไทย เพราะภาพบ้านเมืองไทยในละครนั้นถูกสร้างให้ดูสวยงามและทันสมัย ถูกล้อมไปด้วยความสวยงามสุขสบาย พร้อมทั่วอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆจึงส่งผลต่อพฤติกรรมที่คนไทใหญ่ปฏิบัติตนให้คล้ายกับคนไทยเมื่อเข้ามายังประเทศไทย (อัมพร จิรัฐติกร, 2556)

ประกอบกับการอพยพมาจากการมีญาติพี่น้องหรือเพื่อนที่อาศัยอยู่ในไทยมาก่อน มักจะย้ายมาอยู่ในเขตภาคเหนือเป็นที่แรก ก่อนจะย้ายไปถิ่นอื่นๆเนื่องจากเขตภาคเหนือมีวัฒนธรรมที่คล้ายกันกับชาวไทใหญ่ และในช่วงแรกที่มีการอพยพ ประเทศไทยไม่มีการควบคุมที่เข้มข้น หลังจากนั้นทางองค์กรท้องถิ่นภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทย กรมแรงงานและสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ได้ทำบัตรต่างด้าวเพื่อให้ง่ายต่อการดูแล

ดังนั้นปัจจัยที่ทำให้ชาวไทใหญ่อพยพเข้ามายังประเทศไทยนั้นมีปัจจัยหลักคือสถานการณ์ทางการเมืองที่รุนแรงระหว่างรัฐฉานกับเมียนมา ส่วนปัจจัยรองคือการแสวงหาความเป็นอยู่ที่สุขสบายกว่าเดิม ซึ่งประเทศไทยทางภาคเหนือที่มีวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมไทใหญ่ ประกอบกับการควบคุมตรวจตราของรัฐไทยที่ไม่แน่นหนานัก ทำให้ภาคเหนือของไทยมีกลุ่มชาวไทใหญ่อาศัยอยู่จำนวนมาก

ปิลันธน์ ไทยสรวง (2559, ออนไลน์) ชาวไทใหญ่ในบางกลุ่มจะถูกเรียกว่า เงี้ยว ซึ่งเป็นคำที่ส่อไปในทางดูถูก ในบางครั้งถูกเรียกว่า “กุลา” หรือ “กุหล่า” เป็นคำที่ใช้เรียกคนต่องซู่ ซึ่งเป็น

กลุ่มชาติพันธุ์ในเมียนมาที่มีภูมิลำเนาใกล้กับไทใหญ่ในรัฐฉาน จนถูกทำให้เข้าใจว่าเป็นพวกเดียวกัน ชาวไทใหญ่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในด้านความศรัทธาในพระพุทธศาสนา คนไทใหญ่ให้ความสำคัญต่อการทำบุญทำทานมาก ผู้ใดที่ทำทานให้กับวัด พุทธศาสนามากจะมีเกียรติในสังคม

ปัจจุบันชาวไทใหญ่ที่อยู่ในเขตเมียนมาประสบปัญหาความไม่สงบ ชาวไทใหญ่บางกลุ่มจึงต้องการอิสระจากการปกครองของรัฐบาลเมียนมา ส่วนหนึ่งต่อสู้เพื่อเรียกร้องความสงบและความเป็นธรรม ส่วนหนึ่งอพยพเข้ามายังประเทศไทยทางตอนเหนือ ทางจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ในขณะนั้นรัฐบาลไทยก็มิได้มีนโยบายในการจัดการกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ชาวไทใหญ่จำนวนมากเข้ามายังเมืองใหญ่ต่างๆ รวมไปถึงกรุงเทพมหานคร

ชาวไทใหญ่ได้เข้ามายังกรุงเทพมหานครในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ชาวไทใหญ่ในกรุงเทพฯ มี 2 กลุ่มคือ เป็นพ่อค้านักธุรกิจและเป็นลูกจ้างแรงงาน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพลูกจ้างทั่วไป โดยมี วัดดอนหรือวัดดอนกุหล่า เป็นศูนย์กลาง และตั้งบ้านเรือนไม่ห่างจากวัด จนปี พ.ศ. 2517 เกิดไฟไหม้ที่วัดดอนกุหล่า จึงได้สร้างศูนย์รวมจิตใจของชาวไทใหญ่ขึ้นมาใหม่ในปี พ.ศ. 2520 คือ ศูนย์ปฏิบัติธรรมของกลุ่มตนขึ้นใหม่ในเขตสาธุประดิษฐ์ โดยจะมีพระสงฆ์หมุนเวียนมาจำพรรษาในแต่ละปีไม่น้อยกว่า 10 รูป พระสงฆ์ที่มาจำพรรษาทั้งหมดล้วนเป็นชาวไทใหญ่ที่มีเชื้อสายไทใหญ่ และชาวไทใหญ่ยังได้ร่วมกันจัดตั้งมูลนิธิพระแสงธรรมขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือแก่พี่น้องชาวไทใหญ่ที่ประสบปัญหาต่างๆ มูลนิธิพระแสงธรรมและศูนย์ปฏิบัติธรรมสาธุประดิษฐ์ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีต่างๆของชาวไทใหญ่ในวันสำคัญต่างๆ ชาวไทใหญ่จะร่วมกิจกรรมแสดงถึงประเพณีและวัฒนธรรมกลุ่มของตนเอง เช่น การรำกินนรกินรี การรำโตหรือก้าโต การแสดงศิลปะร่ายรำต่างๆ หรือเรียกว่า ก้าลาย เป็นศิลปะการป้องกันตัว แสดงให้เห็นว่าชาวไทใหญ่ยังผูกพันธ์กับวิถีดั้งเดิมของตนแม้จะอยู่ไกลจากบ้านเกิดของตน

โดยสรุปแล้วปัจจัยที่ทำให้ชาวไทใหญ่อพยพเข้ามายังประเทศไทยนั้นมีปัจจัยหลักคือ สถานการณ์ทางการเมืองที่รุนแรงระหว่างรัฐฉานกับเมียนมา ส่วนปัจจัยรองคือการแสวงหาความเป็นอยู่ที่สุขสบายกว่าเดิม ซึ่งประเทศไทยทางภาคเหนือที่มีวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมไทใหญ่ ประกอบกับการควบคุมตรวจตราของรัฐไทยที่ไม่แน่นหนานัก ทำให้ภาคเหนือของไทยมีกลุ่มชาวไทใหญ่อาศัยอยู่จำนวนมาก ตลอดจนเข้ามายังเมืองใหญ่ต่างๆ รวมไปถึงกรุงเทพมหานคร

ส่วนใหญ่ชาวไทใหญ่ที่เข้ามายังกรุงเทพฯ มี 2 กลุ่มคือ เป็นพ่อค้านักธุรกิจและเป็นลูกจ้างแรงงาน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพลูกจ้างทั่วไป โดยมีวัดดอนหรือวัดดอนกุหล่าเป็นศูนย์กลาง ในปี

พ.ศ. 2520 ได้ก่อตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นใหม่ในเขตสาธุประดิษฐ์ และยังร่วมกันก่อตั้งมูลนิธิพระแสงธรรมเพื่อให้ความช่วยเหลือพี่น้องชาวไทใหญ่ และในวันสำคัญต่างๆกลุ่มชาวไทใหญ่จะร่วมกันกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ที่อยู่ในกรุงเทพฯ

1.2 ดนตรีจ้าดไต

ดนตรีจ้าดไตเป็นการบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีประเภท เครื่องตีและเครื่องสีเป็นหลัก วงดนตรีนี้นอกจากบรรเลงเพื่อการขับกล่อมในงานประเพณีต่างๆแล้ว ยังมีความสำคัญในการบรรเลงปรกอบการแสดง “ลิเกจ้าดไต” โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอเรื่องราวด้านชาดกทางพระพุทธศาสนา เรื่องวรรณคดี และเรื่องราวพื้นบ้านที่ผูกขึ้นเพื่อเป็นการสั่งสอนเยาวชนให้เติบโตเป็นคนดีของสังคม ชาวไทใหญ่ที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้นำวัฒนธรรมด้านนี้มาเผยแพร่อย่างกว้างขวางในประเทศไทย (ภัทระ คมขำ, 2560)

เครื่องดนตรีที่บรรจุอยู่ในวงดนตรีจ้าดไตที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงลิเกจ้าดไต ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีประเภทต่างๆดังนี้

1. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนัง มี 2 ชนิด

1.1 เช่าลงปั้ดหรือกลองชุด 6 ใบ ซึ่งคำว่า “เช่า” ในภาษาเมียนมาแปลว่า 6 คำว่า “ลง” แปลว่าลูก และคำว่า “ปั้ด” แปลว่า กลอง จึงหมายถึงกลอง 6 ลูก ประกอบด้วยปั้ด 4 ใบ กลองจะคุ่น 1 ใบ กลองปั้ดม่า 1 ใบ (กลองขนาดใหญ่)

1.2 กลองชีโต มี 2 ขนาด บางคณะใช้ขนาดเล็กบางคณะใช้ขนาดใหญ่ บางคณะใช้ทั้ง 2 ลูก

2. เครื่องประกอบจังหวะ ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 3 ชนิดได้แก่

2.1 จี หรือฉิ่ง เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ทำจากโลหะ มีลักษณะคล้ายฉาบขนาดเล็ก จะถูกตรึงไว้บนไม้เนื้อแข็ง หรือไม้ไผ่ ที่เรียกว่า ฮอก การบรรเลงใช้ไม้ในการตี

2.2 ฮอก หรือต๊อก เป็นเครื่องกำกับจังหวะทำมาจากไม้เนื้อแข็ง หรือไม้ไผ่ มีช่องไว้ด้านข้าง ใช้ไม้ตีให้เกิดเสียง

2.3 แจ่ง หรือแส่ง มีลักษณะเหมือนฉาบของไทย ด้านล่างจะถูกตรึงไว้กับฐานไม้เพื่อสะดวกแก่การบรรเลง

3. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีที่ดำเนินทำนองมีด้วยกัน 2 ชนิด คือ

3.1 มองแว็ง (ฆ้องแผง) มีลูกฆ้อง 17 ลูก ลูกฆ้องแต่ละลูกผูกติดกับไม้แผงไม้สี่เหลี่ยมวางตั้งขึ้น 3 ลูก และวางนอนราบ 14 ลูก กลวิในการบรรเลงเป็นการตีสลับมือซ้าย-ขวา บางทำนองมีการใช้มือซ้ายและมือขวาตีพร้อมกันในเสียงเดียวบ้างเสียงต่างบ้าง ถือเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทสำคัญ แสดงทำนองที่มีความชัดเจนทำให้เกิดความสนุกสนาน

3.2 ปาตนา มีลักษณะคล้ายระนาดเหล็กของไทย ประกอบด้วยลูกระนาดทำจากโลหะจำนวน 21 ลูก ร้อยด้วยเชือกติดกันเป็นผืน วางบนรางไม้ที่มีลักษณะคล้ายกล่อง ลูกระนาดแต่ละลูกมีขนาดลดหลั่นกันไป มีรูปแบบการบรรเลงเดียวกันกับมองแว็ง คือตีสลับมือซ้าย-ขวาและใช้ตีพร้อมกันบ้าง

4. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสี คือ ตอยอฮอร์น เป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญโดยเฉพาะการสีตอยอฮอร์นประกอบการขับร้อง ที่ชาวไทใหญ่เรียกว่า “เฮ็ดกวาม” นอกจากนี้ยังใช้ในการบรรเลงประกอบการขับร้องในการแสดงลิเกจ้าดไต สามารถแบ่งเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบแรกเป็นการร้องเดี่ยวๆ โดยไม่มีการสีตอยอฮอร์น รูปแบบที่ 2 เป็นการขับร้องประกอบการสีตอยอฮอร์น เป็นลักษณะการสีคลอร้องและรับร้อง (ขำคม พรประสิทธิ์ และคนอื่น ๆ, 2559)

ในการแสดงลิเกจ้าดไตจะเริ่มต้นการฟ้อนก่อน ได้แก่ ฟ้อนนก ฟ้อนโต ฯลฯ หลังจากนั้นดนตรีจ้าดไตจึงจะเข้ามามีบทบาทในการบรรเลงประกอบการแสดง เรื่องที่นำมาแสดงลิเกจ้าดไตมีมากกว่า 10 เรื่อง มีระเบียบการแสดงดังนี้

- ร้องเพลงไหว้ครู เพื่อเป็นการบอกครู บอกสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- บรรเลงเพลงขึ้นใหญ่ใหม่สูงเมืองไทย
- การแสดงฟ้อนต่างๆ
- เพลงหยอบหย่อน (ร้องเป็นจังหวะสนุกสนาน)
- เพลงปานแซง (เพลงร้อง)
- การแสดงเรื่องราว
- เพลงอ่องหย่าอ่องจอง (เพลงลา)

ทำนองของเพลงจากวงดนตรีจ้าดไตปรากฏลักษณะสำคัญ 3 รูปแบบ คือ การบรรเลงดนตรีโดยการด้นทำนองไปตามคำรองโดยไม่มีจังหวะมากำกับ เป็นการขับร้องประกอบการสีตอ

ยออฮอร์น รูปแบบที่สองเป็นการร้องแล้วรับด้วยวงดนตรี โดยที่ทั้งการขับร้องและวงดนตรีไปในทางเดียวกัน มีลักษณะการดำเนินทำนองที่แบ่งโครงสร้างและประโยคของเพลง ปรากฏรูปแบบการขึ้นต้นเพลงและประโยคเพลงจะมีการเว้นทำนองห้องแรกของประโยคในแต่ละท่อน รูปแบบที่สามเป็นการบรรเลงทำนองรูปแบบเพลงรำวง เป็นทำนองที่ไม่ยาวนัก บรรเลงวนไปมาตามท่ารำของผู้รำ เมื่อผู้รำรำจบ ดนตรีก็จะลงจบ เน้นความสนุกสนาน (ขำคม พรประสิทธิ์, 2559)

กล่าวโดยสรุปคือ วงดนตรีจ้าดไตถูกก่อตั้งโดย ครูออเจ่ยะ เพื่อใช้ในการบรรเลงประกอบการแสดงลิเกจ้าดไต โดยมีแนวคิดจากการดูการแสดงดนตรีเมียนมา จึงคิดจะผสมผสานวงดนตรีจ้าดไตขึ้นเพื่อใช้แสดง จึงปรับเสียงใหม่ให้เข้ากับทำนองเพลงไทใหญ่ นับเป็นศิลปะที่ผสมผสานไทใหญ่กับเมียนมาที่แพร่หลาย

วงดนตรีจ้าดไตเป็นการบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีและเครื่องสีเป็นหลัก ประกอบไปด้วยเครื่องหนัง ได้แก่ เซ่าลงปั้ด และ กลองชิโต เครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ จี ฮอก และแฉ่ง เครื่องดนตรีประเภทตีที่ดำเนินทำนองได้แก่ มองแว็ง (ฆ้องแผง) และปาตนา (คล้ายระนาดเหล็ก) เครื่องดนตรีประเภทเครื่อสีที่ดำเนินทำนอง ได้แก่ ตอยออฮอร์น โดยวงจ้าดไตจะเริ่มบรรเลงหลังจากที่มีการฟ้อนก่อนจึงจะบรรเลง ทำนองของเพลงมี 3 ลักษณะ รูปแบบแรก บรรเลงดนตรีโดยการด้นทำนองตามคำร้องโดยไม่มีจังหวะกำกับ เป็นการสีตอยออฮอร์นประกอบขับร้อง รูปแบบที่สองเป็นการร้องแล้วรับด้วยวงดนตรี โดยที่ขับร้องและวงดนตรีไปในทิศทางเดียวกัน และรูปแบบที่สามเป็นการบรรเลงทำนองรูปแบบเพลงรำวง ประกอบการแสดงรำวง

2. **งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**

ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์ (2552) ศึกษาองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายพินิจ ฉายสุวรรณ ได้อธิบายเรื่องการแต่งเพลงไว้ว่า หลักการแต่งเพลงไทยด้วยวิธีอิสระ เป็นวิธีที่เกิดขึ้นโดยอิสระ ซึ่งผู้แต่งมิได้นำทำนองเพลงหนึ่งเพลงใดของโบราณมาแต่งขยายหรือตัดทอนลง เป็นการแต่งด้วยสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการให้เป็นไปตามความปรารถนา ความพอใจของผู้แต่ง การแต่งเพลงวิธีอิสระนี้มิใช่จะเป็นวิธีการที่กำหนดกันขึ้นใหม่ แต่เป็นวิธีการที่มีมานานแล้วพร้อมๆ กับนิสัยรักในศิลปะดนตรี ในการร้องรำทำเพลง การแต่งเกิดขึ้นจากการได้พบเห็น ได้ยิน ได้ฟัง ผสมผสานให้เกิดสติปัญญาความคิดอ่านขึ้น อีกประการหนึ่งคือ เกิดจากสิ่งที่ช่วยให้การแต่งเพลงบรรลุผลคือ ธรรมชาติ เช่น เสียงลม เสียงน้ำ เสียงสัตว์ ตลอดจนอารมณ์ที่เกิดขึ้นของผู้แต่ง เช่น รัก

มีความสุข เศร้าใจ เสียดาย เป็นต้น การแต่งเพลงด้วยวิธีอิสระนี้หากคิดแต่งขึ้นมาลอยๆโดยไม่มีพื้นฐานสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาเป็นแนวในการแต่งย่อมไม่ถูกต้อง เพราะการแต่งเพลงผู้แต่งต้องมีจุดกำหนด อาจเป็นเสียงธรรมชาติหรือวัตถุ จุดนี้จึงมีความสำคัญมากสำหรับการแต่งเพลง

นราธิป ทับทัน (2560,น. 14) ได้ศึกษาสัมภาระทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรือนยวนสีคิ้ว: จากเมืองเชียงแสนสู่จังหวัดนครราชสีมา พบว่าเรือนยวนสีคิ้วมีลักษณะสำคัญร่วมกันกับเรือนพื้นถิ่นในภาคเหนือและมีแบบแผนในการใช้พื้นที่ภายในสอดคล้องกับประเพณีดั้งเดิมของชาวไตยวน เป็นสัมภาระทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรือนพักอาศัย วิถีชีวิตของชาวยวนสีคิ้วภายใต้บริบทแวดล้อมใหม่ยังขับเคลื่อนให้เกิดการปรับปรุงการใช้สอยภายในเรือน รวมถึงพัฒนารูปแบบและเทคนิคก่อสร้างบางประการ จนมีลักษณะสถาปัตกรรมที่โดดเด่น กล่าวคือ เรือนยวนสีคิ้วให้ความสำคัญกับพื้นที่ชสนโถงซึ่งมักถูกใช้ในกิจกรรมลำลองควบคู่กับส่วนเติ่น มีจำนวนหนึ่งห้องนอนเป็นหลักและนิยมใช้ไม้มะค่าเป็นวัสดุในการทำเสาหลัก เป็นเทคนิคที่ก้าวหน้ากว่าเรือนไตยวนดั้งเดิม มีความประณีตในการเหลาเสาตั้ง ใช้ฝาปะกนหรือฝาแผ่นไม้ประกอบโดยใช้ระบบพรึงรับฝาเรือน มีการปรับใช้ปั้นลมแบบตัวเหงาซึ่งเรียกว่า “กาแล” และเปิดช่องแสงหรือช่องระบายอากาศในส่วนหน้าจั่วรวมถึงการเปลี่ยนส่วนควั่นไปอยู่ใต้ชายคาเรือน

สรุปได้ว่าเรือนพักอาศัยพื้นถิ่นของชาวยวนสีคิ้วที่มีอายุระหว่าง 80-100 ปี ยังคงแสดงร่องรอยความสัมพันธ์กับเรือนไตยวนหรือเรือนพื้นถิ่นทางภาคเหนือ พร้อมทั้งยังสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างภายใต้บริบทแวดล้อมใหม่นอกเขตวัฒนธรรมล้านนาดั้งเดิม

อรศิริ ปาณินท์ (2553, น. 134) ได้ศึกษาการเปลี่ยนถ่ายสัมภาระทางวัฒนธรรมของชาวพวน : จากเชียงขวางสู่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทย สามารถสรุปการศึกษาได้ 3 ประเด็นตามคำถามการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบริบททั้งที่เป็นธรรมชาติและสร้างสรรค์กับชีวิตของชาวพวนในเชียงขวางและลุ่มน้ำภาคกลางของไทย

ชาวพวนในไทยมีอายุการตั้งถิ่นฐานยาวนาน 180-200 ปี มีการปรับตัวจากการเคยชินกับการอยู่ที่สูงมาอยู่ในที่ลุ่มริมแม่น้ำที่น้ำท่วม มีการปรับบริบทให้คล้อยตามคนไทยที่ชินกับการอยู่ที่ลุ่มมาก่อน และปรับตัวครั้งใหญ่กับระบบการเกษตรของภาครัฐไทย ซึ่งการเปลี่ยนวิถีชีวิต สัมภาระทางวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่หอบหิ้วติดตัวมาจากเชียงขวางนั้นได้ใช้สัมภาระเดิมเต็มที่ในช่วง

100 ปีแรก หลังจากช่วง พ.ศ. 2503 สัมภาระที่หอบหิ้วมาเริ่มต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสแห่งโลกปัจจุบัน แต่สัมภาระที่เป็นนามธรรมยังคงฝังแน่นในจิตใจ

2. ภูมิปัญญาที่เกี่ยวเนื่องกับการปรับตัวในบริบทใหม่

ชาวพวนในพื้นที่ลุ่มน้ำยังคงใช้ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจักการน้ำและทรัพยากรชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับน้ำเหมือนในอดีต และยังค้นหาภูมิปัญญาใหม่ที่จะอยู่กับสภาพน้ำหลากได้อย่างคล่องตัวทั้งทางกายภาพและเศรษฐกิจสังคม

3. การเปลี่ยนรูปลักษณ์ของเรือนชาวพวน

เรือนพวนในไทยมีอายุยาวนาน การเปลี่ยนรูปทรงตามช่วงเวลาต่างๆ จะยังคงเอกลักษณ์เรือนจั่วแฝดมีเรือนครัวขวางไว้ เรือนจั่วแฝดคล้ายรูปจากจั่วเรือนไทย เป็นจั่วคว่ำเอียงลาดต่ำลง และสุดท้ายเป็นจั่วเดี่ยวคว่ำเอียงลาดต่ำ และมีแนวโน้มว่าอาจเป็นรูปแบบของเรือนพวนในอนาคต สรุปได้ว่า เรือนทุกแห่งมีรูปลักษณ์ของผังพื้นและรูปทรงคล้ายคลึงกัน และผังพื้นดังกล่าวยังมีรูปลักษณ์เดียวกับเรือนพวนในไทย

รัชพล ปัจพิบูลย์ (2538, น. 73) ได้ศึกษากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าพิธีกรรมและการละเล่นต่างๆ ของชาวไทยทรงดำ เช่น พิธีศพ การแต่งกาย พิธีแต่งงาน การแต่งกายในประเพณีการลงข่วง การเล่นคอน การเสนเรือน รวมถึงการแต่งกายตามวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ พิธีกรรมและการละเล่นต่างๆเหล่านี้ ผู้ร่วมพิธีหรือร่วมการละเล่นจะต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าของชาวไทยทรงดำตามประเพณีหรือบางพิธีกรรมต้องมีการใช้อุปกรณ์สำหรับประกอบพิธีกรรมและการละเล่นต่างๆ เหล่านี้ชาวไทยทรงดำยังยึดถือและปฏิบัติพิธีกรรมและการละเล่นอย่างต่อเนื่องนี้ จะเป็นสิ่งเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการทอผ้าของชาวไทยทรงดำให้ต้องทอผ้าขึ้น เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมและการละเล่นเหล่านั้นด้วย บุคคลในครอบครัวจะทอผ้าขึ้นมาใช้ในครอบครัว มีการช่วยกันทอ ฝึกหัดทอผ้าให้กับบุตรหลาน และสามารถประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้ด้านต่างๆได้ ซึ่งหากมีผู้ใดแต่งกายผิดประเพณีเข้าร่วมกิจกรรมก็จะละอายใจที่แต่งกายผิดแผกจากผู้อื่น

การที่ชาวไทยทรงดำยึดถือปฏิบัติตามพิธีกรรมและการละเล่นต่างๆที่สืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด จะส่งผลไปสู่กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าให้คงอยู่คู่กับพิธีกรรมและการละเล่นเหล่านี้ต่อไป ซึ่งบางปัจจัยเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าโดยตรงและบางปัจจัยเป็นการส่งผลต่อการสืบทอดทางอ้อม

วัลลภ มณีเชษฐา (2537, น. 75) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมอักษรล้านนา พบว่า กระบวนการถ่ายทอดนี้ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของสังคมชาวล้านนาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามความจำเป็น กระบวนการถ่ายทอดจึงมีการปรับและคล้อยตาม เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินชีวิตของชาวล้านนา การถ่ายทอดวัฒนธรรมจะต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสมาชิกในสังคม เช่น ประเพณีสงกรานต์ และขั้นตอนในการดำเนินการต้องปรับไปตามสภาพของสังคม เช่น สังคมในเมืองอาจจะมีขั้นตอนที่ซับซ้อนมากกว่าสภาพของสังคมชนบท เทคโนโลยีใหม่ๆ ควรได้รับพิจารณานำมาใช้ประกอบ เพื่อความสะดวกและหาได้ง่าย

เนื่องจากสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา วัฒนธรรมหนึ่งจะยังคงอยู่ได้ย่อมต้องอาศัยวัฒนธรรมอื่นๆ การอนุรักษ์วัฒนธรรมอักษรธรรมล้านนา ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนจึงควรทำไปพร้อมกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมในเรื่องอื่นๆ

พิชัย อินทรกำเนิด (2557, น. 95) การศึกษากระบวนการถ่ายอดวัฒนธรรมหนังใหญ่ กรณีศึกษา หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า การสืบทอดความรู้ทางวัฒนธรรมหนังใหญ่ มีกระบวนการถ่ายทอดเฉพาะภายในชุมชน โดยความรู้หลักจะถ่ายทอดให้เฉพาะเยาวชนและชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนเท่านั้น การส่งผ่านความรู้เป็นลักษณะเฉพาะกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ไม่มีเยาวชนหรือลูกหลานนอกท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทเป็นผู้สืบทอดความรู้อย่างเต็มตัว

การถ่ายทอดวัฒนธรรมหนังใหญ่ให้กับเยาวชนในท้องถิ่นมีลักษณะการถ่ายทอดอย่างไม่เป็นทางการ อาศัยการจดจำจากการบรรยาย ฝึกปฏิบัติ ลงมือกระทำ เกิดประสบการณ์ในการลองผิดลองถูก มีครูแนะนำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดให้กับรุ่นน้องแบบตัวต่อตัว

การดำรงอยู่ซึ่งวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี เกิดจากการเผยแพร่ต่อชุมชน ซึ่งมีทั้งปัจจัยภายในและภายนอก โดยปัจจัยภายในจะถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนในท้องถิ่นมาสืบทอด ส่วนปัจจัยภายนอกจะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนต่างๆอย่างต่อเนื่องในการจัดโครงการ กิจกรรมเพื่อช่วยเหลืองานอนุรักษ์หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์

กฤษฎา ดาวเรือง (2551) ได้ศึกษาเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางดนตรีของชาวไทใหญ่ : จากรัฐฉานสู่กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมดังเดิมทางดนตรีของชาวไทใหญ่เมื่อย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในกรุงเทพมหานคร คงเหลือเพียงวัฒนธรรมการบรรเลงกลองก้นยาว เท่านั้นใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชาวไทใหญ่ ผู้บรรเลงก็มิได้เป็นนักดนตรีอาชีพ เป็นเพียงมือสมัครเล่น

ไม่ได้รับการถ่ายทอดหรือเรียนโดยตรงผ่านครูดนตรีไทใหญ่ในรัฐฉาน เพียงแต่ศึกษาการบรรเลงด้วยตนเอง จากประสบการณ์ที่ได้พบเห็นแล้วนำมาบรรเลงโดยมิได้คำนึงถึงรูปแบบและความถูกต้องใด ๆ

วัชระ ชูสิทธิ์ (2552) ได้ศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของชาวมอญ กรณีศึกษา ชุมชนชาวมอญบ้านคงคาเหนือ หมู่ที่ 3 ต.คลองตาคต อ.โพทาราม จ.ราชบุรี พบว่า การนับถือผีของชาวไทยเชื้อสายมอญที่บ้านคงคาเหนือ สรุปเป็นขั้นตอนของกระบวนการถ่ายทอดดังนี้

1. การกำหนดองค์ความรู้ในการถ่ายทอด ในการถ่ายทอดองค์ความรู้และวิถีวัฒนธรรมของบรรพชนให้คนรุ่งหลังหรือผู้ที่สนใจได้เกิดความรู้ในวิถีแห่งการนับถือผีบรรพบุรุษ โดยผู้ที่มีหน้าที่ในการถ่ายทอดของแต่ละสถาบันในระบบโครงสร้างทางสังคมจะต้องเป็นผู้ดำเนินการตามบทบาทของตนเองที่มีอยู่ จะต้องกำหนดองค์ความรู้ให้ชัดเจนและเหมาะสมกับผู้รับการถ่ายทอด ซึ่งเป็นสมาชิกใหม่ในสังคม กับผู้ที่จะสืบทอดความเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมรุ่นใหม่ โดยแบ่งองค์ความรู้เป็นสองส่วนคือ องค์ความรู้ในเรื่องความเชื่อในการนับถือผีบรรพบุรุษ กับความรู้ในการประกอบพิธีกรรม

2. การคัดสรรบุคคลที่เหมาะสมในการเป็นผู้รับการถ่ายทอด โดยผู้ถ่ายทอดจะเป็นคนเลือกบุคคลตามเงื่อนไขของตนเองและความพร้อมของแต่ละบุคคล ให้เหมาะสมกับความรู้ที่จะถ่ายทอดให้แก่บุคคลนั้น

3. วิธีการถ่ายทอด เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากชนชั้นอาวุโสลงไปปลูกฝังยังสมาชิกใหม่ในสังคม โดยพบว่าในแต่ละสถาบันทางสังคมจะใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ การถ่ายทอดด้วยการเล่าเรื่อง การถ่ายทอดด้วยการฝึกหัด การถ่ายทอดด้วยการสอนวิชา การถ่ายทอดด้วยวิธีพิเศษ และการถ่ายทอดด้วยการใช้สื่อ

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 การย้ายถิ่นและคนพลัดถิ่น

การย้ายถิ่นฐาน

การโยกย้ายถิ่นฐานคือการเคลื่อนย้ายประชากรจากพื้นที่หนึ่งไปตั้งถิ่นฐานในอีกพื้นที่หนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผู้ย้ายถิ่นฐาน (Migrant) องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้ให้

ความหมายไว้ว่า เป็นผู้เปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยเดิมจากพื้นที่หนึ่งไปอยู่ในพื้นที่ใหม่ที่ไกลจากที่เดิมในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งมีเงื่อนไขในการโยกย้ายถิ่นฐานอยู่หลายเงื่อนไข เช่น เพื่อการศึกษา เพื่อแสวงหางานทำ การติดตามครอบครัว หรือถูกภาวะสังคมบีบบังคับ

ศรัทธา พูลสวัสดิ์ (2552, น. 52) การอพยพย้ายถิ่นฐานออกจากมาตุภูมิไปยังดินแดนใหม่ นับเป็นหนึ่งปรากฏการณ์ทางสังคมของมนุษย์ที่มีประวัติมายาวนาน และการพลัดถิ่นในแต่ละครั้งย่อมหมายถึงการเกิดขึ้นของชุมชนคนพลัดถิ่นในดินแดนใหม่ที่พวกเขาย้ายเข้าไปตั้งถิ่นฐานอาศัย การเกิดการตั้งถิ่นฐานดังกล่าวก่อให้เกิดการหลอมรวมทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์คนพลัดถิ่นกับกลุ่มชาติพันธุ์เจ้าของพื้นที่เดิมอย่างกลมกลืน ในจำนวนของกลุ่มคนพลัดถิ่นที่มีอยู่ในโลก ตัวอย่าง เช่น ชาวอินเดียพลัดถิ่นนับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจในระดับต้นๆ เนื่องจากอินเดียมีประวัติการพลัดถิ่นที่ยาวนานทำให้อินเดียพลัดถิ่นขยายวงกว้างออกไปเป็นแทบภูมิภาคของโลก

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวอินเดียพลัดถิ่นมักจะเกี่ยวเนื่องกับเศรษฐกิจเป็นสำคัญอาจหมายถึงการประกอบธุรกิจที่ต้องตัดสินใจในการเดินทางออกไป ประกอบกับธุรกิจของชาติมหาอำนาจที่ส่งผลให้ชาวอินเดียต้องเดินทางออกนอกประเทศทั้งด้วยความเต็มใจและไม่เต็มใจ ทำให้การพลัดถิ่นของชาวอินเดียมีจำนวนประชากรพลัดถิ่นมากขึ้นและเป็นที่รู้จักในสายตาของชาวโลกมากขึ้น นอกจากจำนวนประชากรที่พลัดถิ่นแล้ว ชาวอินเดียยังคงซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่เข้มแข็ง แม้ว่าการที่ชาวอินเดียพลัดถิ่นจากดินแดนมาไกล และอาจส่งผลให้เกิดการเจือจางทางอัตลักษณ์จากการครอบงำของกระแสวัฒนธรรมตะวันตก แต่ชาวอินเดียพลัดถิ่นคงรักษาอัตลักษณ์ของการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เหนียวแน่นเป็นอย่างดี

3.2 **คนพลัดถิ่น** (Diaspora)

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ (2558) Diasporas หมายถึง คนพลัดถิ่น เป็นกลุ่มประชากรที่อยู่กระจัดกระจายในถิ่นที่มิใช่บ้านและชุมชนดั้งเดิมของตน โดยอาจมีเหตุผลบางประการที่ทำให้ต้องย้ายถิ่นฐาน เช่น ประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ ความไม่สงบในประเทศ อย่างไรก็ตามคนกลุ่มนี้ที่ย้ายถิ่นฐานอาจยังคงมีสายสัมพันธ์ที่ยึดโยงกับญาติพี่น้องและชุมชนดั้งเดิมของตน บางกลุ่มอาจไม่มีสายสัมพันธ์ยึดโยงกับชุมชนดั้งเดิม

คำว่า Diaspora เป็นคำของชาวฮิบบรูที่ใช้เรียกคนที่ถูกเนรเทศและพวกที่อพยพ ในสมัยโรมันคำว่า “Diaspora” หมายถึงชาวยิวที่อาศัยอยู่อย่างโดดเยวเนื่องจากถูกโจมตีและฆ่าล้าง

เผ่าพันธุ์ จนต้องเร่ร่อนไปในอยู่ที่ต่าง ต่อมาชาวยิวที่เป็นพ่อค้าและมีฐานะร่ำรวยได้เข้ามาช่วยชาวยิวด้วยกันก่อตั้งเป็นชุมชนอยู่นอกเมืองปาเลสไตน์และถูกเรียกโดยชาวฮิบบรูว่าเป็นชุมชนของเตฟูโซต์

ในทางมานุษวิทยาคำว่า diaspora หมายถึงชุมชนผู้อพยพที่มีความเป็นชาติพันธุ์ร่วมกันอยู่อาศัยในถิ่นฐานที่มิใช่บ้านเกิดของตน อาศัยอยู่กระจัดกระจายในสังคมอื่น มีการรวมตัวกันเพื่อรักษาและสร้างวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของตน เนื่องจากคนกลุ่มนี้คิดว่าไม่ได้ตนไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมใหม่ จึงยึดมั่นในดินแดนบ้านเกิดและพยายามสร้างความทรงจำ ตำนาน และประวัติศาสตร์เกี่ยวกับดินแดนเกิดของตน

คนพลัดถิ่นที่อพยพข้ามพรมแดนไปอยู่ไปที่ต่างๆเป็นลักษณะของชุมชน จะเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมข้ามชาติ ซึ่งเดิมทางมานุษยวิทยาเคยเชื่อว่าวัฒนธรรมต้องอยู่ติดกับพื้นที่ อัตลักษณ์ของคนพลัดถิ่นจึงมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยโดยขึ้นอยู่กับบริบททางวัฒนธรรมและการเมือง

มนต์ชัย ผ่องศิริ และ มณีมัย ทองอยู่ (2556, น. 10) กระบวนการทัศน์ของคนพลัดผลัดถิ่นสามารถแบ่งเป็น 3 มุมมองตามยุคสมัย

1. คนพลัดถิ่นแบบคลาสสิก มองแบบการถูกเนรเทศและการกลับคืน มองว่ามนุษย์ไม่ได้เป็นผู้กำหนดในการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นอิสระ ซึ่งมาจากความเชื่อพื้นฐานว่ามนุษย์ทั้งมวลอยู่ภายใต้อาณาจักรและการปกครองของพระเจ้า การเนรเทศหรือการกลับคืนจึงเป็นบัญชาของพระเจ้า มนุษย์เลือกเองมิได้

2. คนพลัดถิ่นแบบสมัยใหม่ คือมนุษย์มีอิสระในการตัดสินใจ แสวงหาความรู้และเข้าใจสิ่งต่างๆตามความเป็นจริง คนพลัดถิ่นตามกระบวนการนี้จึงไม่ถูกบังคับ แต่มองรวมไปถึงการสมัครใจ ดังนั้นแม้ว่าคนพลัดถิ่นไม่ได้มุ่งจะกลับบ้าน แต่หากยังรักษาความสัมพันธ์และยึดโยงกับมาตุภูมิ สามารถจัดได้ว่าเป็นคนพลัดถิ่น

3. คนพลัดถิ่นแบบหลังสมัยใหม่ มองคนพลัดในเชิงอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ภายใต้เงื่อนไขของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งในมิติประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การเมือง มองว่าอัตลักษณ์คนพลัดถิ่นเป็นเพียงเรื่องเล่าที่ไม่สามารถสืบรากเหง้าได้

ยศ สันตสมบัติ (2551, น. 122) ความเป็นคนพลัดถิ่นไม่จำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่แน่นอนตายตัวครบทุกประการตามที่ วิลเลี่ยม ซาฟราน(Safran 1991) ได้อธิบายความหมายของคนพลัดถิ่น (diaspora) ไว้ว่า

1. ชนกลุ่มน้อยที่อพยพโยกย้ายจากบ้านเกิดเมืองนอนของตนเข้าไปในพื้นที่ชายขอบของสังคมอื่น

2. กลุ่มชนเหล่านี้ยังมีความทรงจำร่วมเกี่ยวกับบ้านเกิดของตน

3. เชื่อว่ากลุ่มคนพลัดถิ่นไม่เป็นที่ยอมรับ หรือถูกกีดกันทางสังคมใหม่ที่เข้าไปอาศัยอยู่ ดังนั้นจึงเป็นผลให้

4. กลุ่มคนพลัดถิ่นมีความหวังว่าสักวันหนึ่งจะกลับบ้านเกิดของตน

5. ทุ่มเทให้ความพยายามที่จะฟื้นฟูบ้านเกิดของตน

6. สำนึกร่วมของคนพลัดถิ่นหรืออัตลักษณ์ของคนกลุ่มนี้จึงวางอยู่บนพื้นฐานของสายสัมพันธ์ที่มีต่อบ้านเกิด

แต่ในโลกของทุนนิยมที่มีการเลื่อนไหลของผู้คน สินค้า และวัฒนธรรมข้ามพรมแดนอย่างมากมาย ทำให้ความเป็นคนพลัดถิ่นอาจเกิดขึ้นจากการเป็นแรงงานข้ามชาติ การหลีกเลี่ยงภัยสงครามและเศรษฐกิจต่างๆ ไปจนถึงการแสวงหาโอกาสในการเลื่อนสถานะของตน การเลื่อนไหลของผู้คนทำให้เกิดความผูกพันต่อพื้นที่หลายแห่ง และชุมชนคนพลัดถิ่นเกิดขึ้นตามสถานที่ต่างๆ ทั่วโลก แต่ความรู้สึกผูกพันและสำนึกที่เกิดจากประสบการณ์ร่วมของการพลัดพรากการสูญเสีย การดิ้นรนต่อสู้ อาจมีนัยสำคัญของแต่ละชุมชนเหมือนกัน

มีนักวิชาการบางส่วนได้จัดประเภทในการนิยามคนพลัดถิ่นไว้ 3 ความหมาย (สุรวุฒิ เสนาคำ, 2547)

คำว่าคนพลัดถิ่นเป็นกลุ่มประชากรที่อยู่อย่างกระจายในถิ่นที่มิใช่ชุมชนดั้งเดิมของตน โดยมีปัจจัยต่างๆที่ทำให้ต้องย้ายถิ่นฐาน เช่น การเมือง เศรษฐกิจ ความไม่สงบในประเทศ กลุ่มประชากรกลุ่มนี้ยังคงมีสายสัมพันธ์ ความเชื่อ ความคิด และรสนิยมต่างๆเหมือนก่อนที่จะอพยพย้ายถิ่นฐานมายังดินแดนใหม่ สามารถแบ่งคนพลัดถิ่นได้เป็น 5 ปะเภท ดังนี้

1. คนพลัดถิ่นที่เกิดจากการบีบบังคับหรือเป็นเหยื่อ (victim diasporic community) คือ กลุ่มคนที่ถูกบีบบังคับให้ออกจากถิ่นฐาน กลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะกระจายอยู่นอกมาตุภูมิตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป จะมีอุดมคติและพันธะร่วมที่จะฟื้นฟู สร้างความปลอดภัยแก่มาตุภูมิ มีความสัมพันธ์

ที่ไม่ราบรื่นกับสังคมในถิ่นฐานที่ตนย้ายไปอาศัยอยู่ แต่จะมีความสมานฉันท์กับความเป็นคนพลัดถิ่นชาติพันธุ์เดียวกันอย่างเข้มแข็ง

2. ชุมชนพลัดถิ่นด้านแรงงาน (labor diasporic community)คนกลุ่มนี้มิได้ถูกบังคับให้ออกจากมาตุภูมิ แต่ด้วยเหตุผลในการหางานทำจึงต้องย้ายถิ่นฐาน เพื่อมุ่งกลับไปช่วยเหลือครอบครัวของตนในมาตุภูมิ แต่จะมีความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นกับสังคมในดินแดนที่ตนอพยพไป

3. ชุมชนพลัดที่เกิดกิจกรรมการค้า (trade diasporic community) คือกลุ่มคนที่เป็นพ่อค้าแม่ขายจากต่างแดนที่ตั้งแหล่งการซื้อขายตามเส้นทางการค้าสำคัญระหว่างประเทศ

4. ชุมชนพลัดถิ่นที่เกิดมาจากระบบจักรวรรดินิยม (imperial diasporic community) คือกลุ่มคนที่เป็นเจ้าอาณานิคมที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานในประเทศอาณานิคม โดยแบ่งการตั้งถิ่นฐานเป็น 2 ประการคือ

4.1 กึ่งพลัดถิ่น คือ การตั้งถิ่นฐานในอาณานิคมของเจ้าอาณานิคม และคนเหล่านี้ได้แต่งงานกับคนพื้นเมือง เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมและหันมาเป็นปรปักษ์กับประเทศเจ้าอาณานิคม

4.2 พลัดถิ่น คือ ชุมชนพลัดถิ่นของเจ้าอาณานิคมที่แยกและตัดขาดจากกลุ่มชนพื้นเมือง มุ่งรักษาความบริสุทธิ์ของกลุ่ม ลอกเลียนแบบสถาบันทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมจากประเทศเจ้าอาณานิคม

5. ชุมชนพลัดถิ่นด้านวัฒนธรรม (cultural diasporic community) ประกอบไปด้วยเงื่อนไข 5 ประการ

5.1 เป็นคนพลัดถิ่นที่ยังคงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ดั้งเดิมของตน อาจแสดงออกผ่าน บทเพลง จังหวะดนตรี หรืองานศิลปะต่างๆ

5.2 มีขบวนการในการคืนถิ่นที่มุ่งกลับคืนสู่รากเหง้า หาความงดงามในอดีต

5.3 มีวัฒนธรรมร่วมและแสดงออกถึงวัฒนธรรมร่วม

5.4 ยังสืบทอดประวัติศาสตร์ร่วมโดยเฉพาะประวัติศาสตร์อันเจ็บปวดจากเรื่องราวในอดีต

5.5 กลุ่มคนพลัดถิ่นยังมีความสัมพันธ์กับมาตุภูมิและต้องการกลับไปฟื้นฟูมาตุภูมิ

3.3 สัมภาระทางวัฒนธรรม

อรศิริ ปาณินท์ (2553, น. 159) สัมภาระทางวัฒนธรรม (cultural baggage) เป็นสิ่งที่กลุ่มคนพลัดถิ่นหอบติดตัวมาจากถิ่นฐานเดิม ทั้งที่เป็นสัมภาระทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ เช่น วิถีการเกษตร การจัดการน้ำ การอยู่อาศัย บ้านเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ภูมิปัญญาในการดำรงชีวิต อาหาร ฯลฯ และสัมภาระทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ เช่น ความเชื่อต่างๆ ที่ปรากฏในสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวิถีชีวิต ความสัมพันธ์และความผูกพันในระบบเครือญาติ ศาสนา ประเพณี สัมภาระทางวัฒนธรรมเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับบริบทเดิมของกลุ่มคนพลัดถิ่นอย่างแน่นแฟ้น บริบททางภูมิศาสตร์ต่างๆ เมื่อโยกย้ายเข้าสู่ดินแดนใหม่ คนพลัดถิ่นก็จะใช้วิถีชีวิตที่มีความคลายคลึงกันกับบริบทเดิม หากมีการเปลี่ยนแปลงบริบททางสภาพแวดล้อมธรรมชาติมาก วิถีชีวิตซึ่งสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทต่างๆในพื้นที่ใหม่และสังคมใหม่ที่ตนย้ายมาอาศัยอยู่

นราธิป ทับทัน (2560,น. 18) สัมภาระทางวัฒนธรรมเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในมาตุภูมิ เป็นภูมิปัญญาความรู้ต่างๆ ที่สั่งสมมาก่อนเปลี่ยนถิ่นฐานที่อยู่ใหม่ เมื่อย้ายถิ่นไปยังดินแดนใหม่ ภูมิปัญญาความรู้ต่างๆ ที่ได้สั่งสมไว้ยังคงอยู่และปรากฏในรูปแบบต่างๆ ทางวัฒนธรรมในดินแดนใหม่ ซึ่งภูมิปัญญาอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทแวดล้อมที่บังคับให้เปลี่ยนเพื่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน

โดยสรุปแล้ว สัมภาระทางวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมที่กลุ่มคนพลัดถิ่นมีติดมาจากมาตุภูมิมีด้วยกัน 2 ลักษณะคือ เป็นสัมภาระทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น วิถีการเกษตร การอยู่อาศัย เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ฯลฯ และสัมภาระทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม เช่น ความเชื่อต่างๆที่ปรากฏในสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวิถีชีวิต ความสัมพันธ์เครือญาติ ศาสนา ประเพณี ฯลฯ เมื่อย้ายถิ่นฐานสู่ดินแดนใหม่วิถีชีวิตยังคล้ายคลึงกับอดีตแต่ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในถิ่นฐานใหม่ได้ แต่ยังคงซึ่งเอกลักษณ์ของตนไว้อย่างเข้มแข็ง

3.4 การขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคมคือกระบวนการอบรมสั่งสอนสมาชิกในสังคมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมเพื่อให้เห็นคุณค่าและนำเอากฎเกณฑ์ปฏิบัติเหล่านี้ไปเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องได้รับตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี

การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทางสังคมและจิตวิทยา มีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเริ่มตั้งแต่บุคคลถือกำเนิดมา สิ่งที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมนี้ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศาสนา สื่อมวลชน ฯลฯ

ชัยพงศ์ เครือจักร (2551a) ได้ให้ความหมายของคำว่าการขัดเกลาทางสังคมไว้ 2 ความหมาย ความหมายแรกคือ การถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำให้มนุษย์เกิดกระบวรการเรียนรู้ และปฏิบัติตัวให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม และในอีกความหมายคือ เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพซึ่งในแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มนุษย์ในแต่ละสังคมจึงมีพฤติกรรมที่ต่างกัน

อัชวัน หงิมรักษา (2546, น. 5) การขัดเกลาทางสังคม คือกระบวนการที่ทำให้สมาชิกในสังคมใหม่สามารถดำรงใช้ชีวิต เรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรม กระบวนการนี้จะเริ่มตั้งแต่สมาชิกในสังคมได้กำเนิดตลอดจนเสียชีวิต เมื่อเข้าเป็นสมาชิกในสังคมใหม่ จะต้องเรียนรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ และคุณค่าในสังคมนั้นเพื่อให้สมาชิกกลายเป็นผู้ที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และสามารถดำรงชีวิตผู้กับผู้อื่นตามจารีตประเพณี ความคิด ค่านิยม และอุดคติ ตลอดจนสำนึกในการกระทำต่อสังคมในด้านต่างๆ

บทที่ 3
วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ในประเทศไทยผ่านดนตรีผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความและงานวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งได้รวบรวมข้อมูลภาคสนามและนำข้อมูลต่าง ๆ มารวบรวม เรียบเรียงเพื่อทำการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยในรูปแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์เป็นความเรียง ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

วิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลวิจัยได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ทั้งด้านเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลภาคสนามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการทำวิจัยสามารถแบ่งที่มาได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามโดยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์

2. รวบรวมจากเอกสาร ตำราวิชาการ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่มาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- สำนักหอสมุดหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
- สำนักงานวิทยาทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุด คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักหอสมุดแห่งชาติ
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน)

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามจากบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลโดยตรง เพื่อนำไปสู่ความรู้และเป็นการเชื่อมต่อของข้อมูลจากการรวบรวมเอกสาร ตำราวิชาการ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้างต้น โดยคัดเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประพันธ์เพลงของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

1. ติดต่อกับบุคคลข้อมูลคือ ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิทยานิพนธ์
3. ขอความร่วมมือ และขออนุญาตในการเข้าไปศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ
4. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลในครอบครัวของบุคคลข้อมูล
5. บันทึกภาพ และสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เป็นอีกหนึ่งวิธีของการวิจัย ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ เป็นวิธีการที่ใช้ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กับการสัมภาษณ์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ผ่านบทเพลงของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ และเรียนรู้ดนตรีไทใหญ่จากบุคคลข้อมูล

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. อุปกรณ์จดบันทึก
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. กล้องถ่ายภาพนิ่ง
4. กล้องถ่ายภาพวีดิทัศน์

การจัดทำข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ทำการถอดข้อมูลจากเครื่องบันทึกเสียง เป็นลายลักษณ์อักษร
2. เรียบเรียงข้อมูลเป็นหมวดหมู่
3. นำข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนามมาประมวลผล เปรียบเทียบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงมากที่สุด
4. นำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลการศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ผ่านบทเพลงดนตรีของ

ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

5. อภิปรายผลจากการออกภาคสนาม องค์ความรู้ที่ได้รับการศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรมทางดนตรีที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ทำเอกสาร และข้อมูลทางภาคสนาม มารวบรวมแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลงของ ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

1.1 องค์ประกอบของเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

1.1.1 ศึกษาบทเพลงที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ได้นำมาถ่ายทอด ได้แก่ เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงจีสอง เพลงหยอบหย่อน เพลงตะรอหมากเป้า เพลงล่องโคง

1.1.2 บันทึกโน้ตทำนองเพลงทั้ง 6 เพลง

1.1.3 บันทึกบทร้องทั้ง 6 เพลงเป็นภาษาไทใหญ่และแปลเป็นภาษาไทย

1.2 วัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านดนตรี

โดยการตีความจากบทร้องของเพลงทั้ง 6 บทเพลง ที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ได้นำมาถ่ายทอดวัฒนธรรมความเป็นไทใหญ่ให้ชุมชนไทใหญ่ในประเทศไทย

2. เพื่อศึกษารูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

2.1 โครงสร้างของบทเพลง วิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างของบทเพลง

2.2 บันไดเสียง วิเคราะห์บันไดเสียงของแต่ละบทเพลง

2.3 รูปแบบการประพันธ์เนื้อร้อง วิเคราะห์โครงสร้างในการประพันธ์คำร้อง

3. ขั้นสรุปผล และอภิปรายผล

3.1 นำข้อมูลที่ได้มาสรุปผล การศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ผ่านบทเพลงดนตรีของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

3.2 อภิปรายผลจากการออกภาคสนาม องค์ความรู้ที่ได้รับการศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรมทางดนตรีที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ในประเทศไทยผ่านดนตรี กรณีศึกษาครูทวีศักดิ์ หน่อคำ พบว่า เพลงที่แต่งขึ้นมีเนื้อหาที่สะท้อน ความนึกคิด สภาพสังคม ความเป็นอยู่ ของชาวไทใหญ่ที่อยู่ในรัฐฉาน โดยที่ผู้แต่งได้นำโครงสร้างของบทเพลงของไทใหญ่ ที่สามารถเล่าเรื่องราวต่างๆผ่านบทเพลง ที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อความเหมาะสมในการเล่าเรื่องผ่านบทเพลง และถ่ายทอดความนึกคิด สภาพสังคม วัฒนธรรมต่างๆ ของชาวไทใหญ่ให้กับรุ่นต่อๆไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านดนตรีไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลงของ ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ
    1.1 องค์ประกอบของเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ
        1.1.1 ศึกษาบทเพลงที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำได้ถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์
        1.1.2 บันทึกโน้ตทำนองเพลง
        1.1.3 บันทึกบทร้องเพลงเป็นภาษาไทใหญ่และแปลเป็นภาษาไทย
    1.2 วัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านดนตรี
        โดยการตีความจากบทร้องของเพลงที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมความเป็นไทใหญ่ออกมาผ่านบทเพลงดนตรี
2. เพื่อศึกษารูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ
    2.1 โครงสร้างของบทเพลง วิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างของบทเพลง
    2.2 บันไดเสียง วิเคราะห์บันไดเสียงของแต่ละบทเพลง
    2.3 รูปแบบการประพันธ์เนื้อร้อง วิเคราะห์โครงสร้างในการประพันธ์คำร้อง

1. วัฒนธรรมไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลง

คนไต หรือ คนไทใหญ่ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ในอดีตเคยมีการสร้างเมืองจนกลายเป็นอาณาจักรขนาดใหญ่ ปัจจุบันมีถิ่นฐานอยู่ในหลายที่ได้แก่ มณฑลยูนานของสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐฉานในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ รัฐอัสสัมในประเทศอินเดีย

และในบางพื้นที่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และบริเวณจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย แต่คนไทใหญ่จะอาศัยหนาแน่นที่สุดคือในรัฐฉานในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีภาษาพูด ตัวอักษร ประเพณี วิถีชีวิต พิธีกรรมต่าง ๆ มากมาย

คนไทใหญ่มีวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อต่าง ๆ คล้ายกับของประเทศไทย เช่น งานประเพณีวันขึ้นปีใหม่ งานประเพณีวันสงกรานต์ และงานประเพณีวันเข้าพรรษาออกพรรษา เป็นต้น มีความเชื่อและนับถือศาสนาพุทธเหมือนกับคนไทย มีภาษาพูด ภาษาเขียน พิธีกรรมต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมดนตรี ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่

วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีทั้งดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง ซึ่งวงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงจะเรียกว่า “ดนตรีจ้าดไต” ใช้ประกอบการแสดงของคนไทใหญ่ที่เรียกว่า “ลิเกจ้าดไต” เป็นการแสดงที่นำเสนอเรื่องราวพุทธชาดก นอกจากนี้ยังบรรเลงเพื่อขับกล่อม หรือประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ มีทั้งเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง และกำกับจังหวะ อีกทั้ง เครื่องตี เครื่องสี เครื่องเป่า และมีบทเพลงต่าง ๆ มากมาย ดนตรีไทใหญ่มีบทบาทต่อกิจกรรมทางสังคมของคนไทใหญ่ บทบาทในประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ จะใช้กลองก้นยาวในการบรรเลงประกอบพิธีกรรม บทบาทในการอบรมสั่งสอนผู้คนผ่านการแสดงลิเกจ้าดไต โดยมีวงดนตรีจ้าดไตในการบรรเลงประกอบการแสดง บทบาทในความบันเทิงจากการฟ้อนต่าง ๆ ได้แก่ การฟ้อนมองเซิง ฟ้อนดาบ ฟ้อนโต ก็จะมีดนตรีไทใหญ่บรรเลงประกอบ และบทบาทในการบรรเลงประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

คนไทใหญ่ได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ 150 ปีมาแล้วในเมืองบริเวณทางเหนือของประเทศไทย อพยพมาจากรัฐฉานในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ย้ายถิ่นฐานโดยการเดินเท้าเข้ามาตามเส้นทางธรรมชาติ บางส่วนก็เข้ามาในกรุงเทพฯ โดยที่มี วัดดอนหรือวัดดอนกุหล่า เป็นศูนย์กลาง และตั้งบ้านเรือนบริเวณวัด และตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมสาธุประดิษฐ์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทใหญ่เพื่อประกอบพิธีทางศาสนาและจัดกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ปัจจุบันชาวไทใหญ่ในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ประสบปัญหาความไม่สงบในบ้านเมือง ทำให้มีชาวไทใหญ่บางส่วนอพยพเข้ามาในประเทศไทยทางอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แต่เนื่องจากรัฐบาลไทยไม่มีนโยบายจัดการที่ชัดเจนกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาในประเทศไทย ทำให้กลุ่มชาวไทใหญ่รู้สึกถึงความไม่มั่นคงในเรื่องต่าง ๆ ส่งผลให้ชาวไทใหญ่จำนวนมากย้ายถิ่นทะลักเข้าสู่เมืองใหญ่ต่าง ๆ

รวมถึงกรุงเทพฯ ทำให้กรุงเทพเปรียบเสมือนเมืองที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่เข้ามาประกอบอาชีพในเมืองใหญ่

ปัจจุบันไทใหญ่ในกรุงเทพมหานครมีแหล่งชุมชนไทใหญ่หลายที่ แหล่งชุมชนใหญ่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่คือที่ สาธุประดิษฐ์ และแหล่งที่สำคัญอีกที่หนึ่งคือ ซอยนวมินทร์145 แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่มซึ่ง เป็นศูนย์รวมการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ได้แก่ ภาษา อาหาร ดนตรี นาฏศิลป์ เป็นต้น ซึ่งชาวไทใหญ่ได้ร่วมกันก่อตั้งโรงเรียน ตุ่ม ต้น ไต เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของตนไว้ และถ่ายทอดให้กับลูกหลานไทใหญ่ด้วยกันสืบต่อ มีการเรียนภาษาไทใหญ่ นาฏศิลป์ไทใหญ่ และดนตรีไทใหญ่

ผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมดนตรีไทใหญ่ที่โรงเรียน ตุ่ม ต้น ไต คือครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ซึ่งเดิมเป็นนักดนตรีไทใหญ่ มีความรู้ความสามารถทางดนตรีจนได้เป็นหัวหน้าคณะดนตรีไทใหญ่คณะหนึ่งที่รัฐฉานในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ แต่ด้วยเหตุการณ์ความไม่สงบทางบ้านเมือง ทำให้ครูทวีศักดิ์ หน่อคำได้ย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลากว่า 30 ปี และยังได้นำความรู้ทางดนตรีไทใหญ่มาถ่ายทอดให้กับคนไทใหญ่ในประเทศไทยได้อนุรักษ์ไว้ซึ่งความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ให้ดำรงอยู่สืบไป และได้ปลูกฝังสำนึกความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ผ่านบทเพลงต่าง ๆ

1.1 บทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

เพลงไทใหญ่ที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ใช้ในการถ่ายทอดความเข้าใจทางวัฒนธรรม ปลูกฝังความเป็นคนไทใหญ่ และพยายามกระตุ้นความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ให้กับคนไทใหญ่ในประเทศไทยได้ตระหนักถึงตัวตนและไม่หลงลืมในวัฒนธรรมของตนเอง มีด้วยกัน 6 บทเพลง ประกอบด้วย เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงจีสอง เพลงตะรอหมากเป้า เพลงหยอบหย่อน เพลงล่องโคง ทั้ง 6 บทเพลงเป็นเพลงที่มีการขับร้องพร้อมกันกับดนตรี หลังจากหมดคำร้องในแต่ละวรรค ดนตรีก็จะบรรเลงทำนองให้เหมือนกับทำนองขับร้องในวรรคก่อนที่ผู้ขับร้องจะหมดคำร้อง รูปแบบจังหวะจะมี 2 รูปแบบ รูปจังหวะแบบที่ 1 คือ จี 1 เป็นการบรรเลงโดยไม่ลงจังหวะหนัก-เบา หรือเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นการลอยจังหวะ ได้แก่เพลง ทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงล่องโคง รูปแบบจังหวะที่ 2 คือ จี 2 เป็นการบรรเลงโดยที่ทำนองจะลงจังหวะหนัก-เบา เสียงสุดท้ายของแต่ละวรรคจะลงจังหวะหนักเสมอ ได้แก่ เพลงจีสอง เพลงตะรอหมากเป้า และเพลงหยอบหย่อน

บทเพลงทั้ง 6 มีเนื้อหาที่กล่าวถึง โอกาสที่ดีในการประกอบอาชีพ อาหารประจำชาติพันธุ์ ความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ ซึ่งในแต่ละเพลงมีความหมาย โน้ตเพลง และคำร้องดังนี้

เพลงทาสี

เพลงทาสีการบรรเลงจะบรรเลงพร้อมกับทำนองร้อง หลังจากหมดทำนองร้องในแต่ละวรรค ดนตรีจะบรรเลงรับ โดยจะบรรเลงให้เหมือนกับคำร้องจนครบ แล้วจึงขึ้นทำนองร้องในวรรคถัดไป จนจบเพลง ใช้รูปแบบจังหวะ จี 1 ในการบรรเลง คือ เป็นการลอยจังหวะ ไม่มีการลงจังหวะหนัก-เบา แต่จะมีเครื่องดนตรีเคาะจังหวะหลังจากหมดวรรคในแต่ละวรรค 1 ครั้ง

คำร้องเพลงทาสี

ꩻဝ်း꩜.ခဝ်ပီꩫ်တꩡ်း꩓ဝ်း꧁ိုင်း꩔် တိꩫ်ပ် လွမ်းꩻုင်း ခဝ်;မျးတီ;ꩻုင်းထီပ်.꧁ိုင်းꩻွဂ်,ဒွီတ်း꩓ာင်း;တျးသီ/

เฮา ไน่ เขา เป็น ไตย เซา เมิง ไก๋ ติน ไป๋ จอม กุง เข้า มา ตี กุง เทพ เมิง กอก เฮ็ด สร้าง ตา สี

ꩻွမ်.ပေျးလံ;သေ၈ျးလာင်;ဍိꩫ်း꩔ှ်.လေျးပာ၈်, ထာမ်း ꩔ာပ်,တာ၈်,လ်တ်,ခိꩫ်း;လွမ်း;တို၈်;꩔ှျꩫ်း လꩫ်.သိပ်း ငလ;ယိပ်းထိင်;ပုင်း꩔ှျမ်; ပရိင်းလာ၈်;တျးသို့,ခိꩫ်းခမ်;ဝꩫ်းပီ/

ก้อม ปอ ไล่ เส กา จาง เงิน ฮ่อย ลอ ปาก ทาม หาบ ตาก แหลด ขึ้น จ๊อม เติก เฮิน จั้น ซิบ และ ยี๊บ แท่ง ปุงโห้ม แปรง ลาก ตาก ใส่ คืน ค่ำ วัน ปี

လို်ဝ်းပီ;လေျးဆွင်.မာင်ရေ၊.တေဝျ;ဒွီတ်း;လို်ငꩫ်.ဆံ့ဂွျ;မီး;လုဂ်;ယိင်း;လုဂ်;လ၊်း ရေျ;ခဝ်ဂတ်.ꩻတ်း;ခ်ꩫ်, ထိုင်ꩻွတ်;မို်ငꩫ်း;ထံး/

เจอ ปี ลอ น้อง หมาง ก้อ เต๋ วา เฮ็ด เจิ้ง ไหน กวา มี ลูก หญิง ลูก จาย กอ เขา ก๊ัด ฮัด แข่น ถึง ฮอด เมิง ไทย

တီ;ငတ.တငဂ.မาꩫ်,ယျ,ကမ်,လို့;ဝျ;သင်းသေထျ,ဆူ,တီ;ယူ,လိုင်;ထံးꩫ်.ꩻဝ်;ခဝ်မျးလံ;ရျျ,မူꩫ်; ꩻဝ်;ရေျးယင်းတုဂ်.ယင်းယာဂ်;မို်ꩫ်ယို်င်;ꩻဝ်းယူ,ꩫ့်းလိုင်;လိꩫ်တံး/

ตี แต้ ตะ แก้ หม่าน อย่า อ่ำ ใจ วา เซา เส ถ่า นู ตี อยู่ จึง ไทย ไน่ เฮา เข้า มา ไล จ่อ โมน เฮา กอ ยัง ตุ๊ก ยัง ยาก เหมิน เยิง เฮา อยู่ ใน จึง หลิน ไต

ဂူလုၵ်းဒၢး ဖှဵးငၢးရၢၢ်းလိုင်းတံး လိုင်းထုးဆဲ.မဆ်းပိူင်းဂဆ်ထိင်းၵိတ်း ဆိုင်းဂူလုၵ်းဧလးၵဝ်းဇင်,ယူ,ဝွၢ့, ၵၢ့လီင်. တူဝ်တူဆ်းခိင်းဧလးသိမ်းၵွမ်းပ်ိင်းလွဲးၵ်ိင်းမ်ိင်,ပဆ်ပၢးတင်းဆွင်းတင်းလင်မၢင်ပွၵ်း မၢးဝေၢးၵဝ်းဂူဆ်.ပေၢးခဆ်ၵိုဝ်းဆဲ./

ก๊วย กา ไฟ งา ราย จึง ไต จึง ไทย ไน่ มัน เปิง กัน แทง อี๊ด นึง โกย แล เฮา จั่ง อยู่ กว่า หา เล่ง โต๋ ตน คิง แล ซิม ออม แปง จอย แฮง แหม่ง ปั๋น ปา ตัง นอง ตัง หลัง หมาง ปอก มา กอ เฮา โว่น ปอ ขำ เออ ไน่

ၵဝ်းဆဲ.ခဝ်ပီဆ်တံးသဝ်းမိုင်းယၢဆ်ဂူမ်းဆၢးၵ်ိတ်းဂၢဆ်တိဂ်းတိဂ်းလူ.ဆေၢး ထိင်းၵိတ်းဆိုင်းမၢးဝေၢးၵ့ၢ.တေၢးမီးယူ,ဝိုဆ်းခဝ်းခမ်းဆမ် ဂွၢးကေ.

เฮา ไน่ เขา เป็น ไตย เซา เมิง หยาน ก้ม หน้า เฮ็ด กาน ติ๊ก ติ๊ก ลู นอ แท่ง อี๊ด หนึ่ง มา กอ ฮู้ ตอ มี อยู่ เงิน ข้าว คำ หนำ กวา เอ๊

လမ်ၵိုဝ်း တူဝ်ဆဲ.ခွင်ပိူဝ်းၵဝ်းဂဲ.ၵ်ိတ်း ဆင်းရၢဆ်. ခိုဆ်းတၢးသူ,တိုဂ်းကၢၢ်းသုင်ဇဆ်း/

หลำ เออ โต๋ ไน่ ของ เปอ เฮา ไก้ เฮ็ด นัง ร้าน ขึ้น ตา สู่ ตึก อาย สูง จัน

လ်တ်, ဧတ.ဝီး,ကမ်,ပွင်,သင်ဆၢး သင် ဝၢးဖှၢ့ဆ်ၵ့ၢ့ဝ်းလူင်းဧတ.တဧဂ.သီတီ; တၢးယဝ်.ယင်းကမ်,ဝဲ,ၵွ်ွ,ၵ်ိတ်းယွံ.ပီဆ် ၵၢင်းလဆ်းဂဆ်း/

แห ลด แต้ ปี อ่ำ ป่อง สัง นา สัง วา ฝน โห้ ลง แต้ ตะ แก้ สี ตี ตา เย่า ยัง อ่ำ ไป่ ไห่ เฮ็ด ย่อย เป็น ฮาง ลัน กัน

ဂမ်းဆဆ်.ပဆ်းၵ့ၢ့ဆ်း မေၢးဝၢးပေၢးကၢၢ်းၵ့ၢးလဲးလ့ၢးထိင်းဥၢမ်း လၢ,ဩ့ၢ,ယွံ,ၵ့ၢ့ဝ်ဆၢး ခဝ်သမ်.ဧဆး ဝၢးဖှၢ့ဆ်ဆဆ်.တူဂ်းယဝ်.မွံးသမ်.ဧတေ ဆ်တ်;တၢးထိင်းၵ်ိတ်းသင်သီဆဆ်. သီဆဆ်.ဆေၢ့,

กำ นั่น ปัน โฮน มอ วา ปอ อาย ฮา ไล ญา แท่ง กวาม หล่า สว่า ใหญ่ โห นา เขา ซ้ำ แน วา ฝน นั้น ต๊ก เย่า ไม ซ้ำ เต๋ แนด ตา แท่ง เฮ็ด สัง สี นั้น สี นั้น น่อ

ความหมายเพลง

ฉันเป็นคนไต อยู่เมืองอันไกลโพ้น เดินดินกินนอนตามป่าเขาเข้ามายังเมืองไทยด้วยเท้า จนถึงชายแดน เข้ามาถึงกรุงเทพฯ หางานทำเป็นช่างทาสี หาเงินด้วยเสื่อผืนหมอนใบ เพราะ

สาเหตุเมืองไตกับเมืองไทยมีการปกครองที่ไม่เหมือนกันทางการเมือง ฉันจึงได้เลือกอยู่เมืองไทย ทำงานเลี้ยงชีพด้วยการทาสี บางครั้งก็ส่งเงินให้ทางบ้านด้วย แต่ก็ลำบากมิใช่น้อย ทำงานทาสีห้อยโหนตึกสูงในเมืองใหญ่ ทนตากแดด แต่เรากลัวฝน เพราะฝนทำให้เราทาสีไม่ได้

โน้ตเพลงทาสี

ผู้ประพันธ์ : ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

ผู้บันทึกโน้ต : นายสรธัญ พวกดี

บันทึกวันที่ : 7 มี.ค. 2564

เฮา ไน่	เขา เป็น	ไตย เซา	เมิง ไก๋	ติน ไป๋	จอม กุง	เข้า มา	ตี กุง เทพ
- ฟ - มˆ	- มˆ - มˆ	- ฟ - ฟ	- ด - ด	- ฟ - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - มˆ	มˆ - มˆ มˆ

เมิง กอก	เฮ็ด สร้าง	ตา สี
- ด - ท	- ด - มˆ	- ด - ท

ก้อม ปอ	ไล่ เส	กา จาง	เงิน ฮ่อย	ลอ ปาก	ทาม หาบ	ตาก แห ลด	ขึ้น จ๊อม
- มˆ - ฟ	- มˆ - มˆ	- มˆ - ฟ	- มˆ - มˆ	- ฟˆ - ท	- มˆ - ด	- ท -ท	- มˆ - ฟ

เติก เฮิน	จั้น ซิบ	และ ยี๊บ	แท่ง ปุง	โห้ม แปรง	ลาก ตาก	ใส่ คืน	ค่ำ วัน ปี
- มˆ - ฟ	- มˆ - ฟ	- มˆ - ฟ	- มˆ - ฟ	- มˆ - ด	- ท - ท	- ท - มˆ	ด - ด - ท

เจอ ปี	ลอ น้อง	หมาง ก้อ	เต๋ วา	เฮ็ด เจิ้ง	ไหน กวา	มี ลูก	หญิง ลูก
- ฟ - มˆ	- มˆ - ฟ	- ด - ฟ	- มˆ - ฟ	- ฟ - ฟ	- ด - มˆ	- ฟ - มˆ	- ฟ - มˆ

จาย กอ	เขา กั๊ด	ฮัด แข่น	ถึง ฮอด	เมิง ไทย
- ฟ - ด	- ฟ - ฟ	- ด - ท	- ท - ท	- ด - ม

ตี แต้	ตะ แก้	หม่าน อย่า	อ่ำ ใจ	วา เซา	เส ถ่า	นู ตี	อยู่ จึง
มำ - ฟ่	- มำ - มำ	- ด - ท	- ด - มำ	- มำ - ฟ่	- ด - ท	- ท - ท	ท - มำ

ไทย ไน่	เฮา เข้า	มา ไล	จ่อ โมน	เฮา กอ	ยัง ตุ๊ก	ยัง ยาก	เหมิน เยิง
- ฟ่ - มำ	- ฟ่ - มำ	- มำ - ด	- ท - ดำ	- ฟ่ - ด	- มำ - ฟ่	- ด - ด	- ด - ด

เฮา อยู่	ใน จึง	หลิน ไต
- ท - ด	- ท - ท	- ด - มำ

โก๊ย กา	ไฟ งา	ราย จึง	ไต จึง	ไทย ไน่	มัน เปิง	กัน แทง	อิ๊ด นึง
- มำ - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ท - ท	- ด - ท	- ด - ท

โกย แล	เฮา จั่ง	อยู่ กว่า	หา เล่ง	โต๋ ตน	คิง แล	ซิม ออม	แปง จอย
- ด - ท	- ด - ท	ล ซ - ฟ	- ท - ท	- ท - ด	- ด - ท	- ท - ท	- ท - ท

แฮง แหม่ง	ปั๋น ปา	ตัง นอง	ตัง หลัง	หมาง ปอก	มา กอ	เฮา โว่น	ปอ ข่ำ
- ท - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ล ซ ฟ	- ด - ท	- ด - ท	- ท ล ซ	- ฟ - ซ

เออ ไน่
- ฟ - ม

เฮา ไน่	เขา เป็น	ไตย เซา	เมิง หยาน	ก้ม หน้า	เอ็ด กาน	ติ๊ก ติ๊ก	ลู นอ
- มำ - ฟ่	- มำ - มำ	- ฟ่ - ฟ่	- ฟ่ - ด	- มำ - ฟ่	- มำ - ด	- ฟ่ - ฟ่	- มำ - ฟ่

แท่ง อิ๊ด	หนึ่ง มา	กอ ฮู้	ตอ มี	อยู่ เงิน	ข้าว คำ	หนำ กวา	เอ๊
- มำ - ฟ่	- มำ - ฟ่	- มำ - ด	- ด - มำ	- ด - ด	- ด - ท	- ท - ด	- - - ท

หลำ เออ	โต๋ ไน่	ของ เปอ	เฮา ไก้	เฮ็ด นัง	ร้าน ขึ้น	ตา สู่	ตึก อาย
- ด - ด	- มำ - ฟ้	- มำ - มำ	- ฟ้ - มำ	- ฟ้ - มำ	- ฟ้ - ด	- มำ - ท	- ด - ด

สูง จัน
- ท - มำ

แหลด แต้	ปี อ่ำ	ป่อง สัง	นา สัง	วา ฝน	โห้ ลง	แต้ ตะ	แก้ สี
- ท - ท	- ด - ท	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- มำ - ฟ้	- ด - ด	- มำ - ฟ้

ตี ตา	เย่า ยัง	อ่ำ ไป่	ไห่ เฮ็ด	ย่อย เป็น	ฮาง ลัน	กัน
- มำ - ฟ้	- ด - ด	- ท - ท	- ด - ท	- ท - ท	- ท - ด	- - - มำ

กำ นั่น	ปัน โฮน	มอ วา	ปอ อาย	ฮา ไล	ญา แท่ง	กวาม หล่า	สร่า ใหญ่
- ด - ด	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ด	- ด - ด	- ท - ล	- ซ - ฟ

โห นา	เขา ซ้ำ	แน วา	ฝน นั้น	ต๊ก เย่า	ไม ซ้ำ	เต๋ แนด	ตา แท่ง
- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด

เฮ็ด สัง	สี นั้น	สี นั้น	น่อ
- ท - ด	- ท - ล	- ซ - ฟ	- - - ม

เพลงถั่วเน่า

รูปแบบการบรรเลงบรรเลงพร้อมกับร้อง หลังจากหมดวรรคร้องดนตรีจะบรรเลงซ้ำอีก 1 รอบ ให้เหมือนกับเนื้อร้อง 1 รอบ แล้วจึงไปทำนองร้องในวรรคต่อไปจนจบเพลง ใช้จังหวะ จี 1 ในการบรรเลง คือ มีลักษณะการบรรเลงที่เป็นการลอยจังหวะ ไม่ลงจังหวะ หนัก-เบา แต่จะเครื่องเคาะจังหวะในส่วนท้ายของแต่ละวรรคเพลง

คำร้องเพลงถั่วเน่า

ဂျာမ်းထူဝ်,ဆဝ်;တီး) ဂျူဝ်ထိုကျ,ဂျ,ရျ.ဂ၊ဆ်ဂိဆ်ဂိုဂ်းလိဆ် ထ၊ဝ်းတီးခိုဝ်းတီးတင်းမူတ်းဆီ.ဂှဝ်းလီ;မီးလွင်;
ထူဝ်.ဆဝ်;ပီဆ်ခဝ်;ဃဂ်း ယ့်,ဂိုဂ်း ဆမ်.ဂိုဂ်းလိဆ်/

โห ใจ๋ อา หา ร่า การ กิน กึก หลิน จาว ไตย เคอ ไตย ตัง มด ไน่ เฮา ไล มี ลอง โถ่ เน่า เป็น ข้าว พัก ใหญ่กึก น่ำ กึก หลิน

ကမ်,ဝျ;ဂ်င်ဂိဆ်ဃဂ်းဂ၊တ်,ပေျးခ၊တ်,ထူဝ်,ဆဝ်;ကမ်,ခဝ်;
ပျးဂေျ;ဂျူ.တေျ;ကမ်,ထိုး;ဃဂ်းဂ၊တ်,ဂ်င်ယ ဝ်.ဂှဝ်းဂျွဆ်,ဂိုဂ်ဂိဆ်/

อ่ำ ว่า แกง กิน พัก กาด ปอ ขาด โถ่ เน่า อ่ำ เข้า ปา กอ ฮู่ ตอ อ่ำ ใจ พัก กาด แก๋ง เย่า เฮา ห่อน หือ กิ๋น

ဂ်င်ထင်း;ဃဂ်း ပဂ်.ဆွီးဂေျ;ဂူလ်းဂျူ.ပျးသ့်,ဂိုဂ်လွတ်;လျး လျး/

แกง แทง พัก ปั้ก นอย กอ กวย ฮู่ ปา ใส่ หือ ลอด ลา ลา

ဂ်င်ထျ.ဃဂ်းဂုတ်,ဂေျ;ကမ်,လွတ်;ယျ,လီ;တီ;ဆီ;ထူဝ်,ဆဝ်;တဂ်းခဝ်;လေျးသ့်,က
ဝ်ဂ့်;မီးပျး/

แกง จ้า พัก กุ่ด กอ อ่ำ ลอด อย่า ไล ตี ไน โถ่ เน่า ตั๊ก เข้า ลอ ใส่ เอา ให้ มี ปา

လျးထင်း;တင်းယွတ်;ဃဂ်းဂီ.ဃဂ်း ဝျ;ဃဂ်းဂျ;ဃဂ်းလိုဝ်,
ဂိုဂ်လွတ်;ပျးထင်း;ဃဂ်းဂိုဝ် ထူဝ်,ဆဝ်;လူင်ဆီ.ဂိဆ်ဂူ;ဂိုူဆ်းတ့်;ဂိုူဆ်းဆိုဝ်ဌတ.ဆေျ

ญา แทง ตาง ยอด พัก ฮี่ พัก วา พัก ห้า พัก เหล่อ หือ ลอด ปา แทง พัก เกอ โถ่ เน่า โหลง ไน่ กิน กู เฮิน ไต้เฮืน เหนือ แต้ นอ

တူလ်းလူထီမ်ကဆ်ဃဂ်းတီ.တေျ.သ့်,မေျ;ယင်းတေျ;သ့်,ထင်း;ထူဝ်,ဆဝ်;ကမ်,ဂ့်;ဝ၊ီးခ၊တ်,
ဝ၊ဆ်ဌတ.လေျးလုဂ်;ခဆ်းမ၊ဂ်,ခိုဝ်ခိုဝ်/

โตย ลู เจ็ม อัน พัก ตี้ ต้อ ใส่ หม้อ ยัง ตอ ใส่ แทง โถ่ เน่า อ่ำ ให้ วาย ขาด หวาน แต้ ลอ ลูก คัน หมาก เขอๆ

ဃိုဝ်ယွတ်;ဆူလ်းလမ်;တူလ်းဆမ်.ဃိတ်.ဆမ်.ဃၢီးဆမ်.ဃိတ်.ခူဝ်;သၢီးဂေၢ;ယင်းသဉ်,ဂှိုဝ်လွတ်;ဂှမ်းပၢး/

เผอ ยอด โนย จำ โตย น่ำ พิ๊ด น่ำ พาย น่ำ พิ๊ด โข้ ทราย กอ ยัง ใส่ หือ ลอด ฮอม ปา

ဆမ်.ဃိတ်.ဃူးကွဆ်သဉ်.ဝၢဆ်,ဂၢဆ်,လုၢ,ကွဆ်,သၢဝ်ဆွင်.ခဝ်ဂေၢ;ဂွၢ,လဂ်.ဂီပ်းယွတ်;ဃူလ်းတူဆ်;မၢဂ်,မူင်;သေယဝ်.မၢ;ဝဂ်.တၢဝ်းယ်,ဂိဆ်ခဝ်;ဆ်ုးဆၢး/

น่ำ พิ๊ด พู อ่อน ใส่ หว่าน ก่าน หญ่า อ่อน สาว น้อง เขา กอ กว่า จั้ก เก็บ ยอด โพย ตน หมาก โมง เส เย่า มา วัก ตาว ใหญ่ กิน เข้า ใน นา

ဂမ်းဆဆ်.လုၢးထ်င်;တင်းယွတ်;လၢင်;ဂှူမ်;တင်းလုဂ်;ဃဂ်းဝၢ;ဃဂ်းယၢ;မီးလုင်.ခွင်လဝ်;ဂှံ;လဝ်;ဆၢးဂှူမ်;ပၢးလဝ်;ဂှီတ်းသူဆ်မၢင်ပွဂ်;မၢးဂေၢ;ဂိဆ်ခဝ်;ဆ်ုးဧဂ;လူမ်းဃှူဆ်ဆဆ်.ဆေ;ဆေၢ;/

กำ นั่น ญา แทง ตาง ยอด ลาง ฮม ตาง ลูก พัก วา พัก ญา มี จุ่ง ของ เจ้า ให้ เจ้า นา ฮม ปา เจ้า เฮ็ด สน หมาง ปอก มา กอ กิน ข้าว ใน แก ลม ฝน นั่น เน นอ

ความหมายของบทเพลง

ถั่วน่าเป็นอาหารประจำชาติไต ไม่ว่าจะแกง ผัด ต้ม ก็จะใส่ถั่วเน่า เปรียบเสมือน ปลาร้า ซึ่งคนอีสานขาดไม่ได้เวลาทำอาหาร ทุกบ้านต้องมีกิน

โน้ตเพลงถั่วเน่า

ผู้ประพันธ์ : ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

ผู้บันทึกโน้ต : นายสรธัญ พวกดี

บันทึกวันที่ : 7 มี.ค. 2564

โห ใจ๋	อา หา	ร่า การ	กิน กึก	หลิน จาว	ไตย เคอ	ไตย ตัง	มด ไน่
- ด - ด	- ม - ม	- ม - ด	- ด - ฟ๋	- ฟ๋ - ฟ๋	- ฟ๋ - มํ	- ฟ๋ - ฟ๋	- ฟ๋ - มํ

เฮา ไล	มี ลอง	โถ่ เน่า	เป็น ข้าว	พัก ใหญ่	กึก น่ำ	กึก หลิน
- มำ - ฟ้	- ฟ้ - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ม - ด	- ม - ด	- ด - ท

อ่ำ ว่า	แกง กิน	พัก กาด	ปอ ขาด	โถ่ เน่า	อ่ำ เข้า	ปา กอ	ฮู่ ตอ
- ท - ด	- มำ - มำ	- ฟ้ - ท	- มำ - ด	- ท - ท	- ด - มำ	- ฟ้ - ด	- ด - ท

อ่ำ ใจ	พัก กาด	แก๋ง เย่า	เฮา ห่อน	หือ กิ๋น
- ท - ด	- มำ - ท	- ด - มำ	- ด - มำ	- ด - ท

แกง แทง	พัก ปั้ก	นอย กอ	กวย ฮู่	ปา ใส่	หือ ลอด	ลา ลา
- ด - มำ	- ฟ้ - มำ	- ฟ้ - มำ	- ฟ้ - มำ	- ด - ท	- ด - ด	- ด - มำ

แกง จ้า	พัก กุ่ด	กอ อ่ำ	ลอด อย่า	ไล ตี	ไน โถ่	เน่า ตั๊ก	เข้า ลอ
- มำ - มำ	- ฟ้ - ท	- ท - ด	- ด - ท	- ด - มำ	- ฟ้ - ท	- ด - ฟ้	- ด - ด

ใส่ เอา	ให้ มี	ปา
- ท - ด	- ด - ด	- - - มำ

ญา แทง	ตาง ยอด	พัก ฮี่	พัก วา	พัก ห้า	พัก เหล่อ	หือ ลอด	ปา แทง
- มำ - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ล ซ ฟ	- ท - ด	- ท - ด

พัก เกอ	โถ่ เน่า	โหลง ไน่	กิน กู	เฮิน ไต้	เฮือน เหนือ	แต้ นอ
- ซ - ฟ	- ฟ - ซ	- ด - ท	- ล - ซ	- ฟ - ซ	- ฟ - ซ	- ฟ - ม

โตย ลู	เจ็ม อัน	พัก ตี๋	ต้อ ใส่	หม้อ ยัง	ตอ ใส่	แทง โถ่	เน่า อ่ำ
- มำ - ฟ้	- ฟ้ - มำ	- ฟ้ - ฟ้	- มำ - ด	- ท - มำ	- ฟ - ด	- ท - ด	- ท - ด

ให้ วาย	ขาด	แต้ ลอ	ลูก คัน	หมาก เขอๆ

	หวาน			
- มำ - มำ	- ท - ด	- มำ - ฟ่	- ด - ท	ท ด ท ท

เผอ ยอด	โนย จำ	โตย น่ำ	พิ๊ด น่ำ	พาย น่ำ	พิ๊ด โข้	ทราย กอ	ยัง ใส่
- ด - มำ	- ฟ่ - มำ	- ฟ่ - มำ	- ฟ่ - มำ	- ฟ่ - ซ	- ซ - ฟ่	- ฟ่ - ด	- ด - ม

หือ ลอด	ฮอม ปา
- ด - ท	- ด - มำ

น่ำ พิ๊ด	พู อ่อน	ใส่ หว่าน	ก่าน หญ่า	อ่อน สาว	น้อง เขา	กอ กว่า	จั๊ก เก็บ
- ฟ่ - ฟ่	- มำ - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ฟ่ - มำ	- มำ - ด	- มำ - ฟ่

ยอด โพย	ตน หมาก	โมง เส	เย่า มา	วัก ตาว	ใหญ่ กิน	เข้า ใน นา
- มำ - ฟ่	- ด - ด	- ท - ท	- ฟ่ - ฟ่	- ซ - มำ	- ด - ท	ด ม ฟ มำ

กำ นั่น	ญา แทง	ตาง ยอด	ลาง ฮม	ตาง ลูก	พัก วา	พัก ญา	มี จุ่ง
- มำ - ฟ่	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ล	- ซ - ฟ

ของ เจ้า	ให้ เจ้า	นา ฮม	ปา เจ้า	เฮ็ด สน	หมาง ปอก	มา กอ	กิน ข้าว
- ท - ท	- ท - ท	- ด - ท	- ท - ด	- ซ - ฟ	- ท - ท	- ด - ท	- ท - ด

ใน แก	ลม ฝน	นั่น เน	นอ
- ท - ท	- ด - ล	- ซ - ฟ	- - - ม

เพลงจีสอง

รูปแบบการบรรเลงเป็นการบรรเลงพร้อมกับร้อง และหลังจากหมดวรรคทำนองร้องดนตรีจะบรรเลงซ้ำอีก 1 รอบ ให้เหมือนกับคำร้องให้หมดวรรคแล้วจึงร้องในทำนองถัดไป จะใช้รูปแบบจังหวะ จี 2 คือมีการลงจังหวะหนักในแต่ละวรรคแต่ละห้องเพลง

คำร้องเพลงจีสอง

ဂုၢမ်းမၢဂ်,မိုင်းတီးလိုမ်လိဆ်ထေးတိုင်းမိုင်းတီးဆီ.လီမူဆ်;သိုဝ်းထိ်

หลืม หลิน เท เติง เมิง ไตย ไน่ หลี ม่น เซอ ใจ๋

တူလုံးဂွၢ,ဂူ;သီ,ဆၢ;ဃၢီ,ပၢ;တင်းလိုဆ်ဂေၢ;ပေၢ်းထိုဆ်;လင်းပၢင်,သိုဂိုၢိုင်း

ตวย กว่า กู สี่ หน้า ผ่าย ปา ตาง ไหล ไหน กอ ปอ จืน แลง ป่าง ใส เฮิง

လီဂျေၢ,လေၢ်းဂီ,ထဆ်.ဃုင်,လုမ်;ထုမ်းထၢ.ဂှဝ်းလုဂ်;တီးဧတ.ပီဆ်မိုင်း

หลี จ่อ ลอ กี่ จั้น ผุ่ง ลุ่ม จุม จ้า เฮา ลูก ไตย แต่ เป็น เมิง

ဃိုင်းတူင်;ဆၢ်းမၢ.ဝူဝ်းဧလ;ဂုၢီးဧလ,ဂိဆ်ယိုဝ်;ထွမ်းဂဆ်ဂိဆ်ယိုဝ်;ထွမ်းဂဆ်ဧတ.ဆေၢ;

เพิง โตง นา ม้า วัว และ กวาย แหล่ กิน เยอ จอม กัน กิน เยอ จอม กัน แต้ นอ

ဆိုဝ်လွှံဂွှံပီဆ်ဃူလုံးဃိုဝ်လမ်းဂှီးမံ.မီးဂၢ;မီးခဆ်

เหนือ หลอย กอย เป็น โพย เผอ ลำ ฮี ไม้ มี ก้า มี ขัน

ဂဆ်မံ. သဂ်းမံ.တိုင်းဂေၢ;တိုဆ်းဂွဂ်, ပီဆ်မၢ;

อัน ไม้ ซัก ไม้ ตึง กอ ตืน ออก เป็น มา

မီးထီမ်တူဆ်;မွဂ်,တူဆ်;မၢဂ်,ဃိုဝ်တၢဂ်,မံ.ထံ,ယွတ်;ဂှီဝ်း လူင်,ထၢမ်ဂၢ;

มี เจ็ม ต้น หมอก ต้น หมาก เผอ ตาก ไม้ ไถ่ ยอด เฮว โหล่ง จาม กา

ပၢ်းထင်;တင်းမေၢ,ငိုဆ်းမေၢ,ခမ်းသမ်.လေၢ်းသင်မေၢ, ငိုဆ်းမေၢ,ခမ်းသမ်.လေၢ်းသင်ဧတ.ဆေၢ;

ปา แทง ตัง หม่อ เงิน หม่อ คำ ซ้ำ ลอ แสง หม่อ เงิน หม่อ คำ ซ้ำ ลอ แสง แต้ นอ

မိုင်းကဆ်ဂတ်းလီယီဆ်လီမီးကူဃုင်းငဝ်း မိုင်းသဝ်းလွတ်;တင်းဆင်

ไน่ เย่า เขา เป็น เมิง อัน กั๊ด หลี เย็น หลี มี อู๋ พุง เงา เมิง เซา ลอด ตัง แหนง

သင်ငလ;ခမ်းသမ်. ပေါ့ကွဂ်,ဆုံးဆမ်.လိဆ်တီး

แสง และ คำ ซ้ำ ปอ ออก ใน น้ำ หลิน ไตย

ဂိဆ်ကမ်,ယဝ်.ကမ်,သီင်;မိုဆ်ထၢ.ထိုဝ်းမေၢ, ငိုဆ်းထ်တ်;ပၢင်ဂှီး

กิน อ่ำ เย่า อ่ำ เส็ง เหมิน จ้า เจอ หม่อ เงิน แจด ป๋าง ไฮ

တီးလံ;မီးဝံ.ထီမ် မိုဝ်;ဂွဆ်,ဂွဆ်, ထူဝ်;ပူ, မွဆ်,ကွဆ်ပူဆ်.မၢးဂှိၢင် ကွဆ်ပူဆ်.မၢးဂှိၢင်ငတ.ဆေၢ;

ไตย ไล มี ไว้ เจ็ม เมอ ก่อน ก่อน โจ ปู่ หม่อน อ๋อน ป้น มา หึง อ่อน ป้น มา หึง แต้ นอ

ความหมายของบทเพลง

เมืองไตเป็นเมืองที่มีแต่ความสุขไม่วุ่นวาย เหลียวมองทั้งสี่ทิศก็จะเห็นสว่างเจริญรุ่งเรือง เมืองไตเต็มไปด้วยทรัพยากรป่าไม้หายาก แร่เงิน ทอง ดีบุก และเพชรพลอย อัญมณีของมีค่าต่างๆ เมืองไตเป็นเมืองเคยสงบ ไม่แก่งแย่งชิงดีใคร เราคนไตยอยู่ที่นี่มาก่อนใคร

โน้ตเพลงจีสอง

ผู้ถ่ายทอด : ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

ผู้บันทึกโน้ต : นายสรธัญ พวกดี

บันทึกวันที่ : 7 มี.ค. 2564

หลืม	หลิน เท	เติง เมิง	ไตย ไน่	หลี ม่น	เซอ ใจ๋
- - - ด	- ด - ฟ	- ฟ - มํ	- มํ - ฟ	- ด - ร	- ด - ท

ตวย	กว่า กู	สี่ หน้า	ผ่าย ปา	ตาง ไหล	ไหน กอ	ปอ จืน	แลง ป่าง
- - - มํ	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ร	- ด - ท	- ด - มํ	- ฟ - มํ	- ด - ท

ใส เฮิง
- ด - มำ

หลี	จ่อ ลอ	กี่จั้น	ผุ่ง ลุ่ม	จุม จ้า	เฮาลูก	ไตย แต่	เป็น เมิง
- - - ด	- ท - มำ	- ท - มำ	- ท - ด	- ฟ่ - ฟ่	- มำ - ร	- ด - ท	- ด - มำ

เพิง	โตง	นา ม้า	วัว และ	กวาย แหล่	กิน เยอ	จอม กัน	กิน เยอ
- - - ท	- - - ด	- ด - ด	- ท - ล	- ซ - ฟ	- ซ - ด	- ซ - ฟ	- ซ - ล

จอม กัน	แต้ นอ
- ซ - ฟ	- ซ ฟ ม

เหนือ	หลอย กอย	เป็น โพย	เผอลำ	ฮีไม้	มี ก้า	มี ขัน
- - - ด	- ด - ด	- ด - ฟ่	- ด - ฟ่	- ฟ่ - ฟ่	- มำ - ร	- ด - ท

อัน	ไม้	ซัก ไม้	ตึง กอ	ตืน ออก	เป็น มา
- - - ด	- - - ฟ่	- ฟ่ - ฟ่	- ม - ร	- ด - ท	- ด - มำ

มี	เจ็ม ต้น	หมอก ต้น	หมาก เผอ	ตาก ไม้	ไถ่ ยอด	เฮว โหล่ง	จาม กา
- - - ฟ่	- ด - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ฟ่	- ท - ร	- ด - ท	- ด - มำ

ปา	แทง ตัง	หม่อ เงิน	หม่อ คำ	ซ้ำ ลอ	แสง	หม่อ	เงิน หม่อ
- - - ท	- ด - ท	- ฟ - ท	- ฟ - ท	- ด - ซ	- - - ฟ	- - - ฟ	- ท - ฟ

คำ ซ้ำ	ลอ แสง	แต้ นอ
- ท - ด	- ซ - ฟ	- ซ - ม

เมิง	อัน กั๊ด	หลี เย็น	หลี มี	อู๋ พุง	เงา เมิง	เซา ลอด	ตัง แหนง
- - - ฟ	- ด - ฟ	- ด - ด	- ด - ฟ	- ด - ฟ	- ฟ - มˆ	- มˆ - ร	- ด - ท

แสง	และ	คำ ซ้ำ	ปอ ออก	ใน น้ำ	หลิน ไตย
- - - ด	- - - มˆ	- ฟ - ฟ	- ด - ท	- ร - ด	- ท - มˆ

กิน	อ่ำ เย่า	อ่ำ เส็ง	เหมิน จ้า	เจอ หม่อ	เงิน แจด	ป๋าง ไฮ
- - - ด	- ท - ฟ	- ท - ด	- ด - ฟ	- ด - ท	- ร - ด	- ท - มˆ

ไตย	ไล	มี ไว้	เจ็ม เมอ	ก่อน ก่อน	โจ	ปู่ หม่อน	อ๋อน ป้น
- - - ท	- - - ด	- ท - ด	- ท - ล	- ซ - ฟ	- - - ซ	- ฟ - ฟ	- ซ - ด

มา หึง	อ่อน ป้น	มา หึง	แต้ นอ
- ซ - ฟ	- ซ - ล	- ซ - ฟ	- ซ ฟ ม

เพลงตะรอหมากเป้า

รูปแบบการบรรเลงเป็นการบรรเลงพร้อมกับร้อง และหลังจากหมดวรรคทำนองร้องในแต่ละวรรค ดนตรีจะบรรเลงซ้ำอีก 1 รอบ ให้เหมือนกับคำร้องจนหมดวรรคแล้วจึงร้องในทำนองถัดไป จะใช้รูปแบบจังหวะ จี 2 คือมีการลงจังหวะหนักในแต่ละวรรคแต่ละห้องเพลง ในทำนองร้องของแต่ละวรรคจะมีการเอื้อนส่วนท้ายเพื่อให้จบทำนองเพลง

คำร้องเพลงตะรอหมากเป้า

ꩻ.ꦏꦼꦴ,ꦱꦸꦩ꧀ꦉꦺꦴꦁꩻ.ꦉꦺꦴꦁ ꦮꦃꦴ,...ꦭꦺꦠꦸꦴꦃ...ꦭꦮꦠ꧀ꦉꦂꦄꦎ,ꩻꦃꦴ; ꦎꦺꦴꦃꦎꦼꦩ꧀ꦱꦺꦴꦃ ꦏꦩ꧀,....ꦲꦶꦂꦄꦸꦴꦃ ꦥꦼꦭꦃꦺꦴꦪ꧀,ꦺꦴꦂꦩꦃꩻꦴꦃ.. ꦠꦂꦃꦎꦴꦃ

เจ้อ ผุก ซอม พัน เจ้อ พัน หว่าน หลี ตอน จาด เห่ เงือน เฮา ฮม เซา อ่ำ หนึง คอน ปอ ใหญ่ เปง เป็น ตัง กุ๋น

ဝၢဆ်းယူ,ဂူ,ဆွဆ်းဒျုမ်းဝ့ဆ်းဒွ်ဵးမုဆ် ပေၤ်ဒိုုဉ်းသၢင်ဝၢင်း

วาน อยู่ กู่ นอน ฮม กอน ให้ มี หมุน ปอ เหื้อ สาง วาง

မိုဉ်းသိုင်, လိုင်းတံၤဂဝ်းဂုံးဂူးလ၊်တၢင်း. ပေၤ်ဒွ်း ဂတ်းလိုဆ်းငိမ်းယီဆ်

เมิง สิ่ง จิ้ง ไตย เกา ไฮ กู หลาย ตาง ปอ ให้ ก๊ัด จืน งิม เย็น

ၶိုင်းဂဝ်,ၶိုင်းမ့်,သွဆ်သွ်,ဒွ်းပေၤ်ဝီဆ် လီမ်ဂူးလ၊်းယိင်း

ฝิ้ง เก่า ฝิ้ง ใหม่ สอน ใส่ ให้ ปอ เป็น เจม กู จาย ยิง

ခိုဝ်းယ့်,ၶဲၶဲ့,ဂူးတီးဂူးတၢင်းလူဝ်,ဧမးပ့်.ကွဆ်ထိင်း ဝီဆ်ပုဆ်းၶွဆ်းလူင်

เคอ ใหญ่ ใผ ใผ่ กู ตี กู ตาง โหล่ แม ไป้ อ่อน ทิง เป็น ปุน พร โหลง

ဂိုဝ်းလီယမ်မုဆ်သုတ်းတွဆ်းတီးဒ့ဝ်းသူင်ဝီဆ်တီးသူးတိုင်,ဒ့ၤမွင်း

เกอ หลี หยำ หมุน ซุด ตอน ตี เฮา สง เป็น ตี ซู เตื่ง หาม อง

ယမ်ယုမ်,ဝၤ်းဒ့ဝ်း လံ;မၤ်းမတ်.တုမ်းဒွ်းဝီဆ်တူဆ်းတံၤ်ဧတ, ဧမးဝီဒ်.ဝီဆ်ယွင်း

หยำ หยุ่ม ว่า เฮา ไล มา มัด ตุม ให้ เป็น ต้น ไตย แต่ แม เว็ก เป๊ิน ยอง พอง เมอ ญา กาบ ป่าน วาน เมิงใหม่ เฮา ใส่ ใจ ลอง ตัง ฮู้ ตัง หมอ

ၶွင်းမိုဉ်းလုၤ်းဂၤဝ်းပၢဆ်ဝၢဆ်းမိုင်းမ့်,ဒ့ဝ်းသ့်,လွ်လွင်းတၢင်းဒ့ျ.တၢင်းမေၤ

สี่ เปิง ลาด มา ให้ เฮา และ ฮา หมั้น ตือ ต่อ เมิง จึง กอน ขอ เมิง จืน กอน ขอ

ความหมายของบทเพลง

เราเป็นคนไตที่ไม่หวั่นไหว ถึงแม้ความเจริญเข้ามาหา เรายังจะอนุรักษ์ไว้ในความเป็นไต ได้แก่ สถาบันสี่ประการ ตุมต้นไต เป็นที่ปลุกสอนให้รู้จักความเป็นไตตราบนานเท่านาน

โน้ตเพลงตะรอหมากเป้า

ผู้ถ่ายทอด : ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

ผู้บันทึกโน้ต : นายสรธัญ พวกดี

บันทึกวันที่ : 7 มี.ค. 2564

เจ้อ	ผุก ซอม	พัน เจ้อ	พัน หว่าน	หลี	ตอน	
- - - ฟ	- ท - ด	- ร๎ - ฟ	- ท - ซ	- - - ท	- - - ร๎	- - - ฟ

จาด	เห่ เงิน	เฮา ฮม	เซา อ่ำ	หนึง	คอน	ปอ ใหญ่	เปง เป็น
- - - ท	- ฟ - ท	- ร๎ - ด	- ร๎ - ซ	- - - ท	- - - ร	- ด - ซ	- ด - ท

ตัง	กุ๋น		
- - - ท	- - - ซ	- - - -	- - - ฟ

วาน	อยู่ กู่	นอน ฮม	กอน ให้	มี หมุน	ปอ	เหื้อ	สาง วาง	
- - - ร๎	- ด - ด	- ซ๎ - ฟ	- ฟ - ร๎	- ร๎ - ด	- - - ร๎	- - - ท	- ท - ร๎	- - - ฟ

เมิง	สิ่ง จิ้ง	ไตย เกา	ไฮ กู	หลาย ตาง	ปอ	ให้	กั๊ด จีน
- - - ท	- ซ - ท	- ร๎ - ด	- ร๎ - ท	- ท - ร๎	- - - ฟ	- - - ด	- ด - ท

งิม เย็น		
- ท - ซ	- - - -	- - - ฟ

ฝิ้ง	เก่า ฝิ้ง	ใหม่ สอน	ใส่ ให้	ปอ เป็น	เจม	กู	จาย ยิง	
- - - ร๎	- ด - ร๎	- ด - ร๎	- ด - ร๎	- ฟ - ด	- - - ท	- - - ท	- ด - ร๎	- - - ฟ

เคอ	ใหญ่ ใผ	ใผ่ กู	ตี กู	ตาง โหล่	แม ไป้	อ๋อน	ทิง
- - - ด	- ซ - ด	- ซ - ท	- ท - ท	- ด - ซ	- ด - ท	- - - ท	- - - ร๎

เป็น ปุน	พร โหลง		
- ท - ท	- ท - ซ	- - - -	- - - ฟ

เกอ	หลี หยำ	หมุน ซุด	ตอน ตี	เฮา สง	เป็น	ตี	ซู เตี่ง
- - - ซ๋	- ร๋ - ร๋	- ร๋ - ซ๋	- ซ๋ - ร๋	- ร๋ - ด	- - - ท	- - - ด	- ด - ซ

หา มอง		
- ท - ร	- - - -	- - - ฟ

หยำ	หยุ่ม ว่า	เฮา ไล	มา มัด	ตุม ให้	เป็น ต้น	ไตย แต่	แม
- - - ท	- ซ - ท	- ร๋ - ด	- ร๋ - ด	- ร๋ - ด	- ท - ท	- ท - ซ	- - - ด

เว็ก	เป๊น ยอง		พอง เมอ	ญา กาบ	ป๋าน วาน	เมิง ใหม่	เฮา ใส่
- - - ร๋	- ท - ร๋	- ฟ - -	- ฟ - ด	- ร๋ - ด	- ท - ท	- ท - ซ	- ท - ซ

ใจ ลอง	ตัง ฮู้	ตัง	หมอ		
- ท - ด	- ด - ร๋	- - - ท	- - - ซ	- - - -	- - - ฟ

สี่	เปิง ลาด	มา ให้	เฮา และ	ฮา หมั้น	ตือ ต่อ	เมิง	จึง
- - - ซ	- ท - ด	- ร๋ - ด	- ร๋ - ด	- ร๋ - ท	- ด - ซ	- - - ร๋	- - - ท

กอน ขอ	เมิง จีน	กอน ขอ		
- ท - ซ	- ด - ท	- ท - ซ	- - - -	- - - ฟ

เพลงหยอบหย่อน

รูปแบบการบรรเลงเป็นการบรรเลงพร้อมกับร้อง และหลังจากหมดวรรคทำนองร้องในแต่ละวรรค ดนตรีจะบรรเลงซ้ำอีก 1 รอบ ให้เหมือนกับคำร้องจนหมดวรรคแล้วจึงร้องในทำนองถัดไป จะใช้รูปแบบจังหวะ จี 2 คือมีการลงจังหวะหนักในแต่ละวรรคแต่ละห้องเพลง เพลงหยอบหย่อนจะมีความแตกต่างจาก

เพลงอื่น ๆ ซึ่งในบทเพลงอื่น ๆ จะร้องทำนองแต่ละทำนอง 1 ทำนอง แล้วมีดนตรีรับ แต่เพลงหยอบหย่อนจะร้อง 2 ทำนอง ถึงจะหมดวรรค แล้วดนตรีถึงบรรเลงรับ และช่วงท้ายของเพลงจะนำทำนองเพลงล่องโคงมาใส่ไว้เพื่อเป็นการลงจบเพลง

คำร้องเพลงหยอบหย่อน

ꩻꩫꩲ,ꩱꩲꩲ,ꩱꩲꩲꩫꩲꩲ,ꩫꩲꩲꩱꩫꩫꩲ,ꩫꩲꩲꩱꩫꩫꩲ,ꩫꩲꩲꩱꩫꩫ

ꪎꪱꪀ.ꪀ᥆ꪀ,ꪀꪆꪎ.ꪖꪒꪆ,ꪎꪎ᥅ ꪖꪎ᥅ꪀꪎꪶ,ꪎꪀ᥅

ถึง หมอก สาย ส่อง ลูก วัน จอบ จัน สวย หลิ่ง เปิน ลง ลับ ตน สัน ป่า แปก

.....ꪀꪻ᥅ꪎ.ꪀꪊ᥅ꪖꪒꪆ᥅ ꪜꪖꪊ᥅ꪜꪱꪀ᥅ ꪱꪊꪀ᥅ꪖꪊ᥅ꪎꪱꪎ.ꪱꪶꪎ᥅ ꪱꪀꪀ᥅ꪀꪱꪀ᥅ꪖꪎ᥅

ꪖꪒ᥅ꪜꪖꪻ.ꪖꪒ᥅ꪜꪱ᥅ꪎꪎ᥅ꪖꪎ᥅ꪖꪎ᥅ꪖꪖꪻ.ꪀꪊ᥅ ꪖꪒꪆ᥅ꪀꪱꪀ᥅ꪀꪱꪎ᥅ꪖꪎ᥅ꪀꪱꪀ᥅ꪀꪱꪎ᥅ꪖꪎ᥅.....ꪖꪶꪊ᥅ꪖꪻꪒ᥅

ꪱꪶ᥅ꪖꪎꪻ,ꪱꪎꪒ᥅ꪀꪱꪎ᥅ ꪱꪎꪊ᥅ꪀꪱꪎ᥅ꪖꪎ᥅ꪖꪎ᥅ꪖ

กน	อาบ น้ำ	จอม ตา	ปา ก้อ	โอย หนำ	อ่ำ	เก่	ยาม นา
- - - ฬ	- ด - ฬ	- ฬ - ม	- ฬ - ด	- ม - ท	- - - ล	- - - ล	- ด - ล

วัน จ้าย	เจิน จำ	สุ่	ค่ำ
- ท - ด	- ท - ล	- - - ฬ	- - - ล

ตาก	หาย ออง	แง แล่	มื๊ด โต๋	หว่าย	ค่อม	ตบ ห่น	ปั๋น โอน
- - - ด	- ม - ม	- ฬ - ฬ	- ม - ด	- - - ท	- - - ล	- ม - ด	- ท - ล

จ่อง	จ่อง
- - - ฬ	- - - ฬ

ป๋า	จาด ผาด	ผุง โพ่ง	พาย ลุ่ม	ลาย ตา	แอ่ว	หย่อง	เขา ปาย
- - - ฬ	- ด - ด	- ม - ฬ	- ม - ด	- ท - ล	- - - ฬ	- - - ล	- ด - ล

แม๊บ ซ่อน	ใน หิน	เงิบ	ปึง
- ม - ด	- ท - ล	- - - ฬ	- - - ล

โต๋	เขต เต็ด	แม๊บ แป๊บ	โซง มุง	มืน ตา	ผ่าย	หนึ่ง	โก๋ เปิ้น
- - - ฬ	- ด - ด	- ฬ - ม	- ด - ม	- ด - ท	- - - ฬ	- - - ล	- ด - ด

มา เต้อ	ญา โห	เขต	อ่อน
- ท - ล	- ท - ล	- - - ฬ	- - - ฬ

ป๋า	เย็น ปิ่น	หาง พาง	จี เข้า	ใน ลิ๋น	ป่อย	หว่อน	นอน มอย
- - - ฬ	- ด - ด	- ม - ม	- ฬ - ด	- ด - ท	- - - ฬ	- - - ฬ	- ด - ท

ลั๊บ ตา	ถ่อม	เปิน
- ล - ล	- - - ฟ	- - - ฟ

ถึง	หมอก สาย	ส่อง ลูก	วัน จอบ	จัน สวย	หลิ่ง	เปิน	ลง ลับ
- - - ฟ	- ด - ฟ	- ด - ม	- ฟ - ด	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ฟ	- ด - ด

ตน สัน	ป่า	แปก
- ท - ล	- - - ฟ	- - - ฟ

นก	เกี่ยว หุ้น	ส่อ นอน	นัน	ปัน กัน	ข่าม	แขก
- - - ฟ	- ด - ฟ	- ด - ม	- - - ฟ	- ด - ท	- - - ล	- - - ล

กำ ไน่	เฮา ก่อ	หลี นุง	ซุบ เสื้อ	โค เย่า	คืน ปอก	หา เฮิน
- ฟ - ม	- ฟ - ฟ	- ม - ฟ	- ม - ฟ	- ฟ - ด	- ม - ฟ	- ด - ท

จาย สาม	จาย ลน	กน หงาน	จุม เฮา	ยาง คาว	ป่อย ตีน	เจิน ยิ๊บ	ข้อ มือ	กัน อุ่บ
- ฟ - ด	- ฟ - ฟ	- ฟ - ด	- ฟ - ฟ	- ม - ฟ	- ท - ด	- ม - ท	- ท - ด	- ท - ล

ม่น โข	โห้น ปั๊น	จ่อง โข	โห้น ปั๊น	จ่อง
- ฟ - ล	- ด - ท	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

เพลงล่องโคง

รูปแบบการบรรเลงบรรเลงพร้อมกับร้อง หลังจากหมดวรรคร้องดนตรีจะบรรเลงซ้ำอีก 1 รอบ ให้เหมือนกับเนื้อร้อง 1 รอบ แล้วจึงไปทำนองร้องในวรรคต่อไปจนจบเพลง ใช้จังหวะ จี 1 ในการบรรเลง คือ มีลักษณะการบรรเลงที่เป็นการลอยจังหวะ ไม่ลงจังหวะ หนัก-เบา แต่จะเครื่องเคาะจังหวะในส่วนท้ายของแต่ละวรรคเพลง

คำร้องเพลงล่องโคง

ထၢမ်းတွင်းယၢမ်းၶွင်းတေၤ့လီဝ်ဒၢ့မီးခေၤ့ဂ့ၢမ်းထၢပ်ၤ့လၢမ်းဧၶမ်ဳင်,သူင်,...

จาม ตอง ยาม พอง ตอ เหลียว ข้า มี ข้อ กวาม จาบ ลาม แผ แหม่ง ส่ง

ပိုဳင်ဆင်,လွင်ၤ့ခိုဝ်းထၢတ်ၤ့ဂူဆ်းထၢဂ်ၤ့မူဆ်းလူင်ပဆ်,တူင်,
မဝ်းခိုဆ်ၤ့မဝ်းလွင်ၤ့ဆ့်းဧၵၤ့သၢ မ်ခူင်ၤ့

เห ปิง หนั่ง ลอง เคอ จาด กน จาก มน หลง ปั่น โต่ง เมา ขึ้น เมา ลอง ใน แก สาม โคง

ဂ့်တ်းဂ့်တ်းဂ့ၢဂ့ၢဝဆ်း ပၢဆ်ဂိုဝ်ကဆ်တဂ်းပေၤ ဥပ်ၤ လေၤဃ၊ငၤ်းယိုင်ၤ့မဆ်းဆမ်.
တူဂ်းသ့်,ကုမ်ပုင်းဆေၤ့ခွင်ဥူဆ်ၤ့မဆ်းဂ့ူဝ်ၤ့ဆၢဆ်းတ်မ်ခွ ပ်,တၢ်ၤ့.. ပဆ်ဥ်ၤ့ပ်ဆ်လွင်ၤ့တင်းမံၤ့ပ်ဝ် မုဂ်.ဟ့ံၤ့ဂ့ၢပ်,..

เฮ๊ด ๆ หา ๆ วัน ป่าน หือ อัน ตั๊ก ปอ กอบ ลอ พ่า งาย เยิง มัน น้ำ ตก ใส่ อุ๋ม ปุง น้อ ของ กน มัน โห้ นาน เต็ม ขอบตาย ปั๋น ให้ เป็น ลอง ตัง ไหม้ เปียว มุก ไฟ หุบ

ထ့်.....လူိတ်,မံၤ့တေၤ့သၢ့ဂမ်,သဝ်ၤ့ကဝ်ထဝ်ၤ့မဆ်းလံၤ့ဇီပ်းယွဆ်ၤ့ဟင်ဝ်ဧၵၤ့ဥွဂ်း လุပ်,

ใจ เหลิด ไหม้ ตอ ส้า ก่ำ เส้า เอา เจ้า มัน ไล เจ็บ ยอน แผว แก อ๊อก หลุบ หือ เย่า หือ วาย

ဂိုဉ်ဃဝ်.ဂိုဉ် ဝ်ဝၤ်း.....ပေၤ့ကဆ်မေၤ့ဂ့ၤ့မၤ့ကို တ်းမိုတ်းတဆ်ငမ်းငဝ်းကဝ်ဂ့ဝ်းဟဳတ်းဟဳ တ်း
ဟူဆ်ဟူဆ်ခူဆ်းသူဆ်လေၤ့လေးကမ်,ဂ့ဆ်လၢ်း
ခီဧလၤ့တင်း လီကမ်,ဇ်ဝ်ၤ့...ခိုဝ်ထ်ဝ်ၤ့သူဆ်း မုဂ်.ဟ့ံၤ့မံၤ့ဟဝ်ဂ့ၢဝ်ၤ့ဆၢဆ်းမွ တ်,

ปอ อัน มอ ฮา มา อื๊ด มืด ตัน งำ เงา เอา เฮา พิด ๆ ผน ๆ คน สน ลอ แล อ่ำ หัน ลาย ขี และ ตัง หลี อ่ำแจง ขึง แท่ง ซน มุก ไฟ ไหม้ เผา ห้าง นาน หมอด

ပေၤ့ပံ,ထိုဝ်သူ,ဟ်ဝ်ယူ,တီၤ့ မဆ်းဆိပ်.ပၢဆ်း သီဝ်ၤ့ဂ့ၢ်မူလ့်.ပတ်းခွတ်,
ခိုဝ်းထၢ တ်ၤ့ပၢဆ်ဥူဆ်း
ปอ ไป่ ถึง สู่ แผว อยู่ ตี มัน นิบ ปาน เส็ง หาย โม่ย ปั๊ด ขอด เคอ จาด ป่าน กน

ပေၤယင်းမီးတူဝ်မီးလံု ၸ့ဉ်ဂိုဉ်တဂ်းဂၢင်းခုၼ်လွဲတင်းဆၢင်းလွင်းတင်းမံးၸုံးဂုပ်,ၽဧဝ်သူၼ်း ဆၼ်. တဂ်းလံးထူပ်းတူဝ်ကမ်,ဂၢတ်း..... ပေၤပံ,ဂ့ၢ်.ပွင်,ဝွင်,သၢိသိၼ်းတၢင်းတြၤးထဝ်းဂ့ေၤးခုလ်မွဂ်,လၢတ်း, တိုၼ်းဂၢတ်းကဝ်လုတ်းဂုၢမ်းပဝ်,

ปอ ยัง มี โต มี ใจ ใผ หือ ตั๊ก กาง ขุน ไหล ตัง นาง ลอง ตัง ไหม้ ไฟ หุ่บ เผา โซน นั้น
ตั๊ก ไล ทบ โต อ่ำ กาด ปอ ไป่ หู้ ป่อง หว่อง สาย เส้น ตาง พรา เจ้า ฮอ ขุย หมอก ลาด ตืน กาด เอา ลุด ฮาม เป่า

ความหมายของบทเพลง

มนุษย์เรามักจะจมปลักอยู่ในสามภูมิ เหตุเพราะเรามีความโลภ โกรธ หลง ถ้ายังไม่ได้ไปสู่ปรินิพพานแล้วก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสามภูมินี้ทุกคน

โน้ตเพลงล่องโคง

ผู้ถ่ายทอด : ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ
ผู้บันทึกโน้ต : นายสรธัญ พวกดี
บันทึกวันที่ : 7 มี.ค. 2564

จาม	ตอง ยาม	พอง ตอ	เหลียว ข้า	มี ข้อ	กวาม จาบ	ลาม แผ	แหม่ง ส่ง
- - - ม̣	- ม̣ - ม̣	- ม̣ - ร̣	- ด - ร̣	- ม̣ - ร̣	- ม̣ - ท	- ร̣ - ล	- ล - ซ

เห	ปิง หนั่ง	ลอง เคอ	จาด กน	จาก มน	หลง ปั่น	โต่ง	เมา
- - - ม̣	- ร̣ - ท	- ร̣ - ม̣	- ร̣ - ม̣	- ร̣ - ร̣	- ท - ซ	- - - ซ	- - - ม̣

ขึ้น เมา	ลอง ใน	แก สาม	โคง
- ร̣ - ม̣	- ร̣ - ร̣	- ร̣ - ท	- - - ม̣

เฮ๊ด เฮ๊ด	หา หา	วัน ป๋าน	หือ อัน	ตั๊ก ปอ	กอบ ลอ	พ่า งาย	เยิง มัน
- ม̣ - ม̣	- ท - ม̣	- ม̣ - ท	- ท - ท	- ม̣ - ม̣	- ร̣ - ม̣	- ท - ม̣	- ท - ท

น้ำ ตก	ใส่ อุ่ม	ปุง น้อ		ของ กน	มัน โห้	นาน เต็ม	ขอบ ตาย
- มำ - ท	- ซ - ล	- รำ - ท	ล ซ - -	- ซ - ล	- ท - รำ	- ท - ซ	- ม - ซ

ปั่น ให้	เป็น ลอง	ตัง ไหม้	เปียว มุก	ไฟ	หุบ
- ซ - ซ	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ซ	- ล - -	- - - ม

ใจ เหลิด	ไหม้ ตอ	ส้า ก่ำ	เส้า เอา	เจ้า มัน	ไล เจ็บ	ยอน แผว	แก อ๊อก
- รำ - มำ	- ท - รำ	- มำ - ท	- รำ - ท	- รำ - มำ	- รำ - มำ	- มำ - ท	- รำ - ท

หลุบ	หือ	เย่า หือ	วาย
- - ล ซ	- - - ท	- มำ - ท	- - - มำ

ปอ อัน	มอ ฮา	มา อื๊ด	มืด ตัน	งำ เงา	เอา เฮา	พิด พิด	ผน ผน
- มำ - ท	- มำ - มำ	- มำ - มำ	- มำ - ท	- มำ - มำ	- ท - มำ	- มำ - มำ	- ท - ท

คน สน	ลอ แล	อ่ำ หัน	ลาย	ขี	และ ตัง	หลี อ่ำ	แจง ขึง
- มำ - ท	- มำ - มำ	- ซ - ล	- รำ - -	- - - ซ	- ล - ล	- ซ - ม	- ซ - ล

แท่ง ซน	มุก ไฟ	ไหม้ เผา	ห้าง นาน	หมอด
- ล - รำ	- ซ - ล	- ซ - ม	- ซ - ล	- - - ม

ปอ ไป่	ถึง สู่	แผว อยู่	ตี มัน	นิบ ปาน	เส็ง หาย	โม่ย ปั๊ด	ขอด.
- มำ - ท	- มำ - ท	- ร - ท	- รำ - มำ	- มำ - มำ	- ท - ท	- มำ - ท	- ซ - -

เคอ	จาด ป่าน	กน
- - - มำ	- ท - ท	- - - มำ

ปอ ยัง	มี โต	มี ใจ	ใผ หือ	ตั๊ก กาง	ขุน ไหล	ตัง นาง	ลอง ตัง
- มำ - มำ	- มำ - ร	- มำ - ท	- ท - ท	- มำ - มำ	- ท - ท	- มำ - มำ	- รำ - มำ

ไหม้ ไฟ	หุ่บ เผา	โซน นั้น		ตั๊ก ไล	ทบ โต	อ่ำ กาด	
- รำ - มำ	- ซ - ล	- รำ - ท	- - - -	- ท - ล	- ท - ม	- ซ - ล	- - - -

ปอ ไป่	หู้ ป่อง	หว่อง สาย	เส้น ตาง	พรา เจ้า	ฮอ ขุย	หมอก ลาด	ตืน กาด
- ท - ซ	- ท - ซ	- ซ - ท	- ล - ท	- ล - ท	- ซ - ม	- ม - ซ	- ล - ซ

เอา ลุด	ฮาม	เป่า
- ม - ซ	- ล - -	- - - ม

1.2 วัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านดนตรี

เพลงไทใหญ่ที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ใช้ในการถ่ายทอดความเข้าใจทางวัฒนธรรมปลูกฝังความเป็นคนไทใหญ่ และพยายามกระตุ้นให้เกิดความตระหนักในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ทั้ง 6 บทเพลง ประกอบด้วย เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงจีสอง เพลงตะรอหมากเป้า เพลงหยอบหย่อน และเพลงล่องโคง พบว่าครูทวีศักดิ์ หน่อคำ พยายามปลูกฝังความเข้าใจทางวัฒนธรรมไทใหญ่ให้กับคนไทใหญ่ในประเทศไทยผ่านบทเพลงทั้ง 6 ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ โอกาสที่ดีในการประกอบอาชีพ อาหารประจำชาติพันธุ์ และความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่

โอกาสที่ดีในการประกอบอาชีพ

โอกาสที่ดีในการประกอบอาชีพถูกสะท้อนผ่านบทเพลงทาสี โดยบทร้องพยายามนำเสนอให้เห็นว่าสถานการณ์ทางการเมืองในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ที่ไม่สงบ เกิดความลำบากในการประกอบอาชีพต่าง ๆ จึงต้องย้ายมายังประเทศไทย โดยเห็นว่าสภาวะทางการเมืองในประเทศไทยมีความสงบ สามารถประกอบอาชีพได้ดีกว่าในถิ่นฐานเดิมของตน จึงเข้ามาทำงานเป็นช่างทาสีในประเทศไทย ซึ่งการเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยก็มิใช่เรื่องง่ายสำหรับคน

ไทใหญ่ เนื่องด้วยเป็นคนต่างชาติและมีวัฒนธรรมที่แตกต่าง ถึงแม้สภาวะทางการเมืองจะมีความสงบ แต่ด้วยความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ทำให้ต้องใช้เวลาในการปรับตัวเพื่อที่จะสามารถประกอบอาชีพและอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้อย่างราบรื่น

ดังตัวอย่างเพลงทาสี

တီ;ဧတ.တဧဂ.မၢဆ်,ယၢ,ဂၢမ်,လိုင်;ဝၢ;သင်းသေထၢ,ဆူ,တီ;ယူ,လိုင်;ထံးဆံ.ဂှဝ်းခဝ်မၢးလံ;ဂျေၢ,မူဆ်;ဂှဝ်းဂေၢ;ယင်းတုဂ်.ယင်းယၢဂ်;မိူဆ်ယိုင်;ဂှဝ်းယူ,ဆိုင်းလိုင်;လိဆ်တံး/

ตี แต้ ตะ แก้ หม่าน อย่า อ่ำ ใจ วา เซา เส ถ่า นู ตี อยู่ จึง ไทย ไน่ เฮา เข้า มา ไล จ่อ โมน เฮา กอ ยัง ตุ๊ก ยัง ยาก เหมิน เยิง เฮา อยู่ ใน จึง หลิน ไต

มีความหมายว่า การเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยนั้นสร้างความยากลำบากให้กับคนไทใหญ่ไม่ต่างจากอยู่เมืองไต

อาหารประจำชาติพันธุ์

อาหารประจำชาติพันธุ์ที่คนไทใหญ่ไม่ควรหลงลืมถูกสะท้อนผ่านบทเพลงถั่วเน่า โดยบทร้องนำเสนอให้เห็นว่า สิ่งที่สามารถปรุงกับอาหารผัด ต้ม หรือแกงใด ๆ ก็ตาม คนไทใหญ่จะใส่สิ่งที่เรียกว่า “ถั่วเน่า” ลงไปปรุงด้วยเสมอ ถั่วเน่าคือการนำถั่วเหลืองมาหมักเป็นเวลา 3 วันแล้วนำมาบด แล้วจึงนำไปประกอบอาหาร

เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทย คนไทใหญ่จะใช้ชีวิตในสภาพสังคมที่ไม่คุ้นเคย ต้องปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมประเทศไทยได้ อาหารไทใหญ่ก็มิใช่เรื่องง่ายที่จะหาทานได้ในประเทศไทย ทำให้วัฒนธรรมด้านอาหารของคนไทใหญ่อาจมีการปรับเปลี่ยน และต้องรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเดิมของตน โดยการไม่ลืมว่า ถั่วเน่า เป็นอาหารประจำชาติของตน

ดังตัวอย่างเพลงถั่วเน่า

ဂုၢမ်းထူဝ်,ဆဝ်;တံး) ဂှူဝ်ထိုဂၢ,ဂှၢ,ရၢ.ဂၢဆ်ဂိဆ်ဂိုဂ်းလိဆ် ထၢဝ်းတံးခိုဝ်းတံးတင်းမူတ်းဆံ.ဂှဝ်းလံ;မီးလွင်;ထူဝ်.ဆဝ်;ပီဆ်ခဝ်;ဃဂ်း ယိုင်,ဂိုဂ်း ဆမ်.ဂိုဂ်းလိဆ်/

โห ใจ๋ อา หา ร่า การ กิน กึก หลิน จาว ไตย เคอ ไตย ตัง มด ไน่ เฮา ไล มี ลอง โถ่ เน่า เป็น ข้าว พัก ใหญ่กึก น่ำ กึก หลิน

มีความหมายว่า อาหารหลักของคนไทใหญ่ก็คือ “ถั่วเน่า”

ความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่

ความเป็นชาติพันธุ์ของไทใหญ่ถูกสะท้อนผ่านบทเพลงจีสอง เพลงตะรอหมากเป้า เพลงหยอบหย่อน และเพลงล่องโคง โดยที่บทร้องนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ หลักในความเป็นชาติพันธุ์ไทยใหญ่มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ ชาติ บ้านเมือง วัฒนธรรม ศาสนา ที่คนไทใหญ่พึงอนุรักษ์และสืบทอดต่อไปยังรุ่นถัดไป โดยมีโรงเรียนตุ่ม ต้น ไต ซึ่งเป็นชุมชนไทใหญ่ที่รวมเอาวัฒนธรรม ภาษา เรื่องราว ตำนาน การแสดงต่าง ๆ ไว้ ให้คนไทใหญ่ที่อยู่ในประเทศไทยได้มีโอกาสที่จะตระหนักถึงสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ของตน และสร้างสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ให้กับลูกหลานที่เติบโตขึ้นมาในประเทศไทย ซึ่งไม่มีโอกาสที่ได้เรียนรู้จากรัฐฉานถิ่นกำเนิด แต่สามารถเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้จากโรงเรียนตุ่ม ต้น ไต

ดังตัวอย่างจากเพลงตะรอหมากเป้า

ယမ်ယုမ်,ဝုးၵဝ်း လံ;မုးမတ်.တုမ်းရှ်ုးပီဆ်တူဆ်;တံးဝတ, ဝမးဝီရ်.ပီဆ်ယွင်း

หยำ หยุ่ม ว่า เฮา ไล มา มัด ตุม ให้ เป็น ต้น ไตย แต่ แม เว็ก เป๊น ยอง พอง เมอ ญา กาบ ป๋าน วาน เมิงใหม่ เฮา ใส่ ใจ ลอง ตัง ฮู้ ตัง หมอ

มีความหมายว่า โรงเรียน ตุ่ม ต้น ไต เป็นแหล่งดำรงความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่

บ้านเมืองไตในอดีต (รัฐฉานในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) เป็นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีทั้งแร่ธาตุ อัญมณีต่าง ๆ มากมาย ผู้คนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่ทะเลาะกันภายใน ดำรงชีพอยู่เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ และได้ตั้งอาณาจักรไว้มาเป็นเวลานาน ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบัน ที่อาณาจักรถูกปกครองภายใต้การปกครองของสาธารณรัฐแห่งสภาพเมียนมาร์

ดังตัวอย่างจากเพลงจีสอง

တံးလံ;မီးဝံ.ထီမ် မိုဝ်;ရွဆ်,ရွဆ်, ထူဝ်;ပူ, မွဆ်,ကွဆ်ပူဆ်.မုးဂှိုင် ကွဆ်ပူဆ်.မုးဂှိုင်ဝတ.ဆေၢ;

ไตย ไล มี ไว้ เจ็ม เมอ ก่อน ก่อน โจ ปู่ หม่อน อ๋อน ป้น มา หึง อ่อน ป้น มา หึง แต้ นอ

มีความหมายว่า อาณาจักรไทใหญ่ตั้งอยู่ ณ แห่งนี้มาก่อนใคร

ตัวอย่างจากเพลงหยอบหย่อน

ꩬးမွင်,လွင်းလူင်းꩻင်းဝိုꩫ်းလံထိပ်,꧁꧁င်း;

ပꩻမူꩫ်,ပꩻဝꩻ,ပꩻꩬꩻ,သꩻ,ꩬꩫ်ခိုꩫ်းလွမ်းꩫမ်,꧁ွင်းꩻွင်း;ꩬးလံ꧁꧁င်,ꩻꩻင်း; ပꩻးသူꩫ်းသိꩫ်းသꩻꩫ်သꩻ, သꩻ,

เก หม่อง ล่อง ลง โอง วืน ไหล ถิบ พาง

ป๋า หม่น ป๋า หว่า ป๋า ก่อ ส่อ กัน ขึ้น จอม น้ำ พอง ฮ้อง เก ไหล ผั่ง กว้าง ปอ ส้น ซิน สาน เส่ เส่

ซึ่งมีความหมายว่า เมืองไตอุดมสมบูรณ์ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว

คนไทใหญ่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อในเรื่องของการเวียนว่ายตายเกิด มนุษย์ไม่สามารถหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้ หากไม่สามารถละทิ้งกิเลสทั้ง 3 ประการ ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ และความหลง กิเลสทั้ง 3 ประการนั้นมีอยู่ในมนุษย์ทุกคนไม่ว่าชนชาติใด หากละได้ ก็จะสามารถพบกับความสุขที่แท้จริงได้

ดังตัวอย่างจากเพลงล่องโคง

ပိုꩫ်ꩫင်,လွင်;ခိုꩫ်ဝ်းꩬꩻတ်;꧁ꩫ်းꩬꩻꩵ်;မူꩫ်းလူꩫ်ပꩫ်,တူꩫ်,

မဝ်းခိုꩫ်း;မဝ်းလွင်;ꩫ်းꩻꩵ;သꩻ မ်ခူꩫ်;

เห ปิง หนั่ง ลอง เคอ จาด กน จาก มน หลง ปั่น โต่ง เมา ขึ้น เมา ลอง ใน แก สาม โคง

มีความหมายว่า มนุษย์เรามักจะจมอยู่ในกิเลสทั้ง 3 ประการ

จากบทเพลงทั้ง 6 ได้สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมไทใหญ่ด้านต่าง ๆ คนไทใหญ่จะมีความเชื่อและถือมั่นในหลัก 4 สถาบัน ได้แก่ ชาติ บ้านเมือง วัฒนธรรม และศาสนา ซึ่งในบทเพลงพยายามแสดงให้เห็นเรื่องราวในอดีตทั้ง บ้านเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ วิถีชีวิตของคนไทใหญ่ที่อยู่กับธรรมชาติและสงบสุข วัฒนธรรม และความเชื่อทางศาสนา นอกจากนั้นยังกระตุ้นเตือนคนไทใหญ่ในเรื่องการประกอบอาชีพในประเทศไทย ทั้ง 6 บทเพลงมีอยู่ 2 เพลงที่ได้แต่งขึ้นมาใหม่ ได้แก่เพลงทาสี และเพลงถั่วเน่า ซึ่งถูกแต่งขึ้นหลังจากที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ได้มาอยู่ในประเทศไทยแล้ว และพยายามกระตุ้นเตือนในการประกอบอาชีพในประเทศไทยที่มิได้ง่ายในบทเพลงทาสี และพยายามอนุรักษ์อาหารประจำชาติพันธุ์ จากเพลงถั่วเน่า จากเนื้อหาทั้งหมดในบทเพลงล้วนเป็นสัมภาระทางวัฒนธรรมของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ที่ต้องการเพิ่มเติม หรือสร้างสำนึกทางวัฒนธรรมไทใหญ่ในกับชุมชนไทใหญ่ในประเทศไทย ซึ่งแนวคิดเรื่องสัมภาระทางวัฒนธรรม

หมายถึงภูมิปัญญาความรู้ดั้งเดิมที่สั่งสมมา เมื่อผู้คนอพยพย้ายถิ่นฐานไปในสภาพแวดล้อมใหม่ สัมภาระทางวัฒนธรรมย่อมติดตามมากับผู้คน ในการดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ สัมภาระทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่อาจมีการปรับตัว เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ (นราธิป ทับทัน : 2560,น. 18)

ในสังคมไทใหญ่ในประเทศไทย สำหรับคนไทใหญ่รุ่นใหม่ ๆ ลูกหลานของชาวไทใหญ่ที่ย้ายมาอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เติบโต และเกิดในประเทศไทย ได้เรียนในโรงเรียนของประเทศไทย ทำให้ค่านิยม หรือความเข้าใจทางวัฒนธรรมไทใหญ่น้อยลงหากเทียบกับคนรุ่นก่อนที่ย้ายมาอยู่ในประเทศไทย ซึ่งได้ประสบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยตรง ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ได้เห็นว่าสัมภาระทางวัฒนธรรมของชุมชนไทใหญ่ในประเทศไทยต้องเพิ่มเติมสำนึกในชาติพันธุ์ไทใหญ่ จึงได้ใช้บทเพลงทั้ง 6 บทเพลงในการปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ที่ขาดไปให้กับชุมชนไทใหญ่ในประเทศไทย

2. รูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

2.1 โครงสร้างของบทเพลงไทใหญ่ที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ได้นำมาถ่ายทอดวัฒนธรรม

โครงสร้างของเพลง พบว่า บทเพลงมีส่วนประกอบที่สามารถจำแนกได้ 3 ส่วนหลัก ๆ ประกอบด้วย ทำนองตั้ง ทำนองขึ้น และทำนองลง ซึ่งเป็นรูปแบบดั้งเดิมของดนตรีไทใหญ่

ทำนองตั้ง

ทำนองตั้ง เป็นทำนองเกริ่นเพื่อเริ่มเพลง โดยความยาวในทำนองตั้งนั้นขึ้นกับผู้ประพันธ์ในบทเพลงทั้งหมด ทำนองตั้งสามารถมีได้ 1 ทำนอง หรือ 2 ทำนองก็ได้ การมีตั้ง 2 ทำนอง เพื่อเป็นการแสดงทักษะความสามารถของผู้ประพันธ์ที่จะสามารถประพันธ์คำร้องให้ออกมาสละสลวย และคำร้องที่สัมผัสกันระหว่างตั้งแรกกับตั้งที่สอง ก่อนที่จะดำเนินไปในทำนองต่อไป การบรรเลงในรอบที่ 2 (กลับต้น) จะมีทำนองตั้งเพียง 1 ทำนอง แล้วจึงไปทำนองถัดไป

ทำนองตั้งจากเพลงทาสี

ทำนองตั้ง 1 เที่ยวที่ 1

เฮา ไน่	เขา เป็น	ไตย เซา	เมิง ไก๋	ติน ไป๋	จอม กุง	เข้า มา	ตี กุง เทพ
- ฟ - มˆ	- มˆ - มˆ	- ฟ - ฟ	- ด - ด	- ฟ - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - มˆ	มˆ - มˆ มˆ

เมิง กอก	เฮ็ด สร้าง	ตา สี
- ด - ท	- ด - มˆ	- ด - ท

ทำนองตั้ง 2 เที่ยวที่ 1

ก้อม ปอ	ไล่ เส	กา จาง	เงิน ฮ่อย	ลอ ปาก	ทาม หาบ	ตาก แห ลด	ขึ้น จ๊อม
- มˆ - ฟ	- มˆ - มˆ	- มˆ - ฟ	- มˆ - มˆ	- ฟ - ท	- มˆ - ด	- ท -ท	- มˆ - ฟ

เติก เฮิน	จั้น ซิบ	และ ยิ๊บ	แท่ง ปุง	โห้ม แปรง	ลาก ตาก	ใส่ คืน	ค่ำ วัน ปี
- มˆ - ฟ	- มˆ - ฟ	- มˆ - ฟ	- มˆ - ฟ	- มˆ - ด	- ท - ท	- ท - มˆ	ด - ด - ท

ทำนองตั้ง เที่ยวที่ 2

เฮา ไน่	เขา เป็น	ไตย เซา	เมิง หยาน	ก้ม หน้า	เฮ็ด กาน	ติ๊ก ติ๊ก	ลู นอ
- มˆ - ฟ	- มˆ - มˆ	- ฟ - ฟ	- ฟ - ด	- มˆ - ฟ	- มˆ - ด	- ฟ - ฟ	- มˆ - ฟ

แท่ง อิ๊ด	หนึ่ง มา	กอ ฮู้	ตอ มี	อยู่ เงิน	ข้าว คำ	หนำ กวา	เอ๊
- มˆ - ฟ	- มˆ - ฟ	- มˆ - ด	- ด - มˆ	- ด - ด	- ด - ท	- ท - ด	- - - ท

ทำนองตั้งจากเพลงถั่วเน่า

ทำนองตั้ง 1 เที่ยวที่ 1

โห ใจ๋	อา หา	ร่า การ	กิน กึก	หลิน จาว	ไตย เคอ	ไตย ตัง	มด ไน่
- ด - ด	- ม - ม	- ม - ด	- ด - ฟ	- ฟ - ฟ	- ฟ - ม	- ฟ - ฟ	- ฟ - ม

เฮา ไล	มี ลอง	โถ่ เน่า	เป็น ข้าว	พัก ใหญ่	กึก น่ำ	กึก หลิน
- ม - ฟ	- ฟ - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ม - ด	- ม - ด	- ด - ท

ทำนองตั้ง 2 เที่ยวที่ 1

อ่ำ ว่า	แกง กิน	พัก กาด	ปอ ขาด	โถ่ เน่า	อ่ำ เข้า	ปา กอ	ฮู่ ตอ
- ท - ด	- ม - ม	- ฟ - ท	- ม - ด	- ท - ท	- ด - ม	- ฟ - ด	- ด - ท

อ่ำ ใจ	พัก กาด	แก๋ง เย่า	เฮา ห่อน	หือ กิ๋น
- ท - ด	- ม - ท	- ด - ม	- ด - ม	- ด - ท

ทำนองตั้ง เที่ยวที่ 2

โตย ลู	เจ็ม อัน	พัก ตี้	ต้อ ใส่	หม้อ ยัง	ตอ ใส่	แทง โถ่	เน่า อ่ำ
- ม - ฟ	- ฟ - ม	- ฟ - ฟ	- ม - ด	- ท - ม	- ฟ - ด	- ท - ด	- ท - ด

ให้ วาย	ขาด หวาน	แต้ ลอ	ลูก คัน	หมาก เขอๆ
- ม - ม	- ท - ด	- ม - ฟ	- ด - ท	ท ด ท ท

ทำนองตั้งเพลงจีสอง

บทเพลงจีสองในเที่ยวแรกจะมีทำนองตั้งครั้งเดียว

ทำนองตั้งเที่ยวที่ 1

หลืม	หลิน เท	เติง เมิง	ไตย ไน่	หลี ม่น	เซอ ใจ๋
- - - ด	- ด - ฟ	- ฟ - ม	- ม - ฟ	- ด - ร	- ด - ท

ทำนองตั้งเที่ยวที่ 2

เหนือ	หลอย กอย	เป็น โพย	เผอ ลำ	ฮีไ ม้	มี ก้า	มี ขัน
- - - ด	- ด - ด	- ด - ฟ	- ด - ฟ	- ฟ - ฟ	- ม - ร	- ด - ท

ทำนองตั้งเที่ยวที่ 3

เมิง	อัน ก๊ัด	หลี เย็น	หลี มี	อู๋ พุง	เงา เมิง	เซา ลอด	ตัง แหนง
- - - ฟ	- ด - ฟ	- ด - ด	- ด - ฟ	- ด - ฟ	- ฟ - ม	- ม - ร	- ด - ท

ทำนองตั้งจากเพลงหยอบหย่อน

เพลงหย่อบหย่อบจะมีรูปแบบการร้องทำนองเพลง การร้องทำนองตั้งในเพลงหยอบหย่อนจะไม่มีดนตรีบรรเลงรับทำนองตั้ง เนื่องจากทำนองก่อนหมดทำนองในแต่ละวรรค จะร้องรวมกันไปเลย คือ ร้องทำนองตั้ง และร้องทำนองถัดไปต่อเนื่องกัน จนหมดวรรค กล่าวคือทำนองตั้งจะแทรกอยู่ในวรรคเพลงแต่ละวรรคของเพลงหยอบหย่อน ยกเว้นวรรคแรกของเพลง จะเป็นทำนองตั้งทั้งวรรคเพลงและดนตรีบรรเลงรับ

ทำนองตั้งวรรคที่ 1

เก	หม่อง ล่อง	ลง โอง	วืน ไหล	ถิบ	พาง
- - - ฟ	- ด - ม	- ฟ - ด	- ด - ท	- - - ล	- - - ท

ทำนองตั้งวรรคที่ 2

ป๋า	หม่น ป๋า	หว่า ป๋า	ก่อ ส่อ	กัน ขึ้น	จอม น้ำ	พอง ฮ้อง	เก ไหล
- - - ม	- ด - ม	- ด - ม	- ด - ด	- ม - ม	- ฟ - ม	- ฟ - ด	- ด - ท

ผั่ง	กว้าง
- - - ล	- - - ท

ทำนองตั้งวรรคที่ 3

กน	อาบ น้ำ	จอม ตา	ปา ก้อ	โอย หนำ	อ่ำ	เก่
- - - ฟ	- ด - ฟ	- ฟ - ม	- ฟ - ด	- ม - ท	- - - ล	- - - ล

ทำนองตั้งวรรคที่ 4

ตาก	หาย ออง	แง แล่	มื๊ด โต๋	หว่าย	ค่อม
- - - ด	- มำ - มำ	- ฟ - ฟ	- มำ - ดำ	- - - ท	- - - ล

ทำนองตั้งวรรคที่ 5

ป๋า	จาด ผาด	ผุง โพ่ง	พาย ลุ่ม	ลาย ตา	แอ่ว	หย่อง
- - - ฟำ	- ด - ด	- มำ - ฟำ	- มำ - ด	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ฟ

ทำนองตั้งวรรคที่ 6

โต๋	เขต เต็ด	แม๊บ แป้บ	โซง มุง	มืน ตา	ผ่าย	หนึ่ง
- - - ฟำ	- ด - ด	- ฟำ - มำ	- ด - ม	- ด - ท	- - - ฟ	- - - ล

ทำนองตั้งวรรคที่ 7

ป๋า	เย็น ปิ่น	หาง พาง	จี เข้า	ใน ลิ๋น	ป่อย	หว่อน
- - - ฟำ	- ด - ด	- มำ - มำ	- ฟำ - ด	- ด - ท	- - - ฟ	- - - ฟ

ทำนองตั้งวรรคที่ 8

ถึง	หมอก สาย	ส่อง ลูก	วัน จอบ	จัน สวย	หลิ่ง	เปิน
- - - ฟำ	- ด - ฟำ	- ด - มำ	- ฟำ - ด	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ฟ

ทำนองตั้งจากเพลงตะรอหมากเป้า

ทำนองตั้งของเพลงตะรอหมากเป้าจะไม่ใช้ทำนองตั้งตอนขึ้นเพลง แต่ใช้ทำนองขึ้นในการบรรเลงขึ้นเพลง ส่วนทำนองตั้งจะอยู่ในทำนองแรกตั้งแต่การบรรเลงรอบที่ 2 เป็นต้นไป

ทำนองตั้ง เที่ยวที่ 1

วาน	อยู่ กู่	นอน ฮม	กอน ให้	มี หมุน
- - - รำ	- ด - ด	- ซำ - ฟำ	- ฟำ - รำ	- รำ - ด

ทำนองตั้ง เที่ยวที่ 2

ฝึ้ง	เก่า ฝึ้ง	ใหม่ สอน	ใส่ ให้	ปอ เป็น
- - - ร๋	- ด - ร๋	- ด - ร๋	- ด - ร๋	- ฟ - ด

ทำนองตั้ง เที่ยวที่ 3

เกอ	หลี หยำ	หมุน ซุด	ตอน ตี	เฮา สง
- - - ซ๋	- ร๋ - ร๋	- ร๋ - ซ๋	- ซ๋ - ร๋	- ร๋ - ด

ทำนองตั้งจากเพลงล่องโคง

ทำนองตั้งในเพลงล่องโคงในวรรคแรก (ตั้ง 1) จะบรรเลงทั้งวรรคและดนตรีรับ ตั้งแต่ทำนอง ตั้ง 2 เป็นต้นไปจะเป็นการรวบทำนองตั้ง และต่อด้วยทำนองถัดไปจนหมดวรรคเพลง แล้วจึงมีดนตรีบรรเลงรับ

โน้ตที่หยิบยกมาเป็นทำนองเฉพาะช่วงทำนองตั้ง

ทำนองตั้ง 1 เที่ยวที่ 1

จาม	ตอง ยาม	พอง ตอ	เหลียว ข้า	มี ข้อ	กวาม จาบ	ลาม แผ	แหม่ง ส่ง
- - - ม๋	- ม๋ - ม๋	- ม๋ - ร๋	- ด - ร๋	- ม๋ - ร๋	- ม๋ - ท	- ร๋ - ล	- ล - ซ

ทำนองตั้ง 2 เที่ยวที่ 1

เห	ปิง หนั่ง	ลอง เคอ	จาด กน	จาก มน	หลง ปั่น	โต่ง
- - - ม๋	- ร๋ - ท	- ร๋ - ม๋	- ร๋ - ม๋	- ร๋ - ร๋	- ท - ซ	- - - ซ

ทำนองตั้งเที่ยวที่ 2

ใจ เหลิด	ไหม้ ตอ	ส้า กำ	เส้า เอา	เจ้า มัน	ไล เจ็บ	ยอน แผว	แก อ๊อก
- ร๋ - ม๋	- ท - ร๋	- ม๋ - ท	- ร๋ - ท	- ร๋ - ม๋	- ร๋ - ม๋	- ม๋ - ท	- ร๋ - ท

หลุบ
- - ล ซ

ทำนองตั้งเที่ยวที่ 3

ปอ ไป่	ถึง สู่	แผว อยู่	ตี มัน	นิบ ปาน	เส็ง หาย	โม่ย ป๊ัด	ขอด.
- มำ - ท	- มำ - ท	- ร - ท	- รำ - มำ	- มำ - มำ	- ท - ท	- มำ - ท	- ซ - -

ทำนองขึ้น

ทำนองขึ้น เป็นทำนองที่ต่อจากทำนองตั้ง ทำนองขึ้นในแต่ละเพลงจะมีทำนองขึ้นอยู่ 2 วรรค ในเพลงตะรอหมากเป้าจะไม่มีทำนองตั้ง จะเริ่มด้วยทำนองขึ้นเลย ซึ่งในบางบทเพลงทำนองขึ้นจะอยู่ในวรรคเดียวกันกับทำนองตั้ง กล่าวคือ ใน 1 วรรค จะมีทำนองตั้งแล้วต่อด้วยทำนองขึ้นอยู่ในวรรคเดียวกันหลังจากร้องหมดวรรค ดนตรีจึงบรรเลงรับ สำหรับเพลงหยอบหย่อนจะไม่มีทำนองขึ้น

ทำนองขึ้นเพลงทาสี

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 1

เจอ ปี	ลอ น้อง	หมาง ก้อ	เต๋ วา	เฮ็ด เจิ้ง	ไหน กวา	มี ลูก	หญิง ลูก
- ฟำ - มำ	- มำ - ฟำ	- ด - ฟำ	- มำ - ฟำ	- ฟำ - ฟำ	- ด - มำ	- ฟำ - มำ	- ฟำ - มำ

จาย กอ	เขา กั๊ด	ฮัด แข่น	ถึง ฮอด	เมิง ไทย
- ฟำ - ด	- ฟำ - ฟำ	- ด - ท	- ท - ท	- ด - มำ

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 1

ตี แต้	ตะ แก้	หม่าน อย่า	อ่ำ ใจ	วา เซา	เส ถ่า	นู ตี	อยู่ จึง
มำ - ฟำ	- มำ - มำ	- ด - ท	- ด - มำ	- มำ - ฟำ	- ด - ท	- ท - ท	ท - มำ

ไทย ไน่	เฮา เข้า	มา ไล	จ่อ โมน	เฮา กอ	ยัง ตุ๊ก	ยัง ยาก	เหมิน เยิง
- ฟำ - มำ	- ฟำ - มำ	- มำ - ด	- ท - ดำ	- ฟำ - ด	- มำ - ฟำ	- ด - ด	- ด - ด

เฮา อยู่	ใน จึง	หลิน ไต
- ท - ด	- ท - ท	- ด - ม̀

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 2

หลำ เออ	โต๋ ไน่	ของ เปอ	เฮา ไก้	เฮ็ด นัง	ร้าน ขึ้น	ตา สู่	ตึก อาย
- ด - ด	- ม̀ - ฟ̀	- ม̀ - ม̀	- ฟ̀ - ม̀	- ฟ̀ - ม̀	- ฟ̀ - ด	- ม̀ - ท	- ด - ด

สูง จัน
- ท - ม̀

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 2

แหลด แต้	ปี อ่ำ	ป่อง สัง	นา สัง	วา ฝน	โห้ ลง	แต้ ตะ	แก้ สี
- ท - ท	- ด - ท	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ม̀ - ฟ̀	- ด - ด	- ม̀ - ฟ̀

ตี ตา	เย่า ยัง	อ่ำ ไป่	ไห่ เฮ็ด	ย่อย เป็น	ฮาง ลัน	กัน
- ม̀ - ฟ̀	- ด - ด	- ท - ท	- ด - ท	- ท - ท	- ท - ด	- - - ม̀

ทำนองขึ้นจากเพลงถั่วเน่า

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 1

แกง แทง	พัก ปั้ก	นอย กอ	กวย ฮู่	ปา ใส่	หือ ลอด	ลา ลา
- ด - ม̀	- ฟ̀ - ม̀	- ฟ̀ - ม̀	- ฟ̀ - ม̀	- ด - ท	- ด - ด	- ด - ม̀

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 1

แกง จ้า	พัก กุ่ด	กอ อ่ำ	ลอด อย่า	ไล ตี	ไน โถ่	เน่า ตั๊ก	เข้า ลอ
- ม̀ - ม̀	- ฟ̀ - ท	- ท - ด	- ด - ท	- ด - ม̀	- ฟ̀ - ท	- ด - ฟ̀	- ด - ด

ใส่ เอา	ให้ มี	ปา
- ท - ด	- ด - ด	- - - มำ

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 2

เผอ ยอด	โนย จำ	โตย น่ำ	พิ๊ด น่ำ	พาย น่ำ	พิ๊ด โข้	ทราย กอ	ยัง ใส่
- ด - มำ	- ฟ - มำ	- ฟ - มำ	- ฟ - มำ	- ฟ - ซำ	- ซำ - ฟ	- ฟ - ด	- ด - ม

หือ ลอด	ฮอม ปา
- ด - ท	- ด - มำ

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 2

น่ำ พิ๊ด	พู อ่อน	ใส่ หว่าน	ก่าน หญ่า	อ่อน สาว	น้อง เขา	กอ กว่า	จั๊ก เก็บ
- ฟ - ฟ	- มำ - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ฟ - มำ	- มำ - ด	- มำ - ฟ

ยอด โพย	ตน หมาก	โมง เส	เย่า มา	วัก ตาว	ใหญ่ กิน	เข้า ใน นา
- มำ - ฟ	- ด - ด	- ท - ท	- ฟ - ฟ	- ซำ - มำ	- ด - ท	ด ม ฟ มำ

ทำนองขึ้นจากเพลงจีสอง

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 1

ตวย	กว่า กู	สี่ หน้า	ผ่าย ปา	ตาง ไหล	ไหน กอ	ปอ จืน	แลง ป่าง
- - - มำ	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ร	- ด - ท	- ด - มำ	- ฟ - มำ	- ด - ท

ใส เฮิง
- ด - มำ

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 1

หลี	จ่อ ลอ	กี่จั้น	ผุ่ง ลุ่ม	จุม จ้า	เฮาลูก	ไตย แต่	เป็น เมิง
- - - ด	- ท - มำ	- ท - มำ	- ท - ด	- ฟ่ - ฟ่	- มำ - ร	- ด - ท	- ด - มำ

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 2

อัน	ไม้	ซัก ไม้	ตึง กอ	ตืน ออก	เป็น มา
- - - ด	- - - ฟ่	- ฟ่ - ฟ่	- ม - ร	- ด - ท	- ด - มำ

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 2

มี	เจ็ม ต้น	หมอก ต้น	หมาก เผอ	ตาก ไม้	ไถ่ ยอด	เฮว โหล่ง	จาม กา
- - - ฟ่	- ด - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ฟ่	- ท - ร	- ด - ท	- ด - มำ

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 3

แสง	และ	คำ ซ้ำ	ปอ ออก	ใน น้ำ	หลิน ไตย
- - - ด	- - - มำ	- ฟ่ - ฟ่	- ด - ท	- ร - ด	- ท - มำ

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 3

กิน	อ่ำ เย่า	อ่ำ เส็ง	เหมิน จ้า	เจอ หม่อ	เงิน แจด	ป๋างไฮ
- - - ด	- ท - ฟ่	- ท - ด	- ด - ฟ่	- ด - ท	- ร - ด	- ท - มำ

ทำนองขึ้นจากเพลงตะรอหมากเป้า

เพลงตะรอหมากเป้าในทำนองขึ้น 1 จะเป็นทำนองขึ้นทั้งวรรค ส่วนในทำนองขึ้น 2 ของแต่ละเที่ยวในแต่ละวรรคจะต่อด้วยทำนองถัดไปต่อกันจนจบวรรค

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 1

เจ้อ	ผุก ซอม	พัน เจ้อ	พัน หว่าน	หลี	ตอน	
- - - ฟ่	- ท - ด	- ร๋ - ฟ่	- ท - ซ	- - - ท	- - - ร๋	- - - ฟ่

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 1

จาด	เห่ เงื่น	เฮา ฮม	เซา อ่ำ	หนึ่ง	คอน
- - - ท	- ฟ - ท	- ร๋ - ด	- ร๋ - ซ	- - - ท	- - - ร

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 2

ปอ	เหื้อ	สาง วาง	
- - - ร๋	- - - ท	- ท - ร๋	- - - ฟ

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 2

เมิง	สึ่ง จึ้ง	ไตย เกา	ไฮ กู	หลาย ตาง
- - - ท	- ซ - ท	- ร๋ - ด	- ร๋ - ท	- ท - ร๋

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 3

เจม	กู	จาย ยิง	
- - - ท	- - - ท	- ด - ร๋	- - - ฟ

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 3

เคอ	ใหญ่ ใผ	ใผ่ กู	ตี กู	ตาง โหล่	แม ไป้	อ่อน	ทิง
- - - ด	- ซ - ด	- ซ - ท	- ท - ท	- ด - ซ	- ด - ท	- - - ท	- - - ร๋

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 4

เป็น	ตี	ซู เตี่ง	หา มอง		
- - - ท	- - - ด	- ด - ซ	- ท - ร	- - - -	- - - ฟ

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 4

หยำ	หยุ่ม ว่า	เฮา ไล	มา มัด	ตุม ให้	เป็น ต้น	ไตย แต่	แม
- - - ท	- ซ - ท	- ร๋ - ด	- ร๋ - ด	- ร๋ - ด	- ท - ท	- ท - ซ	- - - ด

เว็ก	เป็น ยอง		พอง เมอ	ญา กาบ	ป่าน วาน	เมิง ใหม่	เฮา ใส่
- - - ร๋	- ท - ร๋	- ฟ๋ - -	- ฟ๋ - ด	- ร๋ - ด	- ท - ท	- ท - ซ	- ท - ซ

ใจ ลอง	ตัง ฮู้	ตัง	หมอ		
- ท - ด	- ด - ร๋	- - - ท	- - - ซ	- - - -	- - - ฟ

ทำนองขึ้นจากเพลงล่องโคง

บทเพลงล่องโคงจะมีทำนองขึ้น 1 ที่ต่อมาจากทำนองตั้งก่อนหน้าซึ่งอยู่ในวรรคเดียวกัน และทำนองขึ้น 2 จะต่อด้วยทำนองถัดไปซึ่งอยู่ในวรรคเดียวกัน

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 1

เมา	ขึ้น เมา	ลอง ใน	แก สาม	โคง
- - - ม๋	- ร๋ - ม๋	- ร๋ - ร๋	- ร๋ - ท	- - - ม๋

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 1

เฮ๊ด เฮ๊ด	หา หา	วัน ป่าน	หือ อัน	ตั๊ก ปอ	กอบ ลอ	พ่า งาย	เยิง มัน
- ม๋ - ม๋	- ท - ม๋	- ม๋ - ท	- ท - ท	- ม๋ - ม๋	- ร๋ - ม๋	- ท - ม๋	- ท - ท

น้ำ ตก	ใส่ อุ๋ม	ปุง น้อ	
- ม๋ - ท	- ซ - ล	- ร๋ - ท	ล ซ - -

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 2

หือ	เย่า หือ	วาย
- - - ท	- ม๋ - ท	- - - ม๋

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 2

ปอ อัน	มอ ฮา	มา อื๊ด	มืด ตัน	งำ เงา	เอา เฮา	พิด พิด	ผน ผน
- ม๋ - ท	- ม๋ - ม๋	- ม๋ - ม๋	- ม๋ - ท	- ม๋ - ม๋	- ท - ม๋	- ม๋ - ม๋	- ท - ท

คน สน	ลอ แล	อ่ำ หัน	ลาย
- มำ - ท	- มำ - มำ	- ซ - ล	- รำ - -

ทำนองขึ้น 1 เที่ยวที่ 3

เคอ	จาด ป่าน	กั้น
- - - มำ	- ท - ท	- - - มำ

ทำนองขึ้น 2 เที่ยวที่ 3

ปอ ยัง	มี โต	มี ใจ	ใผ หือ	ตั๊ก กาง	ขุน ไหล	ตัง นาง	ลอง ตัง
- มำ - มำ	- มำ - ร	- มำ - ท	- ท - ท	- มำ - มำ	- ท - ท	- มำ - มำ	- รำ - มำ

ไหม้ ไฟ	หุ่บ เผา	โซน นั้น
- รำ - มำ	- ซ - ล	- รำ - ท

ทำนองลง

ทำนองลงเป็นทำนองสุดท้ายของโครงสร้างบทเพลงไทใหญ่ ซึ่งเป็นทำนองที่ต่อมาจากทำนองขึ้น ในบางเพลงทำนองลงจะแยกมาอยู่ในวรรคเดียว ได้แก่ เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงจีสอง บางเพลงจะอยู่ในวรรคเดียวกับทำนองขึ้น 2 อยู่ต่อจากทำนองขึ้น 2 ได้แก่ เพลงตะรอหมากเป้า เพลงหย่อนหย่อน และเพลงล่องโคง

ทำนองลงเพลงทาสี

ทำนองลงเที่ยวที่ 1

โก๊ย กา	ไฟ งา	ราย จึง	ไต จึง	ไทย ไน่	มัน เปิง	กัน แทง	อิ๊ด นึง
- มำ - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ท - ท	- ด - ท	- ด - ท

โกย แล	เฮา จั่ง	อยู่ กว่า	หา เล่ง	โต๋ ตน	คิง แล	ซิม ออม	แปง จอย
- ด - ท	- ด - ท	ล ซ - ฟ	- ท - ท	- ท - ด	- ด - ท	- ท - ท	- ท - ท

แฮง แหม่ง	ปั๋น ปา	ตัง นอง	ตัง หลัง	หมาง ปอก	มา กอ	เฮา โว่น	ปอ ขำ
- ท - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ล ซ ฟ	- ด - ท	- ด - ท	- ท ล ซ	- ฟ - ซ

เออ ไน่
- ฟ - ม

ทำนองลง เที่ยวที่ 2

กำ นั่น	ปัน โฮน	มอ วา	ปอ อาย	ฮา ไล	ญา แท่ง	กวาม หล่า	สร่า ใหญ่
- ด - ด	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ด	- ด - ด	- ท - ล	- ซ - ฟ

โห นา	เขา ซ้ำ	แน วา	ฝน นั้น	ต๊ก เย่า	ไม ซ้ำ	เต๋ แนด	ตา แท่ง
- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ด

เฮ็ด สัง	สี นั้น	สี นั้น	น่อ
- ท - ด	- ท - ล	- ซ - ฟ	- - - ม

ทำนองลงจากเพลงถั่วเน่า

ทำนองลงเที่ยวที่ 1

ญา แทง	ตาง ยอด	พัก ฮี่	พัก วา	พัก ห้า	พัก เหล่อ	หือ ลอด	ปา แทง
- มำ - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ล ซ ฟ	- ท - ด	- ท - ด

พัก เกอ	โถ่ เน่า	โหลง ไน่	กิน กู	เฮิน ไต้	เฮือน เหนือ	แต้ นอ
- ซ - ฟ	- ฟ - ซ	- ด - ท	- ล - ซ	- ฟ - ซ	- ฟ - ซ	- ฟ - ม

ทำนองลงเที่ยวที่ 2

กำ นั่น	ญา แทง	ตาง ยอด	ลาง ฮม	ตาง ลูก	พัก วา	พัก ญา	มี จุ่ง
- มำ - ฟ	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ท	- ด - ล	- ซ - ฟ

ของ เจ้า	ให้ เจ้า	นา ฮม	ปา เจ้า	เฮ็ด สน	หมาง ปอก	มา กอ	กิน ข้าว
- ท - ท	- ท - ท	- ด - ท	- ท - ด	- ซ - ฟ	- ท - ท	- ด - ท	- ท - ด

ใน แก	ลม ฝน	นั่น เน	นอ
- ท - ท	- ด - ล	- ซ - ฟ	- - - ม

ทำนองลงจากเพลงจีสอง

ทำนองลงเที่ยวที่ 1

เพิง	โตง	นา ม้า	วัว และ	กวาย แหล่	กิน เยอ	จอม กัน	กิน เยอ
- - - ท	- - - ด	- ด - ด	- ท - ล	- ซ - ฟ	- ซ - ด	- ซ - ฟ	- ซ - ล

จอม กัน	แต้ นอ
- ซ - ฟ	- ซ ฟ ม

ทำนองลงเที่ยวที่ 2

ปา	แทง ตัง	หม่อ เงิน	หม่อ คำ	ซ้ำ ลอ	แสง	หม่อ	เงิน หม่อ
- - - ท	- ด - ท	- ฟ - ท	- ฟ - ท	- ด - ซ	- - - ฟ	- - - ฟ	- ท - ฟ

คำ ซ้ำ	ลอ แสง	แต้ นอ
- ท - ด	- ซ - ฟ	- ซ - ม

ทำนองลงเที่ยวที่ 3

ไตย	ไล	มี ไว้	เจ็ม เมอ	ก่อน ก่อน	โจ	ปู่ หม่อน	อ๋อน ป้น
- - - ท	- - - ด	- ท - ด	- ท - ล	- ซ - ฟ	- - - ซ	- ฟ - ฟ	- ซ - ด

มา หึง	อ่อน ป้น	มา หึง	แต้ นอ
- ซ - ฟ	- ซ - ล	- ซ - ฟ	- ซ ฟ ม

ทำนองลงจากเพลงตะรอหมากเป้า

เพลงตะรอหมากเป้าจะมีทำนองลงที่บรรเลงต่อจากทำนองขึ้น 2 ซึ่งจะอยู่ภายในวรรคเดียวกันก่อนที่จะหมดวรรคเพลง

ทำนองลงเที่ยวที่ 1

ปอ ใหญ่	เปง เป็น	ตัง	กุ๋น		
- ด - ซ	- ด - ท	- - - ท	- - - ซ	- - - -	- - - ฟ

ทำนองลงเที่ยวที่ 2

ปอ	ให้	กั๊ด จืน	งิม เย็น		
- - - ฟ	- - - ด	- ด - ท	- ท - ซ	- - - -	- - - ฟ

ทำนองลงเที่ยวที่ 3

เป็น ปุน	พร โหลง		
- ท - ท	- ท - ซ	- - - -	- - - ฟ

ทำนองลงเที่ยวที่ 4

สี่	เปิง ลาด	มา ให้	เฮา และ	ฮา หมั้น	ตือ ต่อ	เมิง	จึ๋ง
- - - ซ	- ท - ด	- ร๋ - ด	- ร๋ - ด	- ร๋ - ท	- ด - ซ	- - - ร๋	- - - ท

กอน ขอ	เมิง จืน	กอน ขอ		
- ท - ซ	- ด - ท	- ท - ซ	- - - -	- - - ฟ

ทำนองลงจากเพลงหยอบหย่อน

เพลงหยอบหย่อนจะมีทำนองลงอยู่ในวรรคเดียวกันกับทำนอง ขึ้น 2 จะอยู่ต่อจากทำนองขึ้น 2 และมีทำนองลงช่วงท้ายของบทเพลงเป็นการหยิบยกทำนองจากเพลงล่องโคงมาใส่ไว้ท้ายเพลงเพื่อลงจบเพลง

ทำนองลงเที่ยวที่ 1

ปอ ส้น	ซิน สาน	เส่	เส่
- มำ - ด	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ล

ทำนองลงเที่ยวที่ 2

ยาม นา	วัน จ้าย	เจิน จำ	สุ่	ค่ำ
- ด - ล	- ท - ด	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ล

ทำนองลงเที่ยวที่ 3

ตบ ห่น	ปัน โอน	จ่อง	จ่อง
- มำ - ด	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ฟ

ทำนองลงเที่ยวที่ 4

เขา ปาย	แม็บ ซ่อน	ใน หิน	เงิบ	ปึง
- ด - ล	- มำ - ด	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ล

ทำนองลงเที่ยวที่ 5

โก๋ เปี้น	มา เต้อ	ญา โห	เขต	อ่อน
- ด - ด	- ท - ล	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ฟ

ทำนองลงเที่ยวที่ 6

นอน มอย	ลั๊บ ตา	ถ่อม	เปิน
- ด - ท	- ล - ล	- - - ฟ	- - - ฟ

ทำนองลงเที่ยวที่ 7

ลง ลับ	ตน สัน	ป่า	แปก
- ด - ด	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ฟ

ทำนองลงเที่ยวที่ 8

นก	เกี่ยว หุ้น	ส่อ นอน	นัน	ปัน กัน	ข่าม	แขก
- - - ฟ	- ด - ฟ	- ด - มˆ	- - - ฟ	- ด - ท	- - - ล	- - - ล

กำ ไน่	เฮา ก่อ	หลี นุง	ซุบ เสื้อ	โค เย่า	คืน ปอก	หา เฮิน
- ฟ - มˆ	- ฟ - ฟ	- มˆ - ฟ	- มˆ - ฟ	- ฟ - ด	- มˆ - ฟ	- ด - ท

จาย สาม	จาย ลน	กน หงาน	จุม เฮา	ยาง คาว	ป่อย ตีน	เจิน ยิ๊บ	ข้อ มือ	กัน อุ่บ
- ฟ - ด	- ฟ - ฟ	- ฟ - ด	- ฟ - ฟ	- มˆ - ฟ	- ท - ด	- มˆ - ท	- ท - ด	- ท - ล

ม่น โข	โห้น ปั๊น	จ่อง โข	โห้น ปั๊น	จ่อง
- ฟ - ล	- ด - ท	- ล - ท	- ล - ท	- - - ล

ทำนองลงเพลงล่องโคง

เพลงล่องคงมีทำนองลงที่บรรเลงต่อจากทำนองขึ้น 2 และอยู่ในวรรคเดียวกัน บรรเลงต่อกันจนจบวรรค และดนตรีบรรเลงรับ

ทำนองลงเที่ยวที่ 1

ของ กน	มัน โห้	นาน เต็ม	ขอบ ตาย	ปั๋น ให้	เป็น ลอง	ตัง ไหม้	เปียว มุก
- ซ - ล	- ท - รˆ	- ท - ซ	- ม - ซ	- ซ - ซ	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ซ

ไฟ	หุบ
- ล - -	- - - ม

ทำนองลงเที่ยวที่ 2

ขี	และ ตัง	หลี อ่ำ	แจง ขึง	แท่ง ซน	มุก ไฟ	ไหม้ เผา	ห้าง นาน
- - - ซ	- ล - ล	- ซ - ม	- ซ - ล	- ล - รˆ	- ซ - ล	- ซ - ม	- ซ - ล

หมอด
- - - ม

ทำนองลงเที่ยวที่ 3

ตั๊ก ไล	ทบ โต	อ่ำ กาด		ปอ ไป่	หู้ ป่อง	หว่อง สาย	เส้น ตาง
- ท - ล	- ท - ม	- ซ - ล	- - - -	- ท - ซ	- ท - ซ	- ซ - ท	- ล - ท

พรา เจ้า	ฮอ ขุย	หมอก ลาด	ตืน กาด	เอา ลุด	ฮาม	เป่า
- ล - ท	- ซ - ม	- ม - ซ	- ล - ซ	- ม - ซ	- ล - -	- - - ม

โดยมีรูปแบบการบรรเลงหลัก ๆ วนซ้ำไปมาดังแผนภูมิต่อไปนี้

รูปแบบโครงสร้างเพลงแบบที่ 1

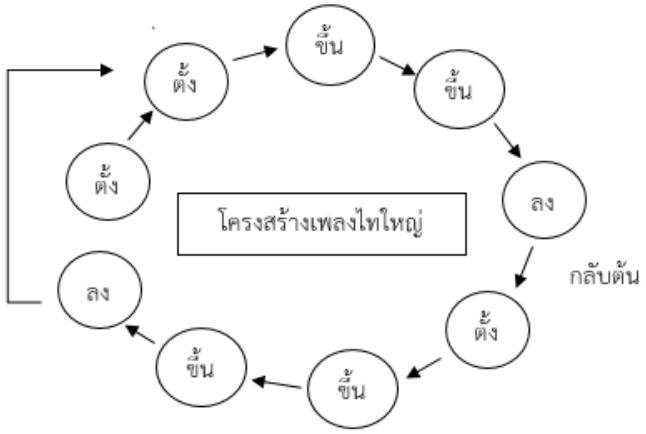

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างหลักของเพลงทาสี ถั่วเน่า และจีสอง

หลักในการบรรเลงจะเรียงลำดับดังแผนภูมิข้างต้น คือ เริ่มที่ทำนองตั้ง ต่อด้วยทำนองขึ้น และจบด้วยทำนองลง เมื่อจะบรรเลงขึ้นรอบใหม่ก็จะเริ่มที่ทำนองตั้ง ทำนองขึ้น และทำนองลงตามลำดับ

โครงสร้างหลักของเพลงไทใหญ่ส่วนใหญ่จะเริ่มที่ทำนองตั้ง ซึ่งจะมี 1 หรือ 2 ทำนองตั้งก็ได้ ขึ้นอยู่กับผู้ประพันธ์เพลง เพื่อเป็นการแสดงทักษะความสามารถในการประพันธ์คำร้องให้มี

ความสละสลวย เนื่องจากทำนองตั้ง 1 และทำนองตั้ง 2 จะต้องมีคำร้องที่สัมผัสกัน ทำนองต่อไปคือทำนองขึ้น ซึ่งทำนองขึ้น จะต้องมี 2 ครั้ง คือ ทำนองขึ้น 1 และทำนองขึ้น 2 และจบด้วยทำนองลง ทั้งหมดรวมเป็นจบ 1 เที่ยว การบรรเลงตั้งแต่ในรอบที่ 2 เป็นต้นไป จะต้องเริ่มทำนองตั้งใหม่ แต่ในเที่ยวที่ 2 ทำนองตั้งจะมีแค่ครั้งเดียว แล้วไปทำนองขึ้น 2 ครั้ง และจบที่ทำนองลง เพลงที่มีโครงสร้างนี้ ได้แก่ เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า และเพลงจีสอง

รูปแบบโครงสร้างเพลงแบบที่ 2

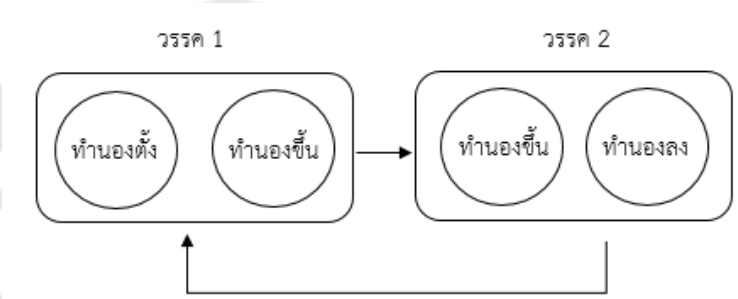

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างเพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง

รูปแบบทำนองเพลงที่ 2 นี้จะแบ่งเป็น 2 วรรค มีดนตรีบรรเลงรับทุกวรรค โดยโครงสร้างเพลงจะเริ่มที่ทำนองตั้ง และต่อด้วยทำนองขึ้น โดยร้องต่อกัน รวมกันจบเป็น 1 วรรค ดนตรีบรรเลงรับและต่อด้วยทำนองขึ้น ต่อด้วยทำนองลงติดต่อกัน เป็นวรรค 2 และมีดนตรีบรรเลงรับ ทั้งหมด 2 วรรค เป็นการบรรเลงครบโครงสร้างเพลง 1 เที่ยว หากกลับต้นก็จะกลับไปทำนองในวรรคที่ 1 และ 2 ต่อไป ตามลำดับดับ เพลงที่มีโครงสร้างแบบนี้ ได้แก่ เพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง

รูปแบบโครงสร้างเพลงแบบที่ 3

ภาพประกอบ 3 โครวงสร้างเพลงหยอบหย่อน

รูปแบบทำนองที่ 3 จะไม่มีทำนองขึ้น จะประกอบไปด้วยทำนองตั้ง และทำนองลงเท่านั้น โดยการ ร้องทำนองตั้ง 1,2 และต่อด้วยทำนองลง ติดต่อกัน แล้วดนตรีจึงบรรเลงรับหลังจากจบทำนองลง รูปแบบทำนองนี้จะบรรเลงเพลง 1 วรรค ถือว่าครบโครงสร้างเพลง บทเพลงที่มีโครงสร้างนี้ได้แก่ เพลงหยอบหย่อน

จังหวะของเพลงไทยใหญ่จะแบ่งเป็น 2 จังหวะ คือเพลงจังหวะ จี 1 และเพลงจังหวะ จี 2 จังหวะจี 1 คือการบรรเลงเพลงโดยจะมีจังหวะตบท้ายของแต่ละวรรคเพลง แต่ในทำนองเพลงไม่มีจังหวะกำกับ ส่วนเพลงที่ใช้จังหวะ จี 2 จะมีจังหวะเคาะตามทำนองเพลงระหว่างการบรรเลง โดยจะเรียกง่าย ๆ ว่า จังหวะ จี 1 เป็นจังหวะช้า และจังหวะ จี 2 จะเป็นจังหวะเร็ว

2.2 บันไดเสียง วิเคราะห์บันไดเสียงของแต่ละบทเพลง

บันไดเสียงในแต่ละบทเพลงไทใหญ่มีบันไดเสียงเดียวทั้งเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงภายในบทเพลง บันไดเสียงที่พบมีดังนี้ บันไดเสียง มี ได้แก่เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า และเพลงจีสอง

ตัวอย่างทำนองจากเพลงทาสี

เจอ ปี	ลอ น้อง	หมาง ก้อ	เต๋ วา	เฮ็ด เจิ้ง	ไหน กวา	มี ลูก	หญิง ลูก
- ฟ - ม	- ม - ฟ	- ด - ฟ	- ม - ฟ	- ฟ - ฟ	- ด - ม	- ฟ - ม	- ฟ - ม

จาย กอ	เขา กั๊ด	ฮัด แข่น	ถึง ฮอด	เมิง ไทย
- ฟ - ด	- ฟ - ฟ	- ด - ท	- ท - ท	- ด - ม

ตัวอย่างทำนองจากเพลงถั่วเน่า

แกง แทง	พัก ปั๊ก	นอย กอ	กวย ฮู่	ปา ใส่	หือ ลอด	ลา ลา
- ด - มำ	- ฟำ - มำ	- ฟำ - มำ	- ฟำ - มำ	- ด - ท	- ด - ด	- ด - มำ

ตัวอย่างทำนองจากเพลงจีสอง

มี	เจ็ม ต้น	หมอก ต้น	หมาก เผอ	ตาก ไม้	ไถ่ ยอด	เฮว โหล่ง	จาม กา
- - - ฟำ	- ด - ด	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ฟำ	- ท - ร	- ด - ท	- ด - มำ

บันไดเสียง ที ได้แก่เพลงตะรอหมากเป้า

ตัวอย่างทำนองจากเพลงตะรอหมากเป้า

วาน	อยู่ กู่	นอน ฮม	กอน ให้	มี หมุน	ปอ	เหื้อ	สาง วาง	
- - - รำ	- ด - ด	- ซำ - ฟำ	- ฟำ - รำ	- รำ - ด	- - - รำ	- - - ท	- ท - รำ	- - - ฟำ

บันไดเสียง ลา ได้แก่เพลงหยอบหย่อน

ตัวอย่างทำนองจากเพลงหยอบหย่อน

กน	อาบ น้ำ	จอม ตา	ปา ก้อ	โอย หนำ	อ่ำ	เก่	ยาม นา
- - - ฟำ	- ด - ฟำ	- ฟำ - มำ	- ฟำ - ด	- มำ - ท	- - - ล	- - - ล	- ด - ล

วัน จ้าย	เจิน จำ	สุ่	ค่ำ
- ท - ด	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ล

บันไดเสียง ซอล ได้แก่เพลงล่องโคง

ตัวอย่างทำนองจากเพลงล่องโคง

เฮ๊ด เฮ๊ด	หา หา	วัน ป่าน	หือ อัน	ตั๊ก ปอ	กอบ ลอ	พ่า งาย	เยิง มัน
- มำ - มำ	- ท - มำ	- มำ - ท	- ท - ท	- มำ - มำ	- รำ - มำ	- ท - มำ	- ท - ท

น้ำ ตก	ใส่ อุ่ม	ปุง น้อ		ของ กน	มัน โห้	นาน เต็ม	ขอบ ตาย
- ม̀ - ท	- ซ - ล	- ร̀ - ท	ล ซ - -	- ซ - ล	- ท - ร̀	- ท - ซ	- ม - ซ

ปั๋น ให้	เป็น ลอง	ตัง ไหม้	เปียว มุก	ไฟ	หุบ
- ซ - ซ	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ซ	- ล - -	- - - ม

2.3 รูปแบบการประพันธ์เนื้อร้อง วิเคราะห์โครงสร้างในการประพันธ์คำร้อง

รูปแบบของคำร้องในแต่ละบทเพลงจะไม่ได้กำหนดจำนวนคำ หรือจำนวนพยางค์ แต่จะให้ความสำคัญที่คำสุดท้ายของประโยคจะต้องสัมผัสกับคำสุดท้ายของประโยคถัดไป เช่น เนื้อร้องในทำนองตั้ง หากในเพลงมีทำนองตั้ง 2 ครั้ง คำสุดท้ายของทำนองจะต้องสัมผัสกัน ระหว่างทำนองตั้ง 1 และตั้ง 2 ในทำนองขึ้นก็เช่นกัน คำสุดท้ายของทำนองขึ้น 1 จะสัมผัสกับคำสุดท้ายของทำนองขึ้น 2 ได้แก่เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงจีสอง ในเพลงหยอบหย่อนคำสุดท้ายของทำนองลงจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของทำนองตั้งในวรรคถัดไป ส่วนในบทเพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง รูปแบบในการสัมผัสคำร้องคือคำสุดท้ายในทำนองขึ้น 1 และทำนองขึ้น 2 จะสัมผัสกัน ส่วนในทำนองลง คำสุดท้ายของทำนองลงจะสัมผัสกับคำสุดท้ายในทำนองตั้งในวรรคถัดไป

ในบางบทเพลงจะมีสัมผัสเกี่ยงโยง

ตัวอย่างทำนองตั้งจากเพลงทาสีทำนองตั้ง 1 และตั้ง 2

ทำนองตั้ง 1

เฮา ไน่	เขา เป็น	ไตย เซา	เมิง ไก๋	ติน ไป๋	จอม กุง	เข้า มา	ตี กุง เทพ

เมิง กอก	เฮ็ด สร้าง	ตา สี

ทำนองตั้ง 2

ก้อม ปอ	ไล่ เส	กา จาง	เงิน ฮ่อย	ลอ ปาก	ทาม หาบ	ตาก แห ลด	ขึ้น จ๊อม

เติก เฮิน	จั้น ซิบ	และ ยิ๊บ	แท่ง ปุง	โห้ม แปรง	ลาก ตาก	ใส่ คืน	ค่ำ วัน ปี

จากคำร้องทำนองตั้ง 1 และตั้ง 2 ในเพลงทาสี คำสุดท้ายของตั้ง 1 คือ “ตา สี” และคำสุดท้ายของทำนองตั้ง 2 คือ “ค่ำ วัน ปี” คำว่า “สี” สัมผัสกับคำว่า “ปี”

ตัวอย่างทำนองตั้งจากเพลงถั่วเน่าทำนองขึ้น 1 และขึ้น 2

ทำนองขึ้น 1

แกง แทง	พัก ปั๊ก	นอย กอ	กวย ฮู่	ปา ใส่	หือ ลอด	ลา ลา

ทำนองขึ้น 2

แกง จ้า	พัก กุ่ด	กอ อ่ำ	ลอด อย่า	ไล ตี	ไน โถ่	เน่า ตั๊ก	เข้า ลอ

ใส่ เอา	ให้ มี	ปา

จากคำร้องทำนองขึ้น 1 และขึ้น 2 ในเพลงถั่วเน่า คำสุดท้ายของขึ้น 1 คือ “ลา ลา” และคำสุดท้ายของทำนองตั้ง 2 คือ “ปา” คำว่า “ลา” สัมผัสกับคำว่า “ปา”

ตัวอย่างทำนองตั้งจากเพลงจีสองทำนองขึ้น 1 และขึ้น 2

ทำนองขึ้น 1

ตวย	กว่า กู	สี่ หน้า	ผ่าย ปา	ตาง ไหล	ไหน กอ	ปอ จืน	แลง ป่าง

ใส เฮิง

ทำนองขึ้น 2

หลี	จ่อ ลอ	กี่จั้น	ผุ่ง ลุ่ม	จุม จ้า	เฮาลูก	ไตย แต่	เป็น เมิง

จากคำร้องทำนองขึ้น 1 และขึ้น 2 ในเพลงจีสอง คำสุดท้ายของขึ้น 1 คือ “ใส เฮิง” และคำสุดท้ายของทำนองตั้ง 2 คือ “เป็น เมิง” คำว่า “เฮิง” สัมผัสกับคำว่า “เมิง”

ตัวอย่างทำนองตั้งจากเพลงหยอบหย่อน ทำนองลง และทำนองตั้งในวรรคถัดไป

ทำนองลงเที่ยวที่ 3

ตบ ห่น	ปัน โอน	จ่อง	จ่อง
- มำ - ด	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ฟ

ทำนองตั้งวรรคที่ 5

ป่า	จาด ผาด	ผุง โพ่ง	พาย ลุ่ม	ลาย ตา	แอ่ว	หย่อง
- - - ฟ	- ด - ด	- มำ - ฟ	- มำ - ด	- ท - ล	- - - ฟ	- - - ฟ

จากคำร้องทำนองลงเที่ยวที่ 3 และทำนองตั้งที่ 5 ในเพลงหยอบหย่อน คำสุดท้ายของทำนองลง คือ “จ่อง” และคำสุดท้ายของทำนองตั้ง 5 คือ “หย่อง” คำว่า “จ่อง” สัมผัสกับคำว่า “หย่อง”

สำหรับเพลงตะรอหมากเป้า จะมีการเชื่อคำสัมผัสระหว่างทำนองขึ้นกับทำนองขึ้น ทำนองตั้งกับทำนองลง คำท้ายของทำนองขึ้นจากเพลงตะรอหมากเป้าจะสัมผัสกัน และทำนองลงในแต่ละทำนอง คำสุดท้ายของทำนองลงของวรรคก่อนหน้าจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของทำนองตั้งที่บรรเลงต่อในวรรคถัดไป

ตัวอย่างทำนองตั้งจากเพลงตะรอหมากเป้าทำนองขึ้น 1 และขึ้น 2

ทำนองขึ้น 1

ปอ	เหื้อ	สาง วาง

ทำนองขึ้น 2

เมิง	สิ่ง จิ้ง	ไตย เกา	ไฮ กู	หลาย ตาง

จากคำร้องทำนองขึ้น 1 และขึ้น 2 ในเพลงตะรอหมากเป้า คำสุดท้ายของขึ้น 1 คือ “วาง” และคำสุดท้ายของทำนองตั้ง 2 คือ “ตาง” คำว่า “วาง” สัมผัสกับคำว่า “ตาง”

ตัวอย่างทำนองตั้งจากเพลงตะรอหมากเป้าในทำนองลงวรรคก่อนหน้า และทำนองตั้งในวรรคถัดไป

ทำนองลง

ปอ	ให้	กั๊ด จืน	งิม เย็น

ทำนองตั้งในวรรคถัดไป

ฝึ้ง	เก่า ฝึ้ง	ใหม่ สอน	ใส่ ให้	ปอ เป็น

จากคำร้องทำนองลงและทำนองตั้งในวรรคถัดไป ในเพลงตะรอหมากเป้าคำสุดท้ายทำนองลง คือ “เย็น” และคำสุดท้ายของทำนองตั้งถัดไป คือ “เป็น” คำว่า “เย็น” สัมผัสกับคำว่า “เป็น”

ตัวอย่างทำนองขึ้น 1 และขึ้น 2 จากเพลงล่องโคง

ทำนองขึ้น 1

หือ	เย่า หือ	วาย
- - - ท	- ṁ - ท	- - - ṁ

ทำนองขึ้น 2

ปอ อัน	มอ ฮา	มา อื๊ด	มืด ตัน	งำ เงา	เอา เฮา	พิด พิด	ผน ผน
- ṁ - ท	- ṁ - ṁ	- ṁ - ṁ	- ṁ - ท	- ṁ - ṁ	- ท - ṁ	- ṁ - ṁ	- ท - ท

คน สน	ลอ แล	อ่ำ หัน	ลาย
- ṁ - ท	- ṁ - ṁ	- ซ - ล	- ร̀ - -

จากคำร้องทำนองขึ้น 1 และขึ้น 2 ในเพลงล่องโคง คำสุดท้ายของขึ้น 1 คือ “วาย” และคำสุดท้ายของทำนองขึ้น 2 คือ “ลาย” คำว่า “วาย” สัมผัสกับคำว่า “ลาย”

ตัวอย่างทำนองตั้งจากเพลงล่องโคงในทำนองลงวรรคก่อนหน้า และทำนองตั้งในวรรคถัดไป

ทำนองลง

ของ กน	มัน โห้	นาน เต็ม	ขอบ ตาย	ปั๋น ให้	เป็น ลอง	ตัง ไหม้	เปียว มุก
- ซ - ล	- ท - ร̀	- ท - ซ	- ม - ซ	- ซ - ซ	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ซ

ไฟ	หุบ
- ล - -	- - - ม

ทำนองตั้งในวรรคถัดไป

ใจ เหลิด	ไหม้ ตอ	ส้า ก่ำ	เส้า เอา	เจ้า มัน	ไล เจ็บ	ยอน แผว	แก อ๊อก
- ร̊ - ม̊	- ท - ร̊	- ม̊ - ท	- ร̊ - ท	- ร̊ - ม̊	- ร̊ - ม̊	- ม̊ - ท	- ร̊ - ท

หลุบ
- - ล ซ

จากคำร้องทำนองลงและทำนองตั้งในวรรคถัดไป ในเพลงล่องโคง คำสุดท้ายทำนองลง คือ “หุบ” และคำสุดท้ายของทำนองตั้งถัดไป คือ “หลุบ” คำว่า “หุบ” สัมผัสกับคำว่า “หลุบ”

รูปแบบคำประพันธ์ของเพลงทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงจีสอง

กรณีที่เป็นการบรรเพลงในรอบแรก บางเพลงที่มีทำนองตั้ง 2 ครั้ง จะมีรูปแบบดังนี้

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างคำประพันธ์ของเพลงทาสี ถั่วเน่า (เฉพาะเที่ยวที่ 1)

กรณีที่ในเพลงมีทำนองตั้ง 1 ครั้ง จะมีรูปแบบดังนี้

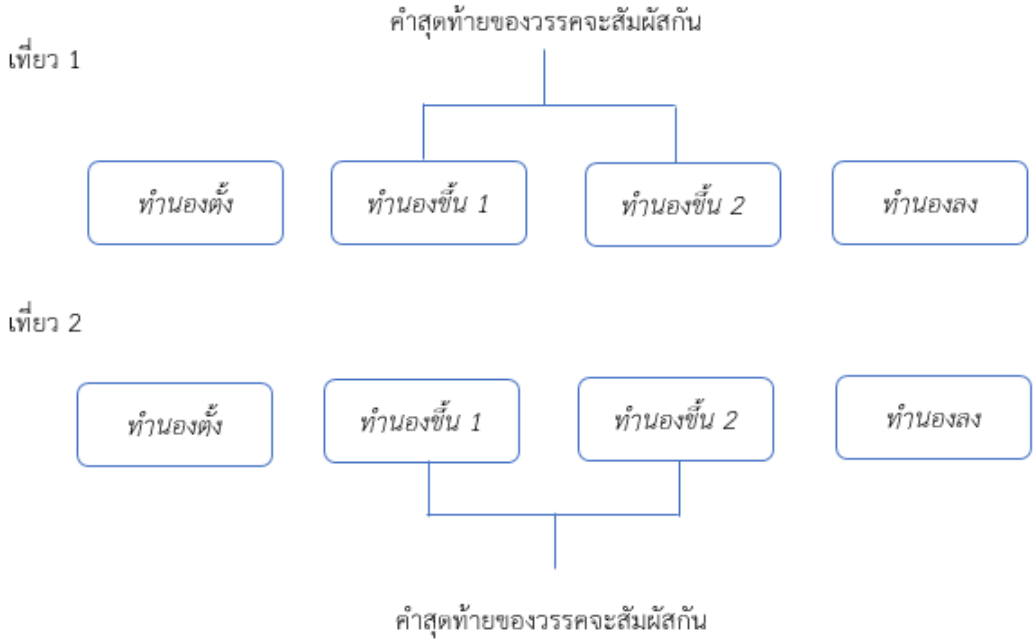

ภาพประกอบ 5 โครงสร้างคำประพันธ์ของเพลงทาสี ถั่วเน่า และจีสอง

คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงทาสี

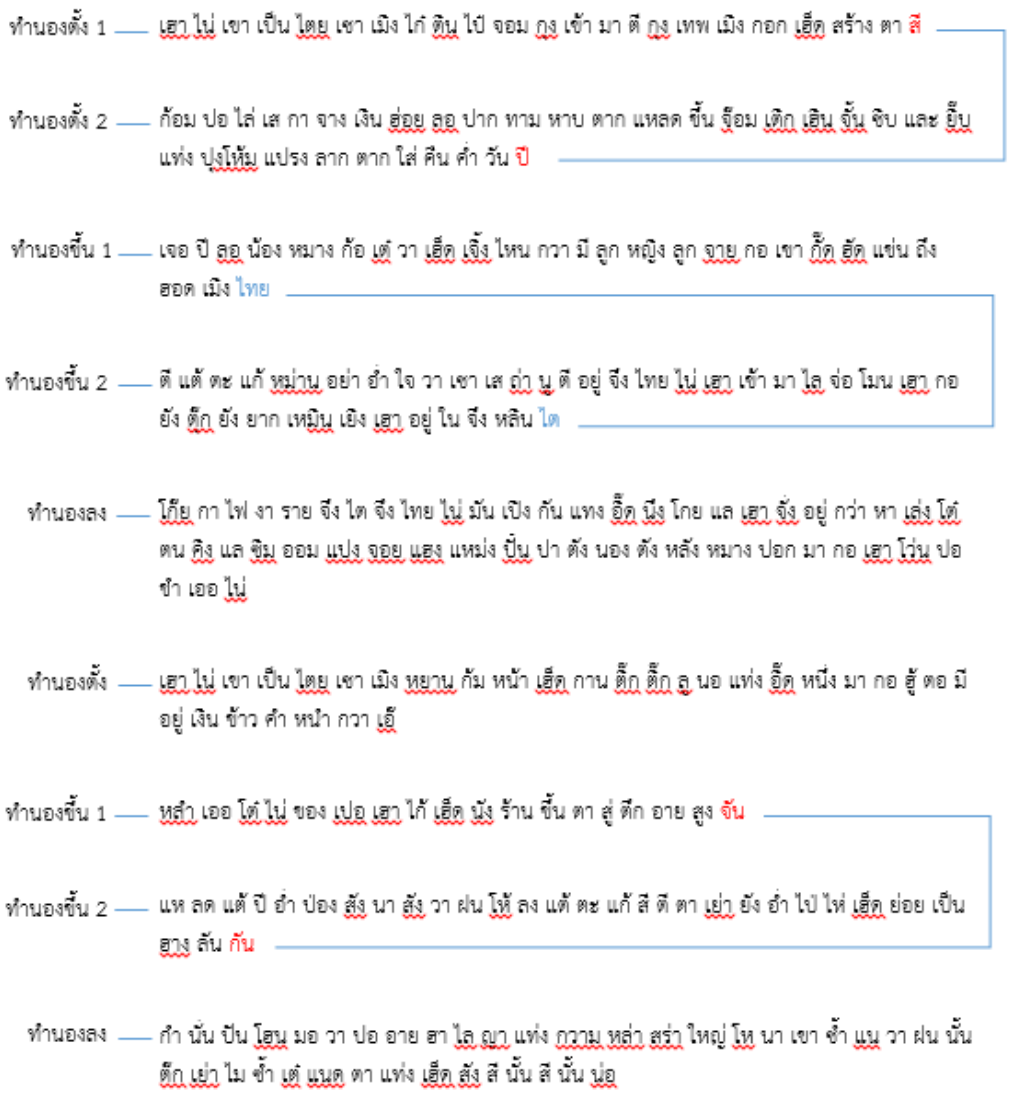

ภาพประกอบ 6 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงทาสี

คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงถั่วเน่า

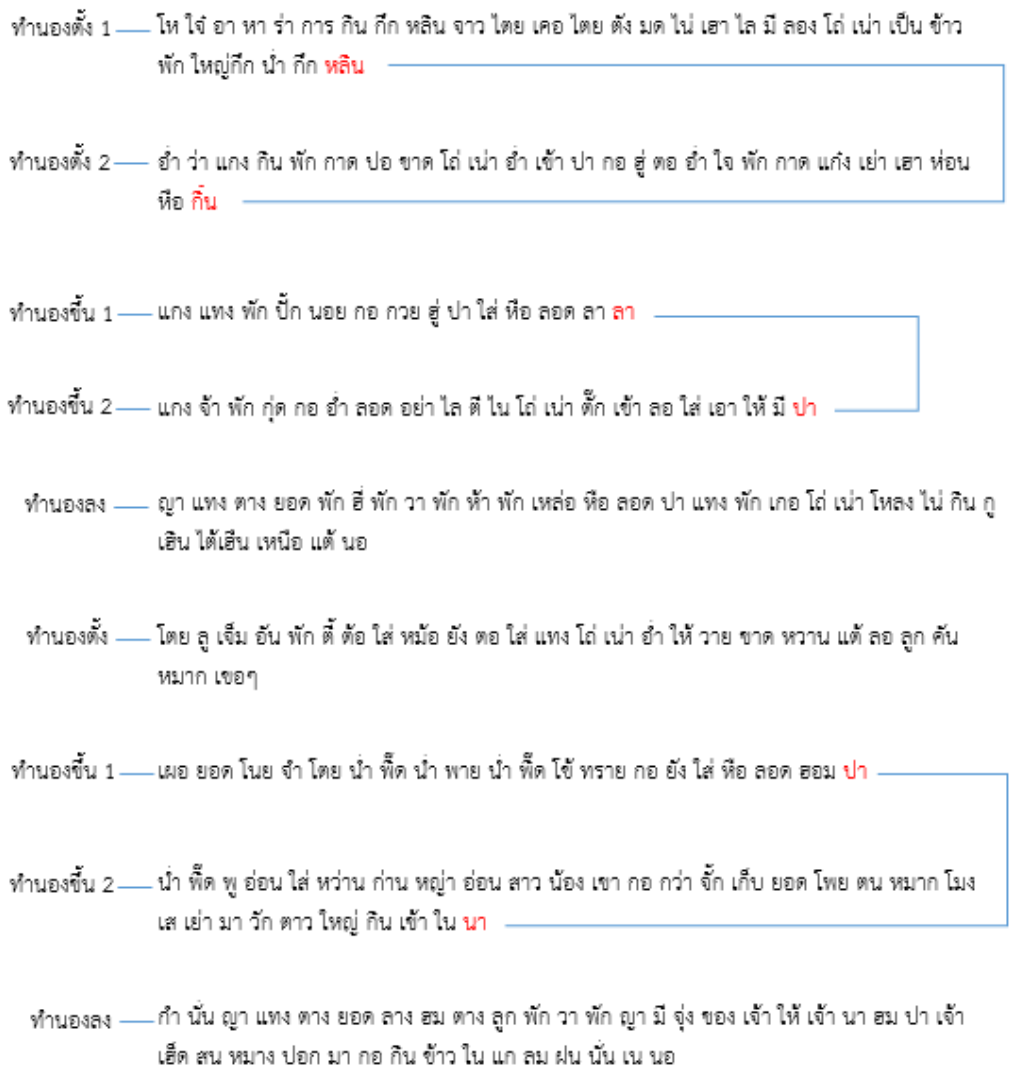

ภาพประกอบ 7 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงถั่วเน่า

คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงจีสอง

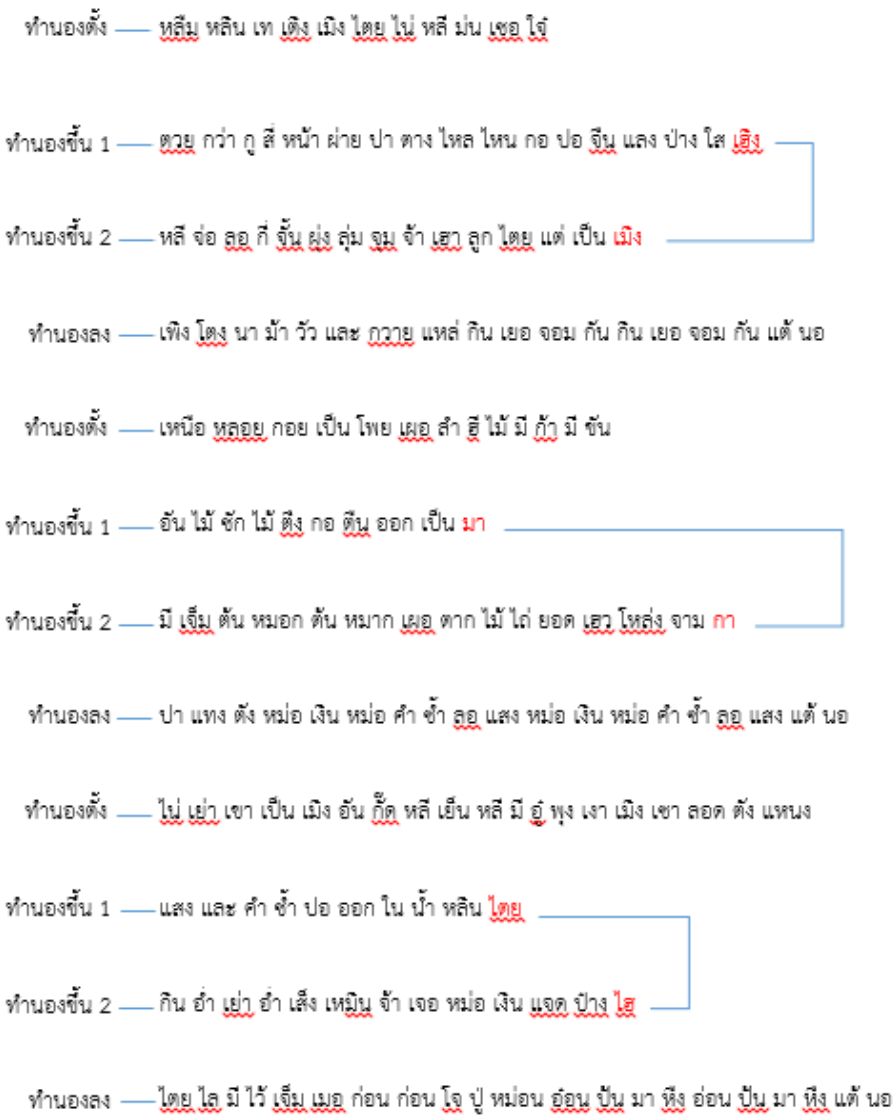

ภาพประกอบ 8 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงจีสอง

รูปแบบคำประพันธ์ของเพลงหยอบหย่อน

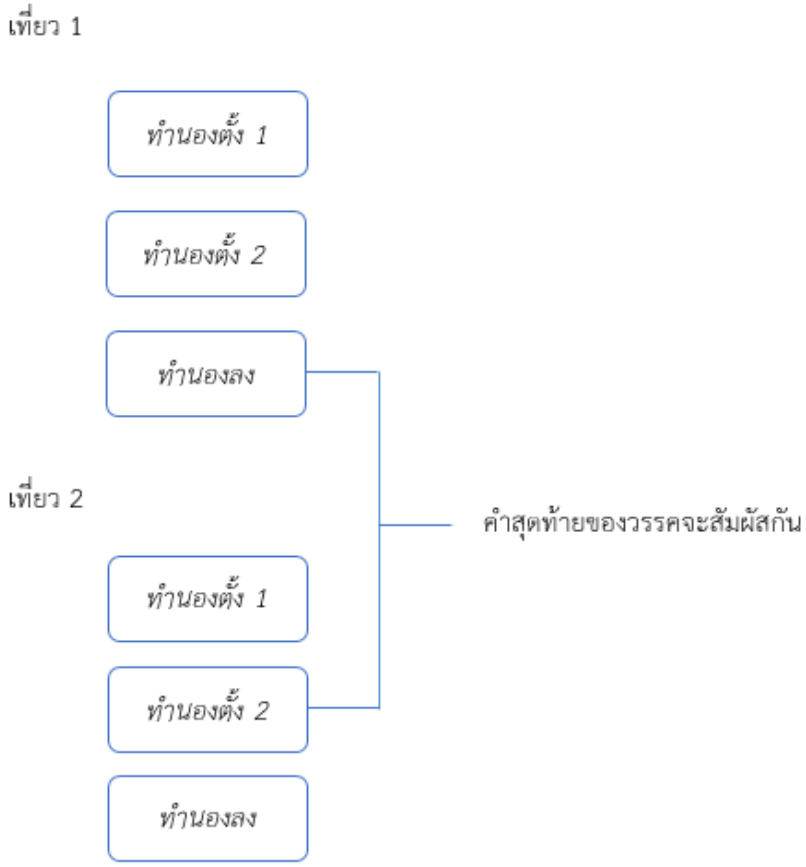

ภาพประกอบ 9 โครงสร้างคำประพันธ์ของเพลงหยอบหย่อน

คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงหยอบหย่อน

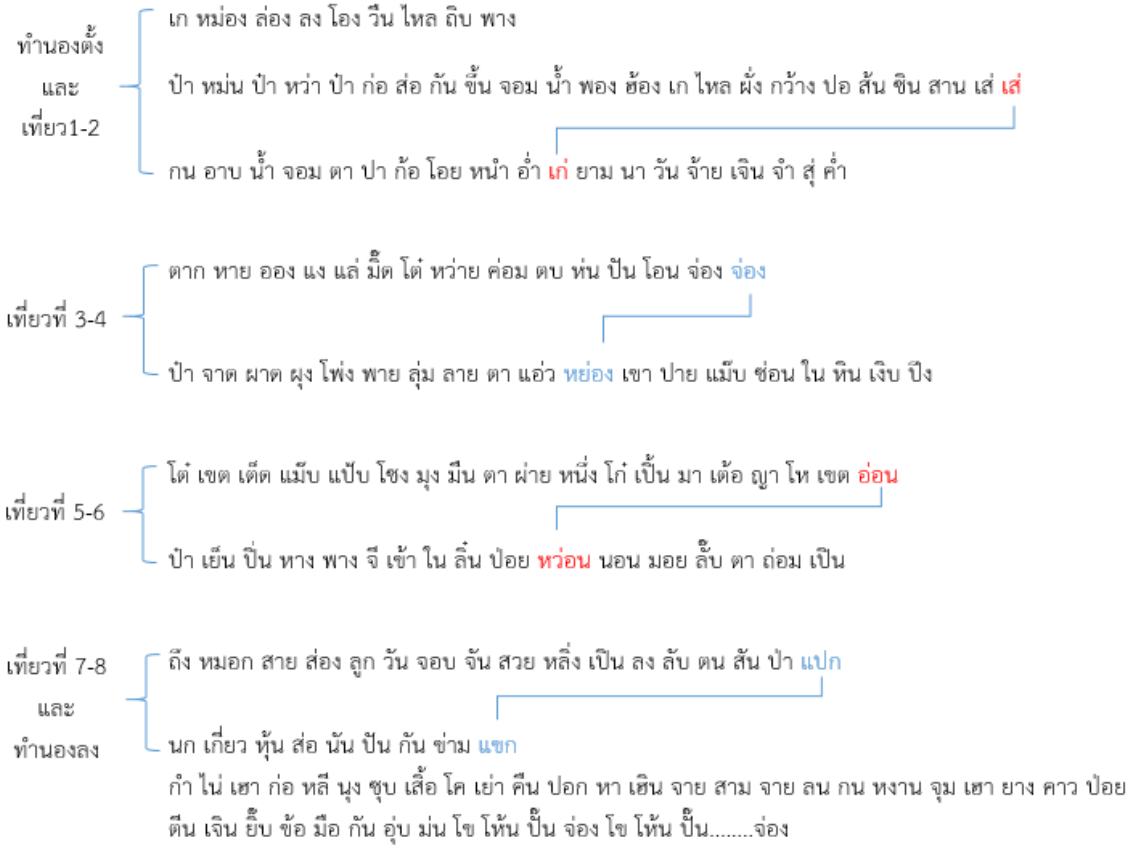

ภาพประกอบ 10 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงหยอบหย่อน

รูปแบบคำประพันธ์ของเพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง

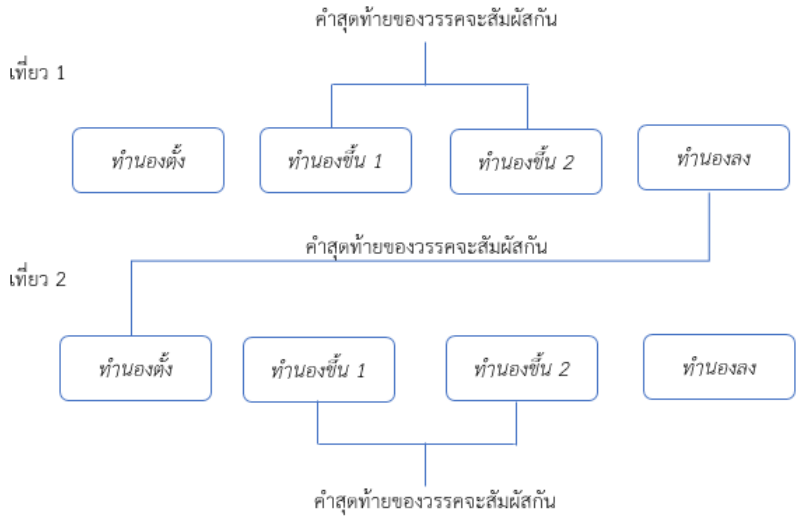

ภาพประกอบ 11 โครงสร้างคำประพันธ์ของเพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง

คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงตะรอหมากเป้า

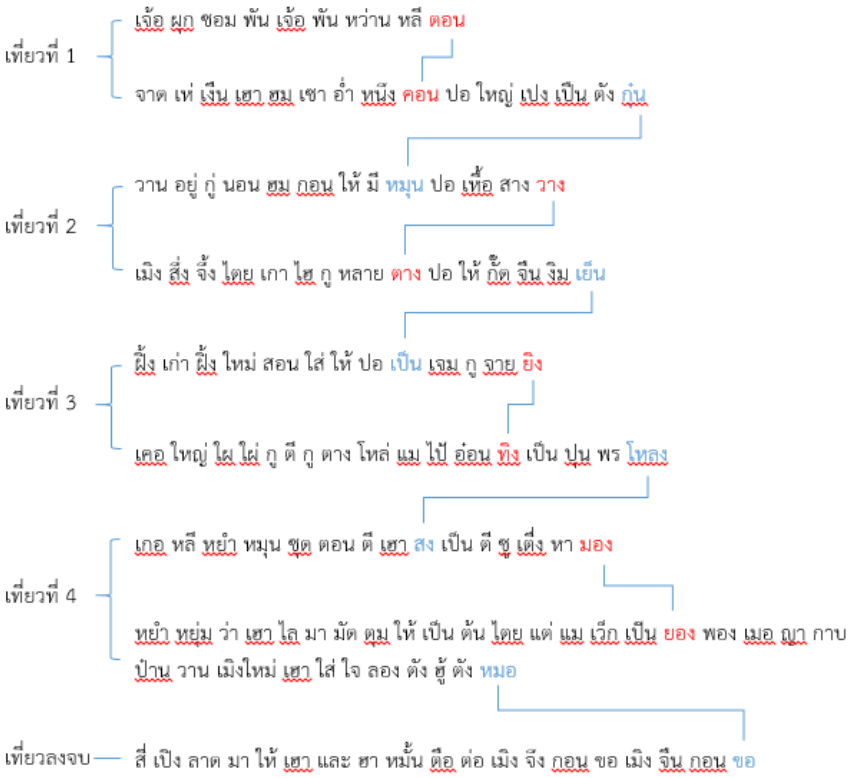

ภาพประกอบ 12 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงตะรอหมากเป้า

คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงล่องโคง

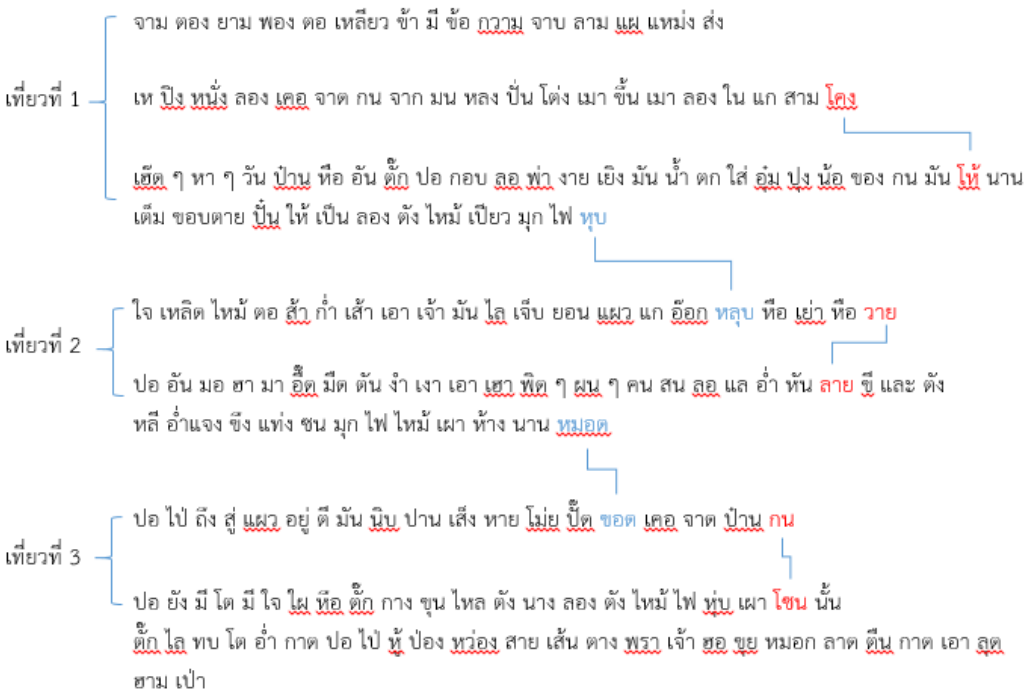

ภาพประกอบ 13 คำสัมผัสที่ปรากฏในเพลงล่องโคง

บทเพลงทั้ง 6 เพลงของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ แบ่งได้เป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ และเพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาจากครูดนตรีไทใหญ่ในรัฐฉาน ดังนี้ เพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ ได้แก่เพลงทาสี และเพลงถั่วเน่า เพลงที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูดนตรีไทใหญ่จากรัฐฉานได้แก่ เพลงจีสอง เพลงตะรอหมากเป้า เพลงหยอบหย่อน และเพลงล่องโคง ทั้งเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่และเพลงที่ได้รับถ่ายทอดมาของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ เป็นส่วนหนึ่งในสัมภาระทางวัฒนธรรมของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ที่ได้เรียนรู้และซึมซับมาตั้งแต่ยังอาศัยอยู่ที่รัฐฉานในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

จากแนวคิดเรื่องสัมภาระทางวัฒนธรรม ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ เป็นผู้ที่เติบโตในรัฐฉาน ได้ถูกปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และมีความเข้าใจวัฒนธรรมไทใหญ่ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากคนไทใหญ่รุ่นเก่าที่มีประสบการณ์จากเหตุการณ์ความไม่สงบในประเทศโดยตรง เมื่อครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ได้ย้ายเข้ามาในเมืองไทย และอยู่ในชุมชนไทใหญ่ในประเทศไทย ได้นำสัมภาระทางวัฒนธรรมของตนเองเพิ่มเติมให้กับสัมภาระทางวัฒนธรรมในสังคมไทใหญ่ในประเทศไทยที่บางส่วนขาด

หายไป โดยนำองค์ความรู้ในวิชาดนตรีไทใหญ่มาสอนให้กับชุมชน และได้แฝงการปลูกฝัง ความเชื่อ วัฒนธรรมชาติพันธุ์ ไว้ในบทเพลงต่าง ๆ ที่ได้ถ่ายทอดให้กับชุมชนไทใหญ่

จากการศึกษาของ กฤษฎา ดาวเรือง ได้ศึกษาเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางดนตรีของชาวไทใหญ่ : จากรัฐฉานสู่กรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงดังนี้ การศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางดนตรี ได้ศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทใหญ่ในปี 2551 ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่ามีเพียงวัฒนธรรมการตีกลองก้นยาวเพียงอย่างเดียว และมิได้คำนึงถึงความถูกต้องทางดนตรีเนื่องจากมิได้เรียนทางดนตรีโดยตรงเพียงแต่เคยเห็น แล้วนำมาปฏิบัติตาม แต่ในปัจจุบันชาวไทใหญ่ได้มีวัฒนธรรมทางดนตรีที่มากขึ้น ยังมีวงจ้าดไต(วงดนตรีไทใหญ่) การเฮ็ดกวาม(การขับร้อง) จากนักดนตรีไทใหญ่ ที่ได้เรียนรู้โดยตรงจากครูดนตรีไทใหญ่ในรัฐฉาน ได้อนุรักษ์วัฒนธรรมทางดนตรีของไทใหญ่ไว้ในกรุงเทพมหานคร ณ โรงเรียน ตุ่ม ต้น ไต ผู้ถ่ายทอดคือครูทวีศักดิ์ หน่อคำ สะท้อนให้เห็นว่า มีการเพิ่มเติมสัมภาระทางวัฒนธรรมด้านดนตรีของสังคมไทใหญ่ในกรุงเทพมหานคร นอกจากการเพิ่มเติมสัมภาระทางวัฒนธรรมด้านดนตรีของชาวไทใหญ่ยังแฝงการเพิ่มเติมสัมภาระทางวัฒนธรรมด้านความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ให้กับชุมชนไทใหญ่อีก

บทที่ 5
สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ในประเทศไทยผ่านดนตรี กรณีศึกษาครูทวีศักดิ์ หน่อคำ มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมไทใหญ่ที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลงของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ
2. เพื่อศึกษารูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

สรุปผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลง

จากการศึกษา บทเพลงที่ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ปลูกฝังสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่มีด้วยกัน 6 เพลง ได้แก่ เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงจีสอง เพลงหยอบหย่อน เพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง โดยทั้ง 6 บทเพลงกล่าวถึง โอกาสที่ดีในการประกอบอาชีพ อาหารประจำชาติพันธุ์ และความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่

1.1 โอกาสที่ดีในการประกอบอาชีพ

โอกาสที่ดีในการประกอบอาชีพถูกสะท้อนผ่านบทเพลงทาสี โดยบทร้องพยายามนำเสนอให้เห็นว่าสถานการณ์ทางการเมืองในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ที่ไม่สงบ เกิดความลำบากในการประกอบอาชีพต่าง ๆ จึงต้องย้ายมายังประเทศไทย โดยเห็นว่าสภาวะทางการเมืองในประเทศไทยมีความสงบ สามารถประกอบอาชีพได้ดีกว่าในถิ่นฐานเดิมของตน จึงเข้ามาทำงานประเทศไทยโดยประกอบอาชีพช่างทาสี ซึ่งการเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยก็มิใช่เรื่องง่ายสำหรับคนไทใหญ่ เนื่องด้วยเป็นคนต่างชาติและมีวัฒนธรรมที่แตกต่าง ถึงแม้สภาวะทางการเมืองจะมีความสงบ แต่ด้วยความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ทำให้ต้องใช้เวลาในการปรับตัวเพื่อที่จะสามารถประกอบอาชีพและอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้อย่างราบรื่น

บทร้องจาเพลงทาสีมีดังนี้

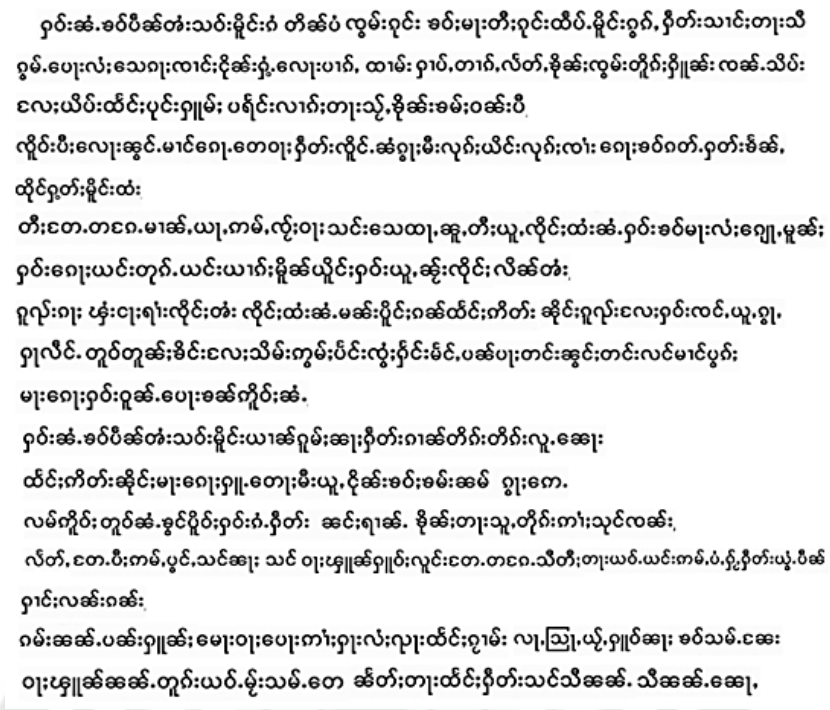

ၵၵ်းဆံ.ခဝ်ပီဆ်တံးသဝ်းမိုင်းဂံ တိဆ်ပံ လွမ်းဂုင်း ခဝ်;မုးတီ;ဂုင်းထီပ်.မိုင်းဂွဂ်,ဒှိတ်းသၢင်;တုးသီ
ဂွမ်.ပေုးလံ;သေဂုးလၢင်;ငိုဆ်းဒှံ.လေုးပၢဂ်, ထၢမ်း ၵၢပ်,တၢဂ်,လ်တ်,ခိုဆ်;လွမ်းတိုဂ်;ဒှိုုဆ်း လဆ်.သိပ်း
ငလ;ယိပ်းထ်င်;ပုင်းၵုုမ်; ပရ်င်းလၢဂ်;တုးသ့်,ခိုဆ်းခမ်;ဝဆ်းပီ
လိုင်းပီ;လေုးဆွင်.မၢင်ဂေု.တေဝုးဒှိတ်းလိုင်.ဆံဂွုးမီးလုဂ်;ယိင်းလုဂ်;လၢ်း ဂေုးခဝ်ဂတ်.ၵတ်းခ်ဆ်,
ထိုင်ၵတ်;မိုင်းထံး
တီ;ငတ.တငဂ.မၢဆ်,ယု,ကမ်,လ့်;ဝုးသင်းသေထု,ဆူ,တီ;ယူ,လိုင်;ထံးဆံ.ၵဝ်းခဝ်မုးလံ;ဂျေု,မူဆ်;
ၵဝ်းဂေုးယင်းတုဂ်.ယင်းယၢဂ်;မိုဆ်ယိုင်;ၵဝ်းယူ,ဆ့်းလိုင်;လိဆ်တံး
ဂူလ်းဂုး ဖှံးငုးရၢ်းလိုင်;တံး လိုင်;ထံးဆံ.မဆ်းပိုင်;ဂဆ်ထ်င်;ကိတ်း ဆိုင်;ဂူလ်းငလ;ၵဝ်းလင်,ယူ,ဂွု,
ၵုလီင်. တူဝ်တူဆ်;ခိင်းငလ;သိမ်းကွမ်;ပ်င်းလွံ;ၵ်င်းမ်င်,ပဆ်ပုးတင်းဆွင်;တင်းလင်မၢင်ပွဂ်;
မုးဂေုးၵဝ်းဂူဆ်.ပေုးခဆ်ကိုဝ်;ဆံ.
ၵဝ်းဆံ.ခဝ်ပီဆ်တံးသဝ်းမိုင်းယၢဆ်ဂူမ်;ဆုးဒှိတ်းဂၢဆ်တိဂ်းတိဂ်းလူ.ဆေုး
ထ်င်;ကိတ်းဆိုင်;မုးဂေုးၵုုုတေုးမီးယူ,ငိုဆ်းခဝ်;ခမ်းဆမ် ဂွုးကေ.
လမ်ကိုဝ်;တူဝ်ဆံ.ခွင်ပိုဝ်;ၵဝ်းဂံ.ဒှိတ်း ဆင်;ရၢဆ်. ခိုဆ်;တုးသူ,တိုဂ်းကၢ်;သုင်လဆ်;
လ်တ်,ငတ.ပီ;ကမ်,ပွင်,သင်ဆုး သင် ဝုးဖှုုဆ်ၵုုပ်;လူင်းငတ.တငဂ.သီတီ;တုးယဝ်.ယင်းကမ်.ပံ,ၵ့်,ဒှိတ်းယွံ.ပီဆ်
ၵၢင်;လဆ်းဂဆ်;
ဂမ်းဆဆ်.ပဆ်းၵုုဆ်;မေုးဝုးပေုးကၢ်;ၵုးလံ;လုးထ်င်;ဂုၢမ်း လု,ဩု,ယ့်,ၵုုပ်ဆုး ခဝ်သမ်.ငဆး
ဝုးဖှုုဆ်ဆဆ်.တူဂ်းယဝ်.မ့်းသမ်.တေ ဆ်တ်;တုးထ်င်;ဒှိတ်းသင်သီဆဆ်. သီဆဆ်.ဆေု,

ภาพประกอบ 14 บทร้องเพลงทาสี

ความหมายเพลงทาสี

ฉันเป็นคนไต อยู่เมืองอันไกลโพ้น เดินดินกินนอนตามป่าเขาเข้ามายังเมืองไทยด้วยเท้าจนถึงชายแดน เข้ามาถึงกรุงเทพฯ หางานทำเป็นช่างทาสี หาเงินด้วยเสื่อผืนหมอนใบ เพราะสาเหตุเมืองไตกับเมืองไทยมีการปกครองที่ไม่เหมือนกันทางการเมือง ฉันจึงได้เลือกอยู่เมืองไทย ทำงานเลี้ยงชีพด้วยการทาสี บางครั้งก็ส่งเงินให้ทางบ้านด้วย แต่ก็ลำบากมิใช่น้อย ทำงานทาสีห้อยโหนตึกสูงในเมืองใหญ่ ทนตากแดด แต่เรากลัวฝนเพราะฝนทำให้เราทาสีไม่ได้

1.2 อาหารประจำชาติพันธุ์

อาหารประจำชาติพันธุ์ที่คนไทใหญ่ไม่ควรหลงลืมถูกสะท้อนผ่านบทเพลงถั่วเน่า โดยบทร้องนำเสนอให้เห็นว่า สิ่งที่สามารถปรุงกับอาหารผัด ต้ม หรือแกงใด ๆ ก็ตาม คนไทใหญ่จะใส่สิ่งที่เรียกว่า “ถั่วเน่า” ลงไปปรุงด้วยเสมอ ถั่วเน่าคือการนำถั่วเหลืองมาหมักเป็นเวลา 3 วันแล้วนำมาบด แล้วจึงนำไปประกอบอาหาร

เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทย คนไทใหญ่จะใช้ชีวิตในสภาพสังคมที่ไม่คุ้นเคย ต้องปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมประเทศไทยได้ อาหารไทใหญ่ก็มิใช่เรื่องง่ายที่จะหาทานได้ในประเทศไทย ทำให้วัฒนธรรมด้านอาหารของคนไทใหญ่อาจมีการปรับเปลี่ยน และต้องรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเดิมของตน โดยการไม่ลืมว่า ถั่วเน่า เป็นอาหารประจำชาติของตน

บทร้องจาเพลงถั่วเน่ามีดังนี้

ၵၢမ်းထူဝ်,ဆဝ်းတံး) ၵ္ၢဝ်လွဵ်ကၢ,ဂ့ၢ,ရၢ.ဂၢဆ်ၵိဆ်ဂိုဂ်းလိဆ် လၢဝ်းတံးခိုဝ်းတံးတင်းမူတ်းဆ်.ဂ့ဝ်းလံ;မီးလွင်း;
ထူဝ်.ဆဝ်းပီဆ်ခဝ်းၽဂ်း ယဝ်,ဂိုဂ်း ဆမ်.ဂိုဂ်းလိဆ်
ကမ်,ဝၢးဂ်ၵိဆ်ၽဂ်းဂၢတ်,ပေၢးခၢတ်,ထူဝ်,ဆဝ်;ကမ်,ခဝ်;
ပၢးဂေၢးဂ့ၢ.တေၢးကမ်,လွဵးၽဂ်းဂၢတ်,ဂ်ငယ ဝ်.ဂ့ဝ်းဂွဆ်,ဂိုၵ်ဝ်ဂိဆ်
ဂ်ငထ်ငး;ၽဂ်း ပဂ်.ဆွဵးဂေၢးဥလုၵ်းဂ့ၢ.ပၢးသွဵ,ဂိုၵ်ဝ်လွတ်;လၢး လၢး
ဂ်ငလၢ.ၽဂ်းဥတ်,ဂေၢးကမ်,လွတ်;ယၢ,လံ;တီ;ဆဵ;ထူဝ်,ဆဝ်;တဂ်းခဝ်;လေၢးသွဵ,က
ဝ်ဂွ်;မီးပၢး
လၢးထ်ငး;တင်းယွတ်;ၽဂ်းဂိုဳ.ၽဂ်း ဝၢးၽဂ်းဂ့ၢးၽဂ်းလိုဝ်,
ဂိုၵ်ဝ်လွတ်;ပၢးထ်ငး;ၽဂ်းဂိုဝ် ထူဝ်,ဆဝ်;လွင်ဆဵ.ဂိဆ်ဂူး;ဂိုၵ္ဆဵး;တွဵ;ဂိုၵ္ဆဵး;ဆိုဝ်ဧတ.ဆေၢ
တူလုဵ်;လူလိမ်ကဆ်ၽဂ်း;တီ.တေၢ.သွဵ,မေၢးယင်းတေၢးသွဵ,ထ်ငး;ထူဝ်,ဆဝ်;ကမ်,ဂွ်;ဝၢး;ခၢတ်,
ဝၢဆ်ဧတ.လေၢးလုဵဂ်;ခဆ်းမၢဂ်,ခိုဝ်ခိုဝ်
ၽိုဝ်ယွတ်;ဆူလုဵ်;လမ်;တူလုဵ်;ဆမ်.ၽီတ်.ဆမ်.ၽၢး;ဆမ်.ၽီတ်.ခူဝ်;သၢး;ကေၢးယင်းသွဵ,ဂိုၵ္
ဝ်လွတ်;ဂွမ်းပၢး
ဆမ်.ၽီတ်.ၽူးကွဆ်သွဵ.ဝၢဆ်,ဂၢဆ်,လုၢ,ကွဆ်,သၢဝ်ဆွင်.ခဝ်ကေၢးဂွၢ,ထဂ်.ဂီပ်းယွတ်;
ၽူလုဵ်းတူဆ်;မၢဂ်,မူင်;သေယဝ်.မၢးဝဂ်.တၢဝ်းယဵ,ဂိဆ်ခဝ်;ဆွဵး;ဆးၢး
ဂမ်းဆဆ်.လၢးထ်ငး;တင်းယွတ်;လၢင်း;ဂ့ၢမ်;တင်းလုဂ်;ၽဂ်းဝၢးၽဂ်းယၢးမီးလုင်.ခွင်ထဝ်;ဂုံ;
ထဝ်;ဆးၢးဂ့ၢမ်;ပၢးထဝ်;ဂိုတ်းသူဆ်မၢင်ပွဂ်;မၢးကေၢးဂိဆ်ခဝ်;ဆွဵး;ဧဂး;လူမ်း
ၽွၢဆ်ဆဆ်.ဆေး;ဆေးၢ;

ภาพประกอบ 15 บทร้องเพลงถั่วเน่า

ความหมายของบทเพลง

ถั่วน่าเป็นอาหารประจำชาติไต ไม่ว่าจะแกง ผัด ต้ม ก็จะใส่ถั่วเน่า เปรียบเสมือนปลาร้าซึ่งคนอีสานขาดไม่ได้เวลาทำอาหาร ทุกบ้านต้องมีกิน

1.3 ความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่

ความเป็นชาติพันธุ์ของไทใหญ่ถูกสะท้อนผ่านบทเพลงจีสอง เพลงตะรอหมากเป้า เพลงหยอบหย่อน และเพลงล่องโคง โดยที่บทร้องของเพลงตะรอหมากเป้าพยายามนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ หลักในความเป็นชาติพันธุ์ไทยใหญ่มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ ชาติ บ้านเมือง วัฒนธรรม ศาสนา ที่คนไทใหญ่พึงอนุรักษ์และสืบทอดต่อไปยังรุ่นถัดไป โดยมีโรงเรียนตุ่ม ต้น ไต ซึ่งเป็นชุมชนไทใหญ่ที่รวมเอาวัฒนธรรม ภาษา เรื่องราว ตำนาน การแสดงต่าง ๆ ไว้ ให้คนไทใหญ่ที่อยู่ในประเทศไทยได้มีโอกาสที่จะตระหนักถึงสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ของตน และสร้างสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ให้กับลูกหลานที่เติบโตขึ้นมาในประเทศไทย ซึ่งไม่มีโอกาสที่ได้เรียนรู้จากรัฐฉานถิ่นกำเนิด แต่สามารถเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้จากโรงเรียนตุ่ม ต้น ไต

จากเพลงจีสอง และเพลงหยอบหย่อน สะท้อนถึงบ้านเมืองไตในอดีต (รัฐฉานในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) เป็นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีทั้งแร่ธาตุ อัญมณีต่าง ๆ มากมาย ผู้คนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่ทะเลาะกันภายใน ดำรงชีพอยู่เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ และได้ตั้งอาณาจักรไว้มาเป็นเวลานาน ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบัน ที่อาณาจักรถูกปกครองภายใต้การปกครองของสาธารณรัฐแห่งสภาพเมียนมาร์

จากเพลงล่องโคงได้สะท้อนให้เห็นว่า คนไทใหญ่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อในเรื่องของการเวียนว่ายตายเกิด มนุษย์ไม่สามารถหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้ หากไม่สามารถละทิ้งกิเลสทั้ง 3 ประการ ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ และความหลง กิเลสทั้ง 3 ประการนั้นมีอยู่ในมนุษย์ทุกคนไม่ว่าชนชาติใด หากละได้ ก็จะสามารถพบกับความสุขที่แท้จริงได้

บทร้องของเพลงตะรอหมากเป้า

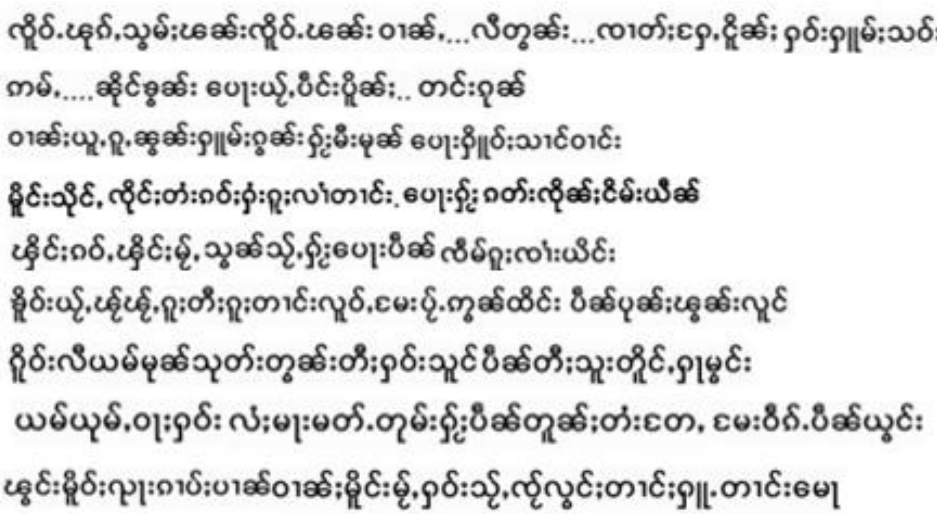

ภาพประกอบ 16 บทร้องเพลงตะรอหมากเป้า

ความหมายของบทเพลง

เราเป็นคนไตที่ไม่หวั่นไหว ถึงแม้ความเจริญเข้ามาหา เรายังจะอนุรักษ์ไว้ในความเป็นไต ได้แก่ สถาบันสี่ประการ ตุ่มต้นไต เป็นที่ปลุกสอนให้รู้จักความเป็นไตตราบนานเท่านาน

บทร้องของเพลงจีสอง

ဥၢမ်းမၢဂ်,မိုဝ်းတံၤလိုမ်လိခ်ထေးတိုဝ်းမိုဝ်းတံၤခံ.လီမူခ်းသိုဝ်းထုံ
တူလုံးဥၤ,ဥူးသီ,ခၤးၶၢိ,ပၤ့တင်းလုံခံကျၤ့ပျေးထိုခ်းလင််းပၢင်,သုံဂိုူဝ်း
လီကျွၤ,လေးဂီ,ဇခ်.ၶဒ့ဝ်,လုမ်းထုမ်းဇၤ.ဂုဝ်းလုဂ်းတံၤဧတ.ပီခ်မိုဝ်း
ၶိုဝ်းတူဝ်းခၤးမၤ.ဝူဝ်းဧလးဥၢိဳးဧလ,ဂိခ်ယိုဝ်းထွမ်းဂခ်ဂိခ်ယိုဝ်းထွမ်းဂခ်ဧတ.ခေၤ့
ခိုဝ်လွံဥွံပီခ်ၶူလုံးၶိုဝ်လမ်းဂှံးမံ.မီးဂၤ့မီးခခ်
ကခ်မံ. သဂ်းမံ.တိုဝ်းကျေ့တိုခ်းကွဂ်, ပီခ်မၤ့
မီးဇီမ်တူခ်းမွဂ်,တူခ်းမၢဂ်,ၶိုဝ်တၢဂ်,မံ.ထံ,ယွတ်းဂှီဝ်း လူဝ်,ဇၢမ်ဂၤ့
ပၤ့ထိုင်းတင်းမေၤ,ဝိုခ်းမေၤ,ခမ်းသမ်.လေၤ့သ်ိင်မေၤ, ဝိုခ်းမေၤ,ခမ်းသမ်.လေၤ့သ်ိင်ဧတ.ခေၤ့
မိုဝ်းကခ်ဂတ်းလီယီခ်လီမီးကူၶဒုဝ်းဝဝ်း မိုဝ်းသဝ်းလွတ်းတင်းဆ်ိင်
သ်ိင်ဧလးခမ်းသမ်. ပေၤ့ကွဂ်,ခွ်းခမ်.လိခ်တံၤ
ဂိခ်ကမ်,ယဝ်.ကမ်,သီဝ်းမိုခ်ထၤ.ထိုဝ်းမေၤ, ဝိုခ်းဇ်တ်းပၢင်ဂှံး
တံၤလံၤမီးဝံ.ဇီမ်မိုဝ်းဂွခ်,ဂွခ်, ထူဝ်းပူ, မွခ်,ကွခ်ပူခ်.မၤ့ဂှိုဂ် ကွခ်ပူခ်.မၤ့ဂှိုဂ်ဧတ.ခေၤ့

ภาพประกอบ 17 บทร้องเพลงจีสอง

ความหมายของบทเพลง

เมืองไตเป็นเมืองที่มีแต่ความสุขไม่วุ่นวาย เหลียวมองทั้งสี่ทิศก็จะเห็นสว่างเจริญรุ่งเรือง เมืองไตเต็มไปด้วยทรัพยากรป่าไม้หายาก แร่เงิน ทอง ดีบุก และเพชรพลอยอัญมณีของมีค่าต่างๆ เมืองไตเป็นเมืองเคยสงบ ไม่แก่งแย่งชิงดีใคร เราคนไตยอยู่ที่นี่มาก่อนใคร

บทร้องเพลงหยอบหย่อน

ဂေးမွင်,လွင်;လူင်းကူင်;ဝိုန်းလံထိပ်,ဃေါင်;
ပျမူန်,ပျဝျ,ပျဂေျ,သေျ,ဂန်ခိုန်;ထွမ်းဆမ်.ဃွင်းဂွင်;ဂေးလံဃင်,ဂုၢင်; ပေျးသူန်;သိန်းသၢန်သေ,သေ,
ဂူန်း ကၢပ်,ဆမ်.ထွမ်းတျ; ပျးဂေျ.ကူလ်းဆမ် ကမ်,ဂေ, ယၢမ်းဆျ;ဝန်းထၢံ.ထိူန်းထမ် သူ,ခမ်;
တၢဂ်,ဂှၢံကွင်;ဧငးဧလ.မိတ်း တူဝ်ဝၢံ,ခွမ်; တူပ်ဂှူန်; ပန်းကူန်ထွင်,ထွင်,
ပျထၢတ်,ဃၢတ်,ဃုင်ဃူင်.ဃၢံးလုမ်;လၢံးတျက်ဝ်,ယွင်,ခဝ်ပၢံ; မွပ်းသွန်.ဆုံးဂှိန်ငူပ်,ပိုင်;
တူဝ်ခီတ်,တီတ်,မ်ပ်းပ်ပ်.သူင်းမုင်;မိုန်းတျဃၢံ,ဆိုင်; ဂူဝ်ပိူန်မျးတိုဝ်.လုးဂှူဝ်ခီတ်,ကွန်,
ပျယီန်,ပိန်,ဂှၢင်ဃၢင်;ထီးခဝ်;ဆုံးလိန်ပွံ,ဝွန်, ဆွန်းမွံ;လပ်းတျထွမ်, ပိူန်;
ထိုင်မွဂ်,သၢံသွင်,လုဂ်;ဝန်းထွပ်;ထန်း သူလ်လိင်,ပိူန်;လူင်းလပ်.တူန်း သန်ပျ,ပ်ဂ်,
ဆူဂ်.ဂ်ဝ်,ဂှုန်.သေျ,ဆန်; ပန်းဂန်ခၢမ်,ခ်ဂ်,
.....ဂမ်းဆံ.ဂှဝ်းဂေျ; လီဆုင်; သုပ်းသိုဝ်;ခူဝ်းယဝ်.ခိုန်း ပွဂ်;ဂှၢဂှိူန်း
ထၢံးသၢမ်ထၢံးလူန်းဂူန်းငၢန်ထုမ်းဂှဝ်း ယၢင်;ခၢဝ်းပွံ, တိန်ထိူန်း.....ယိပ်းခေျ;

ภาพประกอบ 18 บทร้องเพลงหยอบหย่อน

ความหมายของบทเพลง

เมืองไตเป็นเมืองธรรมชาติสวยงาม ในน้ำมีปลาในนามีข้าว หนุ่มสาวพากันอาบน้ำช่วงพลบค่ำเป็นกลุ่มๆ เสียงหัวเราะ เสียงตบน้ำว่ายน้ำในแม่น้ำธรรมชาติมีความสุข

บทร้องเพลงล่องโคง

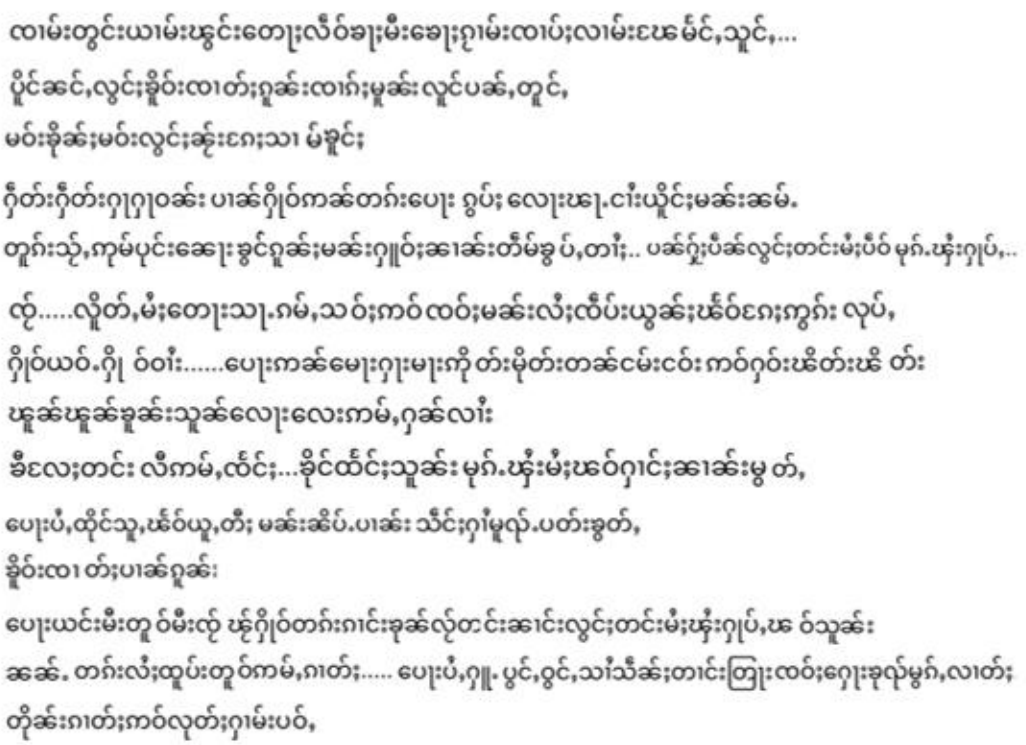

ภาพประกอบ 19 บทร้องเพลงล่องโคง

ความหมายของบทเพลง

มนุษย์เรามักจะจมปลักอยู่ในสามภูมิ เหตุเพราะเรามีความโลภ โกรธ หลง ถ้ายังไม่ได้ไปสู่บรินิพพานแล้วก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสามภูมินี้ทุกคน

2. รูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

2.1 โครงสร้างของบทเพลงมีส่วนประกอบโดยแบ่งได้ 3 ส่วนหลัก ๆ ประกอบด้วย ทำนองตั้ง ทำนองขึ้น และทำนองลง

ทำนองตั้ง

ทำนองตั้ง เป็นทำนองเกริ่นเพื่อเริ่มเพลง โดยความยาวในทำนองตั้งนั้นขึ้นกับผู้ประพันธ์ในบทเพลงทั้งหมด ทำนองตั้งสามารถมีได้ 1 ทำนอง หรือ 2 ทำนองก็ได้ การมีตั้ง 2 ทำนอง เพื่อเป็นการแสดงทักษะความสามารถของผู้ประพันธ์ที่จะสามารถประพันธ์คำร้องให้ออกมาสละสลวยและคำร้องที่สัมผัสกันระหว่างตั้งแรกกับตั้งที่สอง ก่อนที่จะดำเนินไปในทำนองต่อไป การบรรเลงในรอบที่ 2 (กลับต้น) จะมีทำนองตั้งเพียง 1 ทำนอง แล้วจึงไปทำนองถัดไป

ทำนองขึ้น

ทำนองขึ้น เป็นทำนองที่ต่อจากทำนองตั้ง ทำนองขึ้นในแต่ละเพลงจะมีทำนองขึ้นอยู่ 2 วรรค ในเพลงตรอหมากเป้าจะไม่มีทำนองตั้ง จะเริ่มด้วยทำนองขึ้นเลย ซึ่งในบางบทเพลงทำนองขึ้นจะอยู่ในวรรคเดียวกันกับทำนองตั้ง กล่าวคือ ใน 1 วรรค จะมีทำนองตั้งแล้วต่อด้วยทำนองขึ้นอยู่ในวรรคเดียวกันหลังจากร้องหมดวรรค ดนตรีจึงบรรเลงรับ สำหรับเพลงหยอบหย่อนจะไม่มีทำนองขึ้น

ทำนองลง

ทำนองลงเป็นทำนองสุดท้ายของโครงสร้างบทเพลงไทใหญ่ ซึ่งเป็นทำนองที่ต่อมาจากทำนองขึ้น ในบางเพลงทำนองลงจะแยกมาอยู่ในวรรคเดียว ได้แก่ เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงจีสอง บางเพลงจะอยู่ในวรรคเดียวกับทำนองขึ้น 2 อยู่ต่อจากทำนองขึ้น 2 ได้แก่ เพลงตะรอหมากเป้า เพลงหย่อนหย่อน และเพลงล่องโคงโดยมีรูปแบบการบรรเลงหลัก ๆ วนซ้ำไปมาดังแผนภูมิต่อไปนี้

รูปแบบโครงสร้างเพลงแบบที่ 1

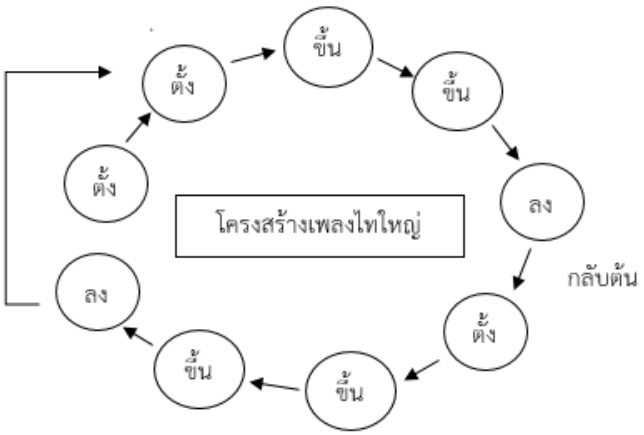

หลักในการบรรเลงจะเรียงลำดับดังแผนภูมิข้างต้น คือ เริ่มที่ทำนองตั้ง ต่อด้วยทำนองขึ้น และจบด้วยทำนองลง เมื่อจะบรรเลงขึ้นรอบใหม่ก็จะเริ่มที่ทำนองตั้ง ทำนองขึ้น และทำนองลง ตามลำดับ

โครงสร้างหลักของเพลงไทใหญ่ส่วนใหญ่จะเริ่มที่ทำนองตั้ง ซึ่งจะมี 1 หรือ 2 ทำนองตั้งก็ได้ ขึ้นอยู่กับผู้ประพันธ์เพลง เพื่อเป็นการแสดงทักษะความสามารถในการประพันธ์คำร้องให้มีความสละสลวย เนื่องจากทำนองตั้ง 1 และทำนองตั้ง 2 จะต้องมีคำร้องที่สัมผัสกัน ทำนองต่อไปคือทำนองขึ้น ซึ่งทำนองขึ้น จะต้องมี 2 ครั้ง คือ ทำนองขึ้น 1 และทำนองขึ้น 2 และจบด้วยทำนองลง ทั้งหมดรวมเป็นจบ 1 เที่ยว การบรรเลงตั้งแต่ในรอบที่ 2 เป็นต้นไป จะต้องเริ่มทำนองตั้งใหม่ แต่ในเที่ยวที่ 2 ทำนองตั้งจะมีแค่ครั้งเดียว แล้วไปทำนองขึ้น 2 ครั้ง และจบที่ทำนองลง เพลงที่มีโครงสร้างนี้ ได้แก่ เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า และเพลงจีสอง

รูปแบบโครงสร้างเพลงแบบที่ 2

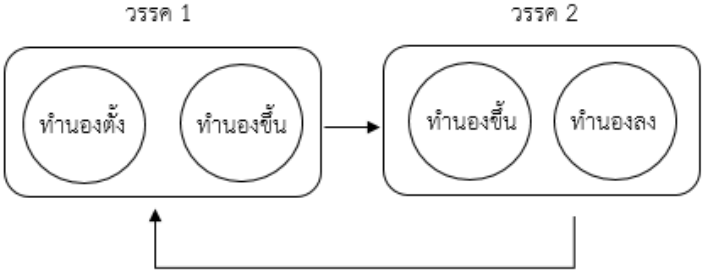

รูปแบบทำนองเพลงที่ 2 นี้จะแบ่งเป็น 2 วรรค มีดนตรีบรรเลงรับทุกวรรค โดยโครงสร้างเพลงจะเริ่มที่ทำนองตั้ง และต่อด้วยทำนองขึ้น โดยร้องต่อกัน รวมกันจบเป็น 1 วรรค ดนตรีบรรเลงรับและต่อด้วยทำนองขึ้น ต่อด้วยทำนองลงติดต่อกัน เป็นวรรค 2 และมีดนตรีบรรเลงรับ ทั้งหมด 2 วรรค เป็นการบรรเลงครบโครงสร้างเพลง 1 เที่ยว หากกลับต้นก็จะกลับไปทำนองในวรรคที่ 1 และ 2 ต่อไป ตามลำดับดับ เพลงที่มีโครงสร้างแบบนี้ได้แก่ เพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง

รูปแบบโครงสร้างเพลงแบบที่ 3

รูปแบบทำนองที่ 3 จะไม่มีทำนองขึ้น จะประกอบไปด้วยทำนองตั้ง และทำนองลงเท่านั้น โดยการ ร้องทำนองตั้ง 1,2 และต่อด้วยทำนองลง ติดต่อกัน แล้วดนตรีจึงบรรเลงรับหลังจากจบทำนองลง รูปแบบทำนองนี้จะบรรเลงเพลง 1 วรรค ถือว่าครบโครงสร้างเพลง บทเพลงที่มีโครงสร้างนี้ได้แก่ เพลงหยอบหย่อน

รูปแบบจังหวะ

จังหวะของเพลงไทยใหญ่จะแบ่งเป็น 2 จังหวะ คือเพลงจังหวะ จี 1 และเพลงจังหวะ จี 2 จังหวะจี 1 คือการบรรเลงเพลงโดยจะมีจังหวะตบท้ายของแต่ละวรรคเพลง แต่ในทำนองเพลงไม่มีจังหวะ ส่วนเพลงที่ใช้จังหวะ จี 2 จะมีจังหวะเคาะตามทำนองเพลงระหว่างการบรรเลง โดยจะเรียกง่าย ๆ ว่า จังหวะ จี 1 เป็นจังหวะช้า และจังหวะ จี 2 จะเป็นจังหวะเร็ว

2.2 บันไดเสียง วิเคราะห์บันไดเสียงของแต่ละบทเพลง

บันไดเสียงในแต่ละบทเพลงไทใหญ่มีบันไดเสียงเดียวทั้งเพลง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงภายในบทเพลง บันไดเสียงที่พบมีดังนี้

- บันไดเสียง มี ได้แก่เพลงทาสี เพลงถั่วเน่า และเพลงจีสอง
- บันไดเสียง ที ได้แก่เพลงตะรอหมากเป้า
- บันไดเสียง ลา ได้แก่เพลงหยอบหย่อน
- บันไดเสียง ซอล ได้แก่เพลงล่องโคง

2.3 รูปแบบการประพันธ์เนื้อร้อง วิเคราะห์โครงสร้างในการประพันธ์คำร้อง

รูปแบบของบทร้องในแต่ละวรรคจะไม่กำหนดจำนวนพยางค์ หรือจำนวนคำ ในบทเพลงไทใหญ่จะให้ความสำคัญที่พยางค์สุดท้ายในแต่วรรค ซึ่งจะมีสัมผัสกับวรรคถัดไป หรือทำนองถัดไป โดยโครงสร้างการสัมผัสในแต่ละบทเพลงจะมีดังนี้

1. รูปแบบคำประพันธ์ของเพลงทาสี เพลงถั่วเน่า เพลงจีสอง

กรณีที่เป็นการบรรเพลงในรอบแรก บางเพลงที่มีทำนองตั้ง 2 ครั้ง จะมีรูปแบบดังนี้

กรณีที่ในเพลงมีทำนองตั้ง 1 ครั้ง จะมีรูปแบบดังนี้

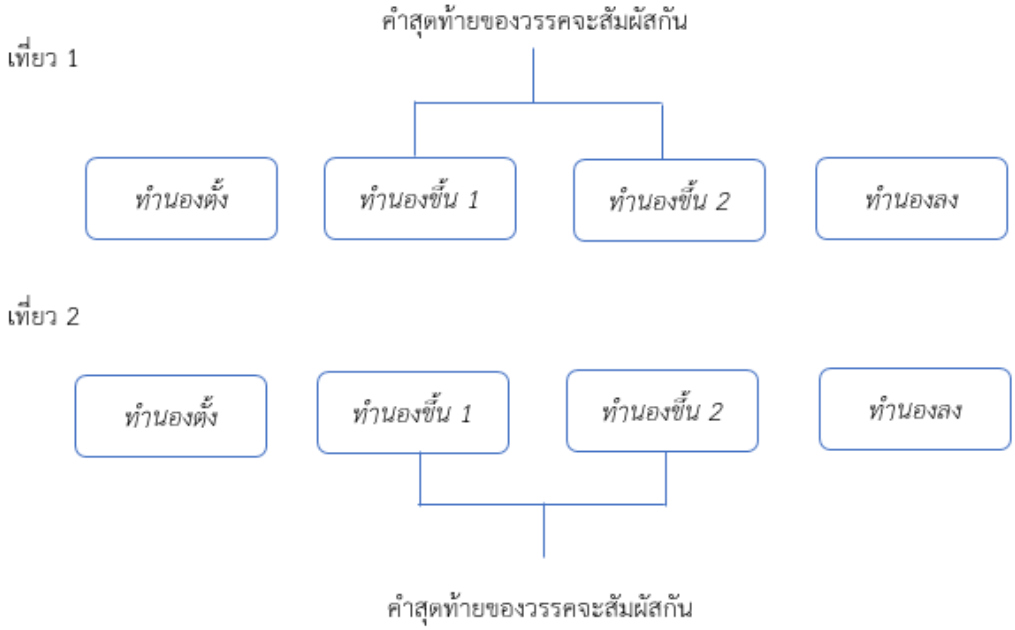

2. รูปแบบคำประพันธ์ของเพลงหยอบหย่อน

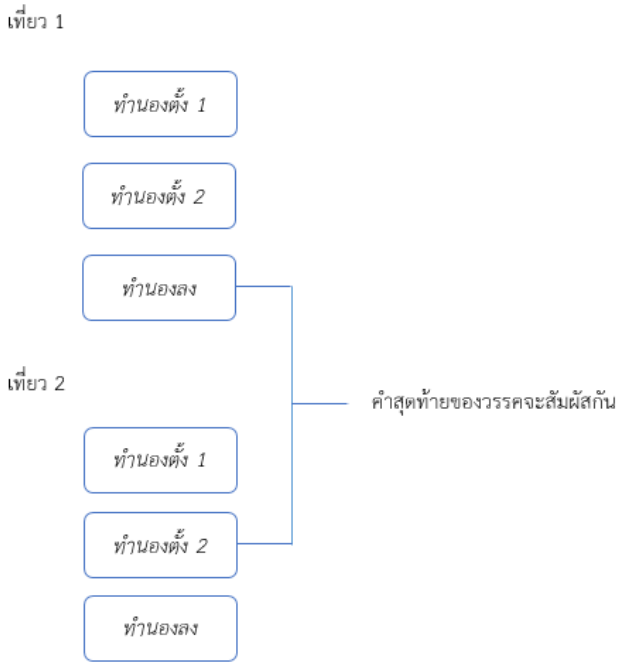

3. รูปแบบคำประพันธ์ของเพลงตะรอหมากเป้า และเพลงล่องโคง

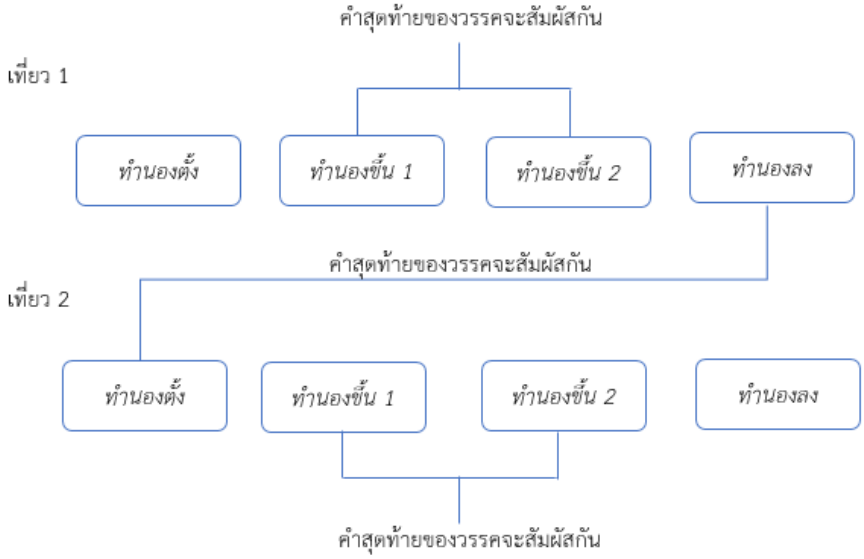

อภิปรายผลการวิจัย

คนไทใหญ่ที่ย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในประเทศไทยเนื่องจากความไม่สงบในบ้านเมืองของตน และได้ตั้งชุมชนขึ้นมา ต้องดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่าง ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยมต่าง ๆ วัฒนธรรมดั้งเดิมอาจเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไปตามกาลเวลา เนื่องมาจาก การย้ายมาตั้งรกรากอยู่ในเมืองไทยที่มีความสงบทางการเมือง และพยายามปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเรียบง่ายในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทำให้วัฒนธรรม ค่านิยม หรือความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทใหญ่จากที่มีความเข้มแข็ง กลับเบาบางลงจากการปรับตัวทางวัฒนธรรม ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ จึงได้นำค่านิยม วัฒนธรรม ความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทใหญ่มาถ่ายทอดให้กับชุมชนไทใหญ่ผ่านดนตรีไทใหญ่ทั้ง 6 บทเพลง โดยกล่าวถึงอาหารประจำชาติพันธุ์ ความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ และโอกาสในการประกอบอาชีพในเมืองไทย เพื่อให้คนไทใหญ่รุ่นใหม่ ได้ตระหนักถึงความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ และไม่หลงลืมวัฒนธรรม ความเชื่อดั้งเดิมของชาติพันธุ์ตนเอง เนื่องจากคนไทใหญ่รุ่นใหม่ ได้เติบโตหรือบางคนเกิดที่ประเทศไทย ได้ใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมของประเทศไทย ได้เรียนในโรงเรียนของประเทศไทย การได้รับค่านิยมหรือปลูกฝังความเป็นชนชาติพันธุ์ไทใหญ่จึงมิได้เข้มข้นเท่ากับคนไทใหญ่รุ่นก่อน หรือคนไทใหญ่ที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ซึ่งได้เติบโตและได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จากรัฐฉานที่ปลูกความ

เป็นชาติไทใหญ่อย่างเข้มข้น ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ จึงได้พยายามปลูกฝังความเป็นชนชาติพันธุ์ไทใหญ่ให้กับชุมชนไทใหญ่ในประเทศไทย สอดคล้องการศึกษาสัมภาระทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรือนยวนสีคิ้ว : จากเมืองเชียงแสนสู่จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวไตยวนจะยังคงรูปแบบของโครงสร้างเรือนแบบเดิมไว้ แต่ด้วยบริบททางสภาพแวดล้อมในภูมิลำเนาใหม่ส่งผลให้โครงสร้างเรือนแบบเดิมไม่สามารถดำรงอยู่ได้ จึงต้องนำรูปแบบอื่น ๆ หรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้เพื่อให้สามารถมีรูปแบบเพื่อสอดคล้องและดำรงอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมใหม่ (นราธิป ทับทันและชินศักดิ์ ตัณฑิกุล,2560) จากสัมภาระทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ของไตยวน ไม่เพียงพอต่อสร้างที่อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมใหม่ จึงต้องรับโครงสร้างอื่น ๆ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ เช่นเดียวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมของครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ที่ต้องการปลูกฝัง สร้างสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ เพิ่มเติมสัมภาระทางวัฒนธรรมไทใหญ่ให้กับเยาวชนในชุมชนไทใหญ่ในประเทศไทย เพื่อมิให้หลงลืมความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ และวัฒนธรรมดั้งเดิมประจำชาติ

จากการศึกษาของ กฤษฎา ดาวเรือง ได้ศึกษาเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางดนตรีของชาวไทใหญ่ : จากรัฐฉานสู่กรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลง ดังนี้ การศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางดนตรี ได้ศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทใหญ่ในปี 2551 ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่ามีเพียงวัฒนธรรมการตีกลองก้นยาวเพียงอย่างเดียว และมิได้คำนึงถึงความถูกต้องทางดนตรีเนื่องจากมิได้เรียนทางดนตรีโดยตรงเพียงแต่เคยเห็น แล้วนำมาปฏิบัติตาม แต่ในปัจจุบันชาวไทใหญ่ได้มีวัฒนธรรมทางดนตรีที่มากขึ้น ยังมีวงจ้าดไต(วงดนตรีไทใหญ่) การเฮ็ดกวาม(การขับร้อง) จากนักดนตรีไทใหญ่ ที่ได้เรียนรู้โดยตรงจากครูดนตรีไทใหญ่ในรัฐฉาน ได้อนุรักษ์วัฒนธรรมทางดนตรีของไทใหญ่ไว้ในกรุงเทพมหานคร ณ โรงเรียน ตุ่ม ต้น ไต ผู้ถ่ายทอดคือครูทวีศักดิ์ หน่อคำ สะท้อนให้เห็นว่า มีการเพิ่มเติมสัมภาระทางวัฒนธรรมด้านดนตรีของสังคมไทใหญ่ในกรุงเทพมหานคร นอกจากการเพิ่มเติมสัมภาระทางวัฒนธรรมทางดนตรีของชาวไทใหญ่แล้ว ยังแฝงการเพิ่มเติมสัมภาระทางวัฒนธรรมด้านความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ในชุมชนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

วัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ในด้านต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาในครั้งนี้เป็นเพียงวัฒนธรรมแค่บางส่วนที่ได้จากการศึกษาในมิติของดนตรี ยังมีการศึกษาวัฒนธรรมในมิติอื่น ๆ อีกหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในรูปแบบของวิถีชีวิต การเรียนรู้ภายในครอบครัว ลักษณะของที่อยู่อาศัย

แม้กระทั่งประเพณีต่าง ๆ ของชาวไทใหญ่ ซึ่งสามารถสะท้อนลักษณะของสังคม และความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ในแง่มุมอื่น ๆ อีกมากมาย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาทางดนตรีในอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ อาจเป็นแนวคิดด้านการศึกษาทางดนตรีที่ใช้ศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ได้อีกต่อไป

บรรณานุกรม

กฤษฎา ดาวเรือง. (2551). ความเปลี่ยนแปลงทางดนตรีของไทใหญ่ : จากรัฐฉานสู่กรุงเทพมหานคร. (มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. (ศิลปนิเทศ).

ขำคม พรประสิทธิ์. (2559). วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่. วารสารมนุษยศาสตร์, 23(2), 52-54.

ขำคม พรประสิทธิ์, บุษกร บิณฑสันต์, พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์, และ ภัทระ คมขำ. (2559). รายงานการวิจัยวัฒนธรรมดนตรีไทใหญ่ในรัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. (คณะศิลปกรรมศาสตร์).

ชัยพงศ์ เครือจักร. (2551a). กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเพื่อสุขภาวะของคณะอนุชนคริสตจักรฟาร์มสัมพันธกิจ อำเภอเมืองเชียงราย. (ศึกษาสาสตร์มหาบัณฑิต(การส่งเสริมสุขภาพ)). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. (ศึกษาศาสตร์).

ชัยพงศ์ เครือจักร. (2551b). กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเพื่อสุขภาวะของคณะอนุชนคริสตจักรฟาร์มสัมพันธกิจ อำเภอเมืองเชียงราย. (ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. (การส่งเสริมสุขภาพ).

ฐิรวุฒิ เสนาคำ. (2547). แนวคิดคนพลัดถิ่นกับการศึกษาชาติพันธุ์ ใน ว่าด้วยแนวทางการศึกษาทางชาติพันธุ์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์กรมหาชน).

ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์. (2552). ศึกษาองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ : นายพินิจ ฉายสุวรรณ. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ. (วิทยาลัยดุริยางคศิลป์).

นราธิป ทับทัน, และ ชินศักดิ์ ตัณฑิกุล. (2560). สัมภาระทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรือนยวนสีคิ้ว : จากเมืองเชียงแสนสู่จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวินิจฉัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 16(2), 18.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (2558). Diasporas. https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/index?Glossary%5Btema_id%5D=190

ปณิธิ อมาตยกุล. (2547). การย้ายถิ่นของชาวไทใหญ่เข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่. (ศศ.ม.). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. (ภูมิภาคศึกษา).

ปิลันธน์ ไทยสรวง. (2559). ชาวไทใหญ่ในกรุงเทพฯ. http://lek-prapai.org/home/view.php?id=217

พิชัย อินทรกำเนิด. (2557). การศึกษากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมหนังใหญ่กรณีศึกษาหนังใหญ่

วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี. (ศษ.ม.). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. (ศิลปศึกษา).

ภัทระ คมขำ. (2560). วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ประเภทเครื่องตีและเครื่องเป่าในรัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (เมืองจ๊อกแม). วารสารวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 7(2), 45.

มนต์ชัย ผ่องศิริ, และ มณีมัย ทองอยู่. (2556). คนเข้าเมืองทั่วไปหรือคนพลัดถิ่น : การต่อรองนิยามตัวตนของไทยพลัดถิ่นในสังคมไทย. วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง, 9(2), 10.

ยศ สันตสมบัติ. (2551). อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทย คนพลัดถิ่น แรงงานอพยพกับการก้าวข้ามพรมแดนรัฐชาติ. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

รัชพล ปัจพิบูลย์. (2538). กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าของชาวไทยทรงดำ. (ศศ.ม.). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. (การศึกษานอกระบบ).

วัชระ ชูสิทธิ์. (2552). การถ่ายทอดวัฒนธรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของชาวมอญ กรณีศึกษาชุมชนชาวมอญบ้านคงคาเหนือ หมู่ที่ 3 ต.คลองตาคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี. (ศศ.ม.). สำนักงานบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ. (ชนบทศึกษาและการพัฒนา).

วัลลภ มณีเชษฐา. (2537). กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม เรื่องอักษรล้านนา. (ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. (ศึกษาศาสตร์).

ศรัทธา พูลสวัสดิ์. (2552). อินเดียพลัดถิ่น : การเดินทางจากอนุทวีปสู่โลกใหม่. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 16(1), 52.

อรศิริ ปาณินท์. (2553). การเปลี่ยนถ่ายสัมภาระทางวัฒนธรรมของชาวพวน : จากเชียงขวางสู่ลุ่มน้ำโขงภาคกลางของไทย. วารสารหน้าจั่ว ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย, 2010(7), 159-160.

อัชวัน หงิมรักษา. (2546). กระบวนการขัดเกลาทางสังคมและพัฒนาบุคลากรของวัดพระธรรมกาย. (ศศ.ม.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. (พุทธศาสตร์ศึกษา คณะอักษรศาสตร์).

อัมพร จิรัฐติกร. (2556). รายงานการวิจัยการเมืองเรื่องพื้นที่สาธารณะของแรงงานอพยพชาวไทใหญ่จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. (คณะสังคมศาสตร์).

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายสรธัญ พวกดี
วัน เดือน ปี เกิด	10 มกราคม 2537
สถานที่เกิด	สมุทรสงคราม
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2554 สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม พ.ศ. 2559 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ดนตรีไทย) สาขาวิชาดนตรีไทย ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ที่อยู่ปัจจุบัน	2/98 ถ.เลี่ยงเมือง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร 62000